

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO
ODDELEK ZA PRIMERJALNO KNJIŽEVNOST IN LITERARNO
TEORIJO

DIPLOMSKO DELO

**KNJIŽEVNOST EVROPSKEGA REALIZMA
IN NATURALIZMA V GIMNAZIJAH**

Študijski program:

slovenistika – D, primerjalna književnost – D

EVA STARAŠINIČ

Mentorja: doc. dr. Alenka Žbogar
izr. prof. dr. Tone Smolej

Ljubljana, 2013

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem svojim mentorjema, doc. dr. Alenki Žbogar in izr. prof. dr. Tonetu Smoleju, za vse strokovne nasvete in pomoč pri izdelavi diplomskega dela. Zahvaljujem se tudi družini in prijateljem, ki so mi v času študija stali ob strani.

POVZETEK

Diplomsko delo se ukvarja s književnostjo evropskega realizma in naturalizma v gimnazijah. Sestavljeno je iz dveh delov: teoretičnega in empiričnega.

V teoretičnem delu je podana kratka opredelitev pouka književnosti, in sicer so predstavljeni dejavniki, cilji in metode pouka književnosti ter načela, na podlagi katerih didaktiki izbirajo literarna dela, ki se bodo obravnavala pri pouku književnosti. Temu kratkemu uvodu sledi primerjava opredelitve književnosti evropskega realizma in naturalizma (smeri, avtorjev, literarnih del) v posodobljenem učnem načrtu za slovenščino v gimnazijah, ki je bil sprejet leta 2008, z učnim načrtom iz leta 1998. Ker so učbeniki najpomembnejše učno gradivo za učence in so pisani na podlagi javno veljavnega učnega načrta ter učnega programa, je v teoretičnem delu podana tudi razčlemba književnosti evropskega realizma in naturalizma po trenutno veljavnih učbenikih za pouk književnosti v gimnazijah. Teoretični del zaključuje pregled literarnih del, ki so bila izbrana kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja od leta 2000 do 2013.

Empirični del zajema opis raziskave, v okviru katere je bila izvedena anketa med dijaki 4. letnika gimnazije in profesorji slovenščine, ki poučujejo slovenščino na gimnazijah. Zanimalo nas je, razumevanje katerih del dijakom predstavlja večje težave, realističnih oziroma naturalističnih ali modernističnih, ali so dijakom bližje realistična ali modernistična besedila in katero delo bi si dijaki raje izbrali kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja. Profesorjem slovenščine so bila postavljena podobna vprašanja kot dijakom, in sicer z namenom, da bi ugotovili, če je pogled profesorjev in dijakov na obravnavano problematiko podoben ali pa se njihovi pogledi razlikujejo.

Ugotovili smo, da dijaki lažje razumejo realistična oziroma naturalistična besedila, bolj zanimiva so jim modernistična literarna besedila, kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja pa bi si izbrali realistično oziroma naturalistično literarno delo. Večina anketiranih profesorjev slovenščine meni, da so dijakom zaradi lažje razumljivosti bližje realistična oziroma naturalistična besedila, kar pomeni, da je pogled profesorjev na obravnavano problematiko le deloma skladen s pogledom dijakov.

Ključne besede: književnost realizma in naturalizma, pouk književnosti, učni načrt, učbeniki za književnost v gimnazijah, anketa, dijaki 4. letnika gimnazije, profesorji slovenščine

ABSTRACT

The diploma paper deals with the European literatures of realism and naturalism as approached in secondary schools (gymnasiums). The paper comprises two parts: theoretical and empirical part.

In the theoretical part is a brief introduction of literature classes, i. e. the factors, aims and methods of teaching literature and last but not least, the principles according to which teachers choose literary works for their classes. The brief introduction is followed by a comparison of the definitions of European realism and naturalism (trends, authors and literary works) that can be found in the latest curriculum for Slovene in gymnasiums from 2008 and in its predecessor from 1998. Since text books are the most important learning material for students and are moreover written in accordance with course syllabus and teaching curriculum in force, a breakdown of European realism and naturalism according to current text books for literature classes is included as well. The theoretical part is concluded by an overview of literary works selected for the Matura essay material from 2000 to 2013.

The empirical part is dedicated to the survey, which was conducted for students of the 4th class of gymnasiums and professors of Slovene who teach there as well. We were interested in which literary works cause the students more problems with understanding (realist, naturalist or modernist); whether they prefer works of realism or modernism; and which literary work (realist or modernist) they would prefer as material for the Matura essay. The professors of Slovene were given similar questions as the students in order to inspect whether the professors' opinions of the addressed problematic were similar to that of the students or whether the opinions of both groups differed from each other.

We found out that works of realism or naturalism are better understood by the students; however, modernist works seem more interesting to them. Nevertheless most of them would prefer a work of realism or naturalism as the Matura essay material. Most of the professors included in the survey are of the opinion that students prefer works of realism and naturalism over modernist ones due to their better understanding, which means that their opinions are only partially consistent with the students' views.

Key words: literature of realism and naturalism, teaching literature, curriculum, text books for literature in gymnasiums, survey, students of the 4th class of gymnasium, professors of Slovene.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD.....	9
2	TEORETIČNI DEL.....	11
2.1	O POUKU KNJIŽEVNOSTI.....	11
2.1.1	Dejavniki pouka književnosti.....	11
2.1.2	Cilji pouka književnosti.....	12
2.1.3	Metode pouka književnosti.....	13
2.1.4	Izbiranje in razvrščanje literarnih del.....	13
2.2	EVROPSKI REALIZEM IN NATURALIZEM V UČNEM NAČRTU ZA SLOVENŠČINO V GIMNAZIJAH.....	14
2.3	RAZČLEMLJA KNJIŽEVNOSTI EVROPSKEGA REALIZMA IN NATURALIZMA PO UČBENIKIH.....	17
2.3.1	O učbenikih.....	17
2.3.2	Razčlemlja književnosti evropskega realizma in naturalizma po trenutno veljavnih učbenikih za književnost v gimnazijah.....	19
2.3.2.1	Informacijska vrednost.....	20
2.3.2.1.1	Tehnična oprema.....	20
2.3.2.1.2	Zgradba.....	21
2.3.2.1.3	Književna besedila.....	24
2.3.2.1.4	Literarnovedni instrumentarij.....	30
2.3.2.2	Analiza didaktične vrednosti učbenikov in slikovnega gradiva po posameznih realističnih oziroma naturalističnih avtorjih.....	33
2.3.2.2.1	Stendhal.....	35
2.3.2.2.2	Honoré de Balzac.....	38
2.3.2.2.3	Gustave Flaubert.....	41
2.3.2.2.4	Guy de Maupassant.....	44
2.3.2.2.5	Émile Zola.....	47
2.3.2.2.6	Fjodor Mihajlovič Dostojevski.....	51
2.3.2.2.7	Lev Nikolajevič Tolstoj.....	54
2.3.2.2.8	Nikolaj Vasiljevič Gogolj.....	57
2.3.2.2.9	Henrik Ibsen.....	60
2.3.2.2.10	August Strindberg.....	63
2.3.2.3	Sklepne ugotovitve.....	67

2.4	VKLJUČENOST REALISTIČNIH IN NATURALISTIČNIH DEL V GRADIVO ZA PISANJE MATURITETNEGA ESEJA (pregled od leta 2000 do 2013).....	67
3	EMPIRIČNI DEL.....	70
3.1	REZULTATI ANKETE.....	71
3.1.1	Rezultati ankete, ki sem jo izvedla med dijaki 4. letnika gimnazije.....	71
3.1.2	Rezultati ankete, ki sem jo izvedla med profesorji slovenščine	94
4	SKLEP	99
5	LITERATURA.....	103
6	PRILOGE.....	106

KAZALO TABEL

Tabela 1: Številčna zastopanost realističnih/naturalističnih avtorjev v vseh treh učbenikih

Tabela 2: Razmerje med liriko, epiko in dramatiko v podpoglavju Evropski realizem in naturalizem v analiziranih učbenikih

Tabela 3: Razmerje med svetovno in slovensko realistično književnostjo v analiziranih učbenikih

Tabela 4: Razmerje med ruskim in francoskim realizmom v analiziranih učbenikih

Tabela 5: Kakšna je razlika med realizmom in naturalizmom?

Tabela 6: Si prebral/-a še kakšno delo iz obdobja realizma oziroma naturalizma ali modernizma, ki ga niste imeli za domače branje? Če si, na črto napiši naslov dela in avtorja.

Tabela 7: Razumevanje katerih del ti je predstavljalo večje težave, realističnih oziroma naturalističnih ali modernističnih? Zakaj?

Tabela 8: Katera dela so ti zanimivejša, realistična oziroma naturalistična ali modernistična? Zakaj?

Tabela 9: Kot gradivo za pisanje maturitetnega romana sta bila letos izbrana Kosmačev roman *Pomladni dan* in roman Pera Pettersona z naslovom *Konje krast*. Kaj te je najbolj oviralo pri njunem razumevanju?

Tabela 10: Kakšno je tvoje mnenje o maturitetnih romanih?

Tabela 11: Če bi moral/-a izbirati med realističnim oziroma naturalističnim in modernističnim literarnim delom, katerega bi si izbral/-a kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja? Zakaj?

KAZALO SLIK

Slika 1: Razmerje med liriko, epiko in dramatiko v podpoglavju *Evropski realizem in naturalizem v analiziranih učbenikih*

Slika 2: Razmerje med svetovno in slovensko realistično književnostjo v analiziranih učbenikih

Slika 3: Razmerje med ruskim in francoskim realizmom v analiziranih učbenikih

Slika 4: Kakšna je razlika med realizmom in naturalizmom?

Slika 5: Si prebral/-a še kakšno delo iz obdobja realizma oziroma naturalizma ali modernizma, ki ga niste imeli za domače branje?

Slika 6: Razumevanje katerih del ti je predstavljalo večje težave, realističnih oziroma naturalističnih ali modernističnih? Zakaj?

Slika 7: Katera dela so ti zanimivejša, realistična oziroma naturalistična ali modernistična? Zakaj?

Slika 8: Kot gradivo za pisanje maturitetnega romana sta bila letos izbrana Kosmačev roman *Pomladni dan* in roman Pera Pettersona z naslovom *Konje krast*. Kaj te je najbolj oviralo pri njunem razumevanju?

Slika 4: Kakšno je tvoje mnenje o maturitetnih romanih?

Slika 5: Če bi moral/-a izbirati med realističnim oziroma naturalističnim in modernističnim literarnim delom, katerega bi si izbral/-a kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja? Zakaj?

KAZALO PRILOG

Priloga A: Anketni vprašalnik za dijake 4. letnika gimnazije

Priloga B: Anketni vprašalnik za profesorje slovenščine

1 UVOD

»Ej, gospoda, roman je ogledalo, ki se sprehaja po veliki cesti. Vaše oči vidijo zdaj modrino neba, ki se zrcali v njem, zdaj blato cestnih mlakuž. In človeka, ki nosi v svojem oprtniku ogledalo, boste dolžili nemoralnosti! Njegovo ogledalo kaže blato, in obsodili boste blato! Obsojajte rajši veliko cesto, kjer je mlakuža, še bolj pa cestnega nadzornika, ki dopušča, da umazana voda zastaja in da se delajo luže.«

(Stendhal)

Književno obdobje evropskega realizma in naturalizma je bilo značilno za drugo polovico 19. stoletja. Državi, v katerih se je realizem oziroma naturalizem najbolj razvil, sta bili Rusija in Francija. Iz teh dveh držav tudi izhajajo najvidnejši evropski realisti in naturalisti, ki bodo s svojimi besednimi umetninami za vedno vpisani v zakladnico evropske in pa tudi svetovne literature.

Po posodobljenem učnem načrtu in leta 2008 in tudi po prejšnjem iz leta 1998 je obravnava najvidnejših del evropskih realistov in naturalistov predvidena tudi pri pouku književnosti v gimnazijah.

V svojem diplomskem delu bom najprej na kratko predstavila pouk književnosti (njegove dejavnike, cilje, metode), temu pa bo sledila primerjava opredelitve realizma in naturalizma (smeri, avtorjev, literarnih del) v posodobljenem učnem načrtu za slovenščino v gimnazijah, ki je bil sprejet na 110. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 14. 2. 2008, z učnim načrtom iz leta 1998 in razčlemba književnosti evropskega realizma in naturalizma po trenutno veljavnih učbenikih za književnost v gimnazijah. Za razčlemba po učbenikih sem se odločila zato, ker so učbeniki najpomembnejše učno gradivo za učence in ker so pisani na podlagi javno veljavnega učnega načrta ter učnega programa. Učbenike bom, tako kot Alenka Žbogar, (2000, str. 13, 16) razčlenila glede na njihovo informacijsko in didaktično vrednost. V zadnjem delu svojega diplomskega dela pa bom predstavila raziskavo, ki sem jo izvedla med dijaki 4. letnika gimnazije in profesorji slovenščine, ki poučujejo slovenščino v gimnazijah. Glavni namen raziskave je bil ugotoviti, ali dijaki težje razumejo realistična

ali modernistična literarna dela, katera literarna dela so jim bližje in ali bi si dijaki kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja raje izbrali realistično oziroma naturalistično literarno delo ali pa bi maturitetni esej raje pisali na podlagi modernističnega literarnega dela.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 O POUKU KNJIŽEVNOSTI

Boža Krakar Vogel v pouk književnosti definira »kot interakcijo treh temeljnih dejavnikov (udeležencev pedagoške komunikacije), ki vsak po svoje vplivajo na ta proces – učitelja, učenca in učnih vsebin.« (2004, str. 14) Vedo, ki se ukvarja s poukom književnosti (z njegovimi dejavniki, cilji, vsebinami, metodami, organizacijskimi vprašanji), imenuje didaktika književnosti. Zanj je, tako kot za vse specialne didaktike, značilno, da je uporabna in interdisciplinarna. Uporabna je zato, ker so rezultati njenih raziskav namenjeni uporabi v pedagoški praksi, interdisciplinarna pa zato, ker pri raziskovanju in definiranju svojih interesnih področij izhaja iz več disciplin, ki jih lahko razdelimo v dve skupini, in sicer na književne in pedagoške vede. (prav tam, str. 10–11)

Znotraj didaktike književnosti sta se izoblikovali dve smeri, in sicer recepcijska in sistemska didaktika književnosti. Prva temelji na teoriji bralčeve recepcije oziroma odziva, druga pa na pojmovanju literature kot avtonomnega družbenega sistema, na katerega delovanje vplivajo različni dejavniki (bralec, besedilo, avtor in druge okoliščine). (prav tam, str. 11)

2.1.1 Dejavniki pouka književnosti

Boža Krakar Vogel v *Poglavjih iz didaktike književnosti* (2004) zapiše, da na pouk književnosti vplivajo trije temeljni dejavniki. Prvi izmed njih je književnost, ki predstavlja učno vsebino oziroma učno snov. Vanjo uvrščamo množico besedil z literarnoumetniškimi lastnostmi ter spoznanja iz literarne vede, ki morajo biti po obsegu in globini usklajena s cilji pouka književnosti. Pri književnem pouku imajo prednost priznana, kanonizirana literarna besedila, vanj pa je v manjšem obsegu vključena tudi množična oziroma lahka literatura. (Krakar Vogel 2004, str. 19) Drugi dejavnik pouka književnosti je učenec, ki se z učno snovjo spopada na dva poglavitna načina, tj. z učenjem in branjem literature. Učenje pri pouku književnosti poteka kot motivirano,

dejavno pridobivanje ter uporaba informacij o književnosti in je učinkovito šele v povezavi z bralno izkušnjo, branje pa je opredeljeno kot sistematično in organizirano učenje kakovostnega literarnega branja, ki poteka ob upoštevanju splošnih dejavnikov branja in posebnosti literarnega branja. (Krakar Vogel 2004, str. 27) Tretji dejavnik pouka književnosti pa je učitelj, ki mora biti literarnostrokovno, splošno pedagoško in književnodidaktično usposobljen. (prav tam, str. 28–29)

2.1.2 Cilji pouka književnosti

Boža Krakar Vogel pravi, da je temeljni cilj pouka književnosti »usposabljanje učencev za dejavno komunikacijo z literaturo, pri tem pa naj bi bili učenci, odvisno od posameznih doktrin, bolj ali manj opremljeni z znanjem, bolj ali manj čustveno dejavni, bolj ali manj ideološko vodeni.« (2004, str. 39) Da bi učenec lahko dejavno komuniciral z literaturo, mora razviti določeno znanje in sposobnosti ter oblikovati stališča. To so kategorije, ki bolj natančno opredeljujejo temeljni cilj pouka književnosti in že bolj konkretno nakazujejo poti do njegovega uresničevanja. Pravimo jim tudi delni cilji pouka književnosti. (prav tam, str. 40)

Krakar Voglova književne sposobnosti razlaga kot dejavnosti, ki posamezniku omogočajo dejaven stik z literaturo, in sicer ločuje dve poglavitni književni sposobnosti – sposobnost literarnega branja in sposobnost literarnega oziroma ustvarjalnega (kreativnega) pisanja. (prav tam) Književno znanje opredeljuje glede na njegove specifične vsebinske (znanje literarne zgodovine in teorije) in splošne pedagoške določilnice. (prav tam, str. 47) Vzgojne cilje pa deli na širše vzgojne cilje in na ožji vzgojni cilj pouka književnosti. Širši vzgojni cilji pouka književnosti se nanašajo na oblikovanje splošnega vrednostnega sistema posameznika, ožji vzgojni cilj pa je bolj neposredno povezan s poukom predmeta in ga imenujemo književna kultura (pozitiven odnos do književne umetnosti, človekova potreba po knjigi, ljubezen do lepe knjige...). (prav tam, str. 53–54)

2.1.3 Metode pouka književnosti

Boža Krakar Vogel v *Poglavjih iz didaktike književnosti* (2004) ločuje med dvema vrstama metod – izkušenskimi in neizkušenskimi. Za neizkušenske metode je značilno, da učenci pri pouku književnosti ne sodelujejo z neposredno izkušnjo oziroma branjem, ampak večinoma frontalno sprejemajo informacije o predmetu. O izkušenski metodi učenja pa govorimo takrat, ko učenec pridobiva spoznanja s transformacijo in dopolnjevanjem svoje lastne bralne izkušnje. Izkušenska metoda pri pouku književnosti se imenuje šolska interpretacija, ki jo Krakar Voglova definira takole: »Šolska interpretacija je skupno branje in obravnava leposlovnih besedil v problemsko-ustvarjalni interakciji učitelja in učencev. Poteka tako, da vsak posameznik ob učiteljevih spodbudah dojema literarno besedilo (in svoje dojemanje izraža) na vseh temeljnih spoznavno-sprejemnih stopnjah.« (2004, str. 57) Temeljne spoznavno-sprejemne stopnje so doživljanje, razumevanje in vrednotenje. Na stopnji doživljanja »bralec spontano zazna, občuti, si predstavlja, razume zanj pomembne oziroma opazne sestavine besedila, druge, ki se ne prilegajo njegovi shemi, pa prezre [...]« (prav tam, str. 41) Razumevanje Krakar Voglova razume kot zavestno bralčevo tvorjenje pomena besedila z intelektualnimi procesi, ki sodelujejo pri nadaljnjem poglobljanju v besedilo. Pomembno vlogo imajo miselne dejavnosti, in sicer razumevanje bistva sporočila, analiza in sinteza. Pod zadnjo spoznavno-sprejemno stopnjo, tj. vrednotenjem, pa razume tiste dejavnosti, s katerimi bralec uredi svoja spoznanja in besedilo kritično ovrednoti. (2004, str. 42, 43)

2.1.4 Izbiranje in razvrščanje literarnih del

Didaktiki literarna dela, ki se bodo obravnavala pri pouku književnosti, izbirajo na podlagi različnih načel: recepcijskega, literarnozgodovinskega, literarnoteoretičnega in načela nacionalne oziroma mednarodne primerljivosti in pomembnosti. Recepcijsko načelo pri izbiri literarnih del upošteva predvsem učenca, pri literarnozgodovinskem načelu je osrednje merilo za izbiro literarnozgodovinsko obdobje, pri literarnoteoretičnem temeljni pojmi iz literarne teorije (tema, motivi, vrste, zvrsti, žanrska pripadnost, medbesedilno navezovanje), pri načelu nacionalne oziroma mednarodne primerljivosti in pomembnosti pa je temeljni kriterij izbire literarnih

besedil nacionalna pripadnost ali mednarodna pomembnost avtorja oziroma dela. (Krakar Vogel 2004, str. 61)

V gimnazijskem programu prevladuje literarnozgodovinsko načelo izbiranja literarnih del. Gimnazijci v času šolanja spoznajo literarni kanon svetovne in slovenske književnosti v okviru literarnozgodovinskega razvoja. (prav tam, str. 77)

Eno izmed literarnozgodovinskih obdobj, ki ga gimnazijci spoznajo v času šolanja, je obdobje evropskega realizma in naturalizma. S tem obdobjem se bom v nadaljevanju tudi podrobneje ukvarjala.

2.2 EVROPSKI REALIZEM IN NATURALIZEM V UČNEM NAČRTU ZA SLOVENŠČINO V GIMNAZIJAH

V tem poglavju bom primerjala opredelitev realizma in naturalizma (smeri, avtorjev, literarnih del) v posodobljenem učnem načrtu za slovenščino v gimnazijah, ki je bil sprejet na 110. seji Stokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 14. 2. 2008, z učnim načrtom iz leta 1998.

V primerjavi z učnim načrtom iz leta 1998 se je v posodobljenem (2008) povečala izbirnost tako v okviru obveznih besedil kot domačega branja. To novost lahko opazimo tudi pri vsebinskem sklopu evropskega realizma in naturalizma. Po učnem načrtu iz leta 1998 je učitelj v gimnaziji obvezno obravnaval Zolajev roman *Beznica*, izbirna so bila tri besedila: prvo besedilo je izbral med romani: Flaubert: *Gospa Bovary* ali Dostojevski: *Zločin in kazen* ali Tolstoj: *Vojna in mir*, drugo besedilo je bila novela (bodisi Gogolj: *Plašč* ali Maupassant: *Nakit*), tretje pa drama (Ibsen: *Strahovi* ali *Nora* ali Gogolj: *Revizor*).

V posodobljenem učnem načrtu se število obveznih izbirnih besedil poveča, in sicer je navedenih pet točk z obveznimi besedili, učitelj pa je ima pri čisto vsaki točki možnost izbire. V okviru domačega branja je učitelj pri obravnavi realistične in naturalistične književnosti do leta 2008 lahko izbiral med tremi besedili (Flaubert: *Gospa Bovary* ali

Dostojevski: *Zločin in kazen* ali Tolstoj: *Vojna in mir*), leta 2008 pa je bilo tem trem besedilom dodano še eno izbirno besedilo, in sicer Stendhalov roman *Rdeče in črno*. (UN za slovenščino v gimnazijah iz leta 1998, str. 24, 25; UN za slovenščino v gimnazijah iz leta 2008, str. 25, 33) Menim, da je povečana izbirnost koristna, saj lahko učitelj na ta način individualizira in diferencira pouk (notranja diferenciacija in individualizacija) glede na potrebe, želje in zahteve učencev.

V posodobljenem učnem načrtu lahko pri obdobju evropskega realizma in naturalizma poleg besedil, ki so bila kot obvezna navedena že v prejšnjem učnem načrtu, opazimo še številna nova obvezna besedila, med katerimi učitelj pri posameznih točkah izbira (npr. Gogoljeve *Mrtve duše*, Zolajev *Germinal*, Strindbergova *Gospodična Julija* itd.). Ibsenova drama *Nora ali hiša lutk*, ki je bila v prejšnjem učnem načrtu navedena med obveznimi besedili, pa se sedaj nahaja med prostoizbirnimi vsebinami. (UN za slovenščino v gimnazijah iz leta 1998, str. 25; UN za slovenščino v gimnazijah iz leta 2008, str. 25, 51)

Tretja novost pri posodobljenem učnem načrtu je, da lahko učitelj vsebinske sklope obravnava po drugačnem zaporedju, kot so predstavljeni v učnem načrtu. Torej mu ni treba nujno slediti literarnozgodovinski periodizaciji, če meni, da bodo dijaki lažje dojeli sodobne vsebine pred starejšimi. V prejšnjem učnem načrtu je bilo zapisano, da se mora obdobje evropskega realizma in naturalizma obravnavati v drugem letniku gimnazije, po prenovljenem učnem načrtu pa to ni več nujno potrebno, ampak je čas obravnave tega obdobja prepuščen učiteljevi presoji. (UN za slovenščino v gimnazijah iz leta 1998, str. 22; UN za slovenščino v gimnazijah iz leta 2008, str. 43)

Zadnja izmed novosti je, da v novem učnem načrtu ni več predpisanega števila ur, ki naj bi jih učitelj namenil obravnavi posameznega vsebinskega sklopa. V učnem načrtu iz leta 1998 je bilo za obravnavo vsebinskega sklopa o evropskem realizmu in naturalizmu predvidenih 10 ur, v sedanjem učnem načrtu pa čas, ki ga bo namenil obravnavi tega in ostalih sklopov, predvidi učitelj sam. (UN za slovenščino v gimnazijah iz leta 1998, str. 25; UN za slovenščino v gimnazijah iz leta 2008, str. 44) Menim, da je v 10 urah težko kvalitetno obdelati omenjeno obdobje, saj v njem prevladujejo dolga besedila in je zato njihovi obravnavi potrebno nameniti več časa oziroma pozornosti. Je pa tudi res, da imajo učitelji že tako ali tako malo časa za obravnavo vseh literarnih besedil, saj je

pouku književnosti v vseh štirih letnih namenjenih 280 učnih ur, v okviru katerih morajo profesorji obravnavati kar 103 literarna besedila, tako da je verjetno nemogoče pričakovati, da bi obravnavi evropskega realizma in naturalizma namenili več kot 10 učnih ur. (UN za slovenščino v gimnazijah iz leta 2008, str. 5)

V starem učnem načrtu iz leta 1998 je slovenska književnost zastopana s 60 odstotki, svetovna pa s 40 odstotki. To razmerje je ohranjeno tudi v posodobljenem učnem načrtu iz leta 2008. Če primerjamo obdobje evropskega realizma in naturalizma z ostalimi obdobji svetovne književnosti, lahko ugotovimo, da je bilo obravnavi tega književnega obdobja v prejšnjem učnem načrtu namenjeno največ časa – 10 učnih ur. Ostala obdobja svetovne književnosti naj bi se obravnavala 9 ur ali manj. V posodobljenem učnem načrtu število ur, ki naj bi jih učitelj namenil obravnavi določenega obdobja, zaradi večje avtonomije učitelja ni več zapisano, vendar predvidevam, da učitelji obravnavi tega obdobja namenjajo kar nekaj svojega časa, saj morajo obvezno obravnavati kar pet književnih besedil iz tega obdobja svetovne književnosti. Enako število obveznih besedil lahko opazimo le še pri vsebinskih sklopih evropske predromantike in romantike ter svetovne književnosti v prvi in drugi polovici 20. stoletja, vendar pa trajanje njihove obravnave verjetno ni tako dolgo, saj gre za krajša besedila. (UN za slovenščino v gimnazijah iz leta 1998, str. 25; UN za slovenščino v gimnazijah iz leta 2008, str. 25)

Če obdobje evropskega realizma in naturalizma primerjamo z obdobjem slovenskega realizma, lahko opazimo, da je bila v učnem načrtu iz leta 1998 obravnavi slovenskega realizma namenjena ena učna ura več kot obravnavi svetovnega, tj. enajst učnih ur, kar je v skladu s »pravilom«, da mora biti obravnavi slovenske književnosti namenjenih več učnih ur kot obravnavi svetovne. Po posodobljenem učnem načrtu mora učitelj v okviru slovenskega realizma obravnavati več obveznih besedil kot pri evropskem realizmu, tj. sedem, kar je tudi v skladu z omenjenim »pravilom«. (povzeto po učnem načrtu za slovenščino v gimnazijah iz leta 1998 in 2008)

Sklenemo lahko, da obdobje evropskega realizma in naturalizma pri pouku književnosti v gimnazijah zavzema pomembno mesto, saj dijaki v okviru tega obdobja spoznajo nekatera najvidnejša dela svetovne oziroma evropske književnosti. Tega so se zavedali tudi snovalci obeh učnih načrtov.

2.3 RAZČLEMBE KNJIŽEVNOSTI EVROPSKEGA REALIZMA IN NATURALIZMA PO UČBENIKIH

Ker je učbenik najpomembnejše učno gradivo za učence in je pisan na podlagi javno veljavnega učnega načrta ter učnega programa, sem se odločila, da bom v tem poglavju književnost realizma in naturalizma razčlenila po trenutno veljavnih učbenikih za književnost v gimnazijah. Preden pa se lotim razčlemb, se mi zdi potrebno, da učbenik oziroma učbenik za književnost natančneje opredelim.

2.3.1 O učbenikih

Alenka Žbogar ugotavlja: »Učbenik naj bi spodbujal vedoželjnost (učenca naj usmerja v iskanje dodatnih informacij v drugih virih), ustvarjalnost, omogočal individualizacijo, kooperacijo med učenci, pomagal razvijati jezikovno kulturo in vrednote, kot so kritičnost, demokratično mišljenje, enakost spolov, strpnost in sožitje. Dober (kvaliteten) učbenik naj bi prinašal tudi nove metode učenja, ne vsebuje le vprašanj za preverjanje poznavanja dejstev ali podatkov, ampak odprta vprašanja, ki spodbujajo razmišljanje in diskusijo. Naloge naj bi bile razvrščene od lažjih k težjim, namenjene za delo v šoli in doma. Učencu pomaga poleg usvajanja znanja oblikovati osebnost, zato se mora avtor nenehno spraševati, zakaj prav ta **vsebina**. Upoštevati mora učenčev predznanje, interese (upoštevanje starostnega obdobja in poklica, za katerega se usposablja) /.../ /.../ Naloga učbenika je spodbujanje raziskovalnega dela, pri čemer naj opozarja na probleme, ki jih je učenec sposoben reševati; daje napotke za zasnovano raziskovalno nalogo in navaja na uporabo informatizirane metode reševanja problemov.« (Žbogar 2000, str. 12, 13) Kvaliteten učbenik »učenca uvaja v znanost oz. stroko (to je spoznavanje, razmišljanje, opazovanje, sklepanje), je orodje učenčeve intelektualne rasti, usposablja ga za samostojno, ustvarjalno delovanje in je vodnik do drugih virov znanja.« (Žbogar 2000, str. 16)

Glede na to Alenka Žbogar opredeli sodoben učbenik za književnost glede na nekatere splošne lastnosti (določilnice), skupne učbenikom za vse predmete, kakor jih navajajo različni predmetni strokovnjaki in pedagogi, ter nekatere specifične lastnosti

(določilnice), povezane s poukom književnosti. Splošne določilnice sodobnega učbenika so:

- Je del sodobne izobraževalne tehnologije.
- Je uresničevalec organiziranega oz. institucionaliziranega vzgojno-izobraževalnega sistema - tj. usklajen je z veljavnim učnim načrtom za določen predmet, njegovo izdajanje oz. potrjevanje poteka po določenih zakonskih predpisih.
- Namenjen je učencem, ne kot vir pasivnega sprejemanja, ampak kot vir dejavnega učenja, ustvarjalne komunikacije z določeno vsebino, vodnik po vsebini in po procesih učenja in spoznavanja.
- Namenjen je učiteljem kot praktični didaktični pripomoček, kako voditi vzgojno-izobraževalni proces v skladu s sodobnimi pojmovanji učenja in pouka.
- Ima sodobnim zahtevam primerno informacijsko vrednost (vsebinski koncept, likovno-grafično in jezikovno podobo).
- Ima primerno didaktično vrednost, ki spodbuja dejavno učenje (vaje, naloge).
- Avtorstvo takega učbenika je timsko delo, pri katerem sodelujejo področni strokovnjaki, praktiki, didaktiki, oblikovalci, lektorji, recezenti, založniki... (Žbogar 2000, str. 38)

Specifične določilnice učbenika za književnost pa so:

- Učbenik mora imeti ustrezno informacijsko vrednost, tj.:
  - razporeditev književnih besedil in književnovednih razlag (po Z. Dikliću lahko tematsko doživljajska, tematsko problemska, literarnozgodovinska, literarnoteoretska; po B. Krakar-Vogel pa morajo vsebovati razlage temeljnih, sodobnih, v stroki utrjenih in preverjenih literarnovednih spoznanj);¹
  - primerno, motivacijsko in vsebini ustrezno likovno-grafično opremo.
- Učbenik mora imeti ustrezno didaktično vrednost, tj. sodobnim ciljem pouka književnosti primeren didaktični instrumentarij, viden predvsem v vajah in nalogah, ki morajo spodbujati stik z leposlovjem v okviru:
  - prenosniško-komunikacijskih dejavnosti (v nadaljevanju skrajšano prenosniških) (branje, pisanje, govorjenje, poslušanje);
  - spoznavno-sprejemnih dejavnosti (doživljanje, razumevanje z analizo, sintezo z vrednotenjem in utrjevanje ter uporabo znanja). (prav tam)

Boža Krakar Vogel učbenik definira kot osnovno šolsko knjigo, »ki sledi učnemu načrtu in v kateri so strokovnoznanstvene vsebine didaktično transformirane (uskajene s cilji, s stopnjo razvoja in načinom motivacije učencev, s šolskim programom).« (2004, str. 141)

---

¹ Gl. Boža Krakar-Vogel. *Vsebine pouka književnosti: Novejši slovenski pogledi na pouk književnosti kot dejavnik sooblikovanja njegovih smotrov, metod in vsebin*. Doktorska disertacija (Ljubljana 1992).

Uporabo in koncept učbenika, način pridobivanja rokopisa, oceno rokopisa in njegovo evalviranje predpisuje *Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja* (ZOVI). Učbeniško problematiko še določneje urejajo trije pravilniki, in sicer *Pravilnik o učbenikih*, *Pravilnik o upravljanju učbeniških skladov* in *Pravilnik o potrjevanju učbenikov*. (Žbogar 2007, str. 68)

Učbenik za pouk književnosti vsebuje učno snov, ki je usklajena z učnim načrtom. Največkrat vsebuje »literarna besedila in literarnovedne vsebine ter je didaktično oblikovan.« (Krakar Vogel 2004, str. 142) Ker učbeniki za književnost vsebujejo literarna besedila, ki so namenjena literarnemu branju, učbenike pogosto imenujemo berilo. V zadnjem času sta se pri nas glede obsega in izbora literarnih besedil oblikovala dva osrednja tipa beril, in sicer vezani tip berila in antologijski tip berila. Za vezani tip berila je značilno, da upošteva pri izboru in številu literarnih besedil normativni del učnega načrta, antologijski tip berila pa vsebuje poleg besedil, ki so predpisana v normativnem delu učnega načrta, »še širši izbor reprezentativnih literarnih besedil, med katerimi je mogoče izbirati.« (prav tam)

Učbenik za pouk književnosti je namenjen zlasti učencem, uporabljajo pa ga tudi učitelji. Učencem služi kot vir književnega znanja in dejavnega učenja, z njegovo pomočjo se učenci duhovno razvijajo in pridobivajo književno kulturo, poleg tega pa jim služi še kot »motivacijsko sredstvo za razvoj književnih sposobnosti ter ustvarjanje čustveno angažiranega odnosa do izobraževanja kot stalne in trajne človekove dejavnosti.« (Žbogar 2007, str. 68) Učiteljem pa učbenik služi »kot praktično didaktično učno sredstvo s predlogi in modeli sodobnih in ustvarjalnih metod.« (prav tam)

2.3.2 Razčlemba književnosti evropskega realizma in naturalizma po trenutno veljavnih učbenikih za književnost v gimnazijah

Učbeniki, ki so trenutno v veljavi za pouk književnosti v gimnazijah, so *Svet književnosti 1–3*, *Umetnost besede 1–4* in *Branja 1–4*. Ker bom po učbenikih analizirala le književnost evropskega realizma in naturalizma, bom v svojo analizo vključila samo učbenike, ki zajemajo omenjeno obdobje – *Svet književnosti 2*, *Umetnost besede 2* in

Branja 2. Ti trije učbeniki bodo predstavljali moj učbeniški izbor, saj so izšli pri različnih založbah in so jih napisali različni avtorji. Vsakega izmed učbenikov bom analizirala glede na njegovo informacijsko in didaktično vrednost. Pri analizi se bom osredotočila na poglavje o evropskem realizmu in naturalizmu. Rezultate bom med seboj primerjala.

2.3.2.1 Informacijska vrednost

Informacijsko vrednost bom določila na podlagi analize tehnične opreme učbenikov (papirja, tiska – velikost črk, razmiki med črkami in besedami, vezave, formata, slikovnega gradiva), zgradbe oziroma konceptualne zasnovanosti, tj. razporeditve in obsega snovi, zunanje oblikovanosti in splošne opremljenosti, realističnih/naturalističnih književnih besedil in literarnovednega instrumentarija (bio- in bibliografski podatki o realističnih oziroma naturalističnih avtorjih, razlaga neznanih besed in besednih zvez v poglavju o evropskem realizmu in naturalizmu, slovarček književnih pojmov in kazala – vsebinsko, stvarno in imensko kazalo). Realistična oziroma naturalistična književna besedila bom analizirala glede na razmerje med lirskimi, pripovednimi in dramskimi besedili ter upoštevajoč razmerje med slovensko in svetovno realistično oziroma naturalistično književnostjo. Raziskala pa bom tudi, kakšno je razmerje med francoskim in ruskim realizmom v posameznem učbeniku. V okviru informacijske vrednosti me bo torej zanimalo, *kaj* učbeniki vsebujejo o književnem obdobju evropskega realizma in naturalizma. (povzeto po Žbogar 2000, str. 13, 16)

2.3.2.1.1 Tehnična oprema

Učbenika *Branja 2* in *Umetnost besede 2* sta tiskana v B5 formatu, *Svet književnosti 2* pa je tiskan v A4 formatu. Vsi trije učbeniki se lahko pohvalijo s kakovostnim papirjem in dokaj kvalitetno vezavo – kljub mehkim platnicam. Tisk (velikost črk, razmiki med črkami in besedami) je ustrezen, le v *Branjih 2* bi bili lahko biografski podatki in vprašanja zapisani z nekoliko večjimi črkami ali pa bolj poudarjeni. Na splošno pa je tehnična opremljenost učbenikov ustrezna.

a) Slikovno gradivo

Za slikovno gradivo lahko rečemo, da v vseh treh učbenikih dopolnjuje grafično podobo učbenika in hkrati služi funkcionalni povezanosti med vsebino in obliko.²

2.3.2.1.2 Zgradba

V *Svetu književnosti 2* in *Branjih 2* je učna snov podana v skladu z učnim načrtom, v *Umetnosti besede 2* pa nekatera besedila, ki so po učnem načrtu predvidena kot obvezna za obravnavo, niso podana. Pri obdobju evropskega realizma in naturalizma recimo ne najdemo Gogoljevega romana *Mrtve duše*, Zolajevega romana *Germinal* in Strindbergove drame *Gospodična Julija*, tako da učitelj pri določenih točkah zaradi tega ne more izbirati med tremi obveznimi besedili, ki so po učnem načrtu na voljo, ampak lahko izbira samo med dvema. Učbenika *Svet književnosti 2* in *Umetnost besede 2* sta vezanega tipa, *Branja 2* pa so antologijskega tipa.

Učbenik *Svet književnosti 2* obsega 324 strani, razdeljen je na 5 poglavij in zajema snov od evropske romantike do evropske moderne. Razporeditev snovi je literarnozgodovinska. Obravnavanih književnih besedil je 59. Na začetku vsakega poglavja (z izjemo prvega) se nahaja literarnozgodovinski uvod o obravnavanem književnem obdobju. Prvo poglavje je namenjeno uvodnim pojasnilom in napotkom (5–8), drugo poglavje **Romantika** (9–108) tvorita dve podpoglavji: *Evropska romantika* in *Slovenska književnost v obdobju romantike*, obravnavanih je 24 književnih besedil. Tudi tretje poglavje **Realizem** (109–268) sestavljata dve podpoglavji, in sicer *Evropski realizem in naturalizem* in *Slovenska književnost med romantiko in realizmom* (v njem je obravnavanih 27 literarnih del). Četrto poglavje **Moderna** (269–303), ki zajema 8 književnih besedil, sestavlja eno podpoglavje, tj. *Evropska moderna*. Zadnje poglavje **Dodatek** (305–323) sestavljajo slovarček književnih pojmov, likovne podobe k besedilom in viri, seznam virov in pomožne literature ter vsebinsko kazalo. Vsako učbeniško poglavje zaključuje podpoglavje s predlogi prostoizbirnih književnih besedil

---

² Slikovno gradivo je natančneje razloženo v poglavju *Analiza didaktične vrednosti učbenikov in slikovnega gradiva po posameznih realističnih oziroma naturalističnih avtorjih*.

za individualno in skupinsko delo ter aktualizacijo. Čisto na koncu pa lahko najdemo še seznam obveznega domačega branja za drugi letnik.

Predstavniki evropskega realizma in naturalizma, ki so temeljito obravnavani v učbeniku *Svet književnosti 2*, so Nikolaj Vasiljevič Gogolj s tremi besedili (novela *Plašč*, komedija *Revizor* in roman *Mrtve duše*), Émile Zola z dvema besediloma (romana *Beznica* in *Germinal*) in Honoré de Balzac, Gustave Flaubert, Fjodor Mihajlovič Dostojevski, Lev Nikolajevič Tolstoj, Guy de Maupassant, Henrik Ibsen in August Strindberg s po enim besedilom (Balzac z romanom *Oče Goriot*, Flaubert z romanom *Gospa Bovary*, Dostojevski z romanom *Zločin in kazen*, Tolstoj z romanom *Vojna in mir*, Maupassant z novelo *Nakit*, Ibsen z dramo *Strahovi* in Strindberg z dramo *Gospodična Julija*). Poleg teh realističnih oziroma naturalističnih avtorjev in njihovih del je še omenjen oziroma na kratko obravnavan (en kratek odlomek) angleški realist Charles Dickens s svojim romanom *Oliver Twist*.

Učbenik *Branja 2* obsega 448 strani, razdeljen je na 6 poglavij, obravnavanih književnih besedil je 173. Snov je razporejena po literarnozgodovinskem načelu. Pred prvim poglavjem se nahaja predpoglavje *Uvod* (7–8), ki nas seznanja z uvodnimi pojasnili o učbeniku. Prvo poglavje ***Predromantika in romantika*** (9–102) zajema 43 književnih besedil, drugo poglavje ***Romantika na Slovenskem*** (103–158) 27, tretje poglavje ***Realizem in naturalizem*** (159–266) 27, četrto poglavje ***Realizem na Slovenskem*** (267–372) 44, peto poglavje ***Nova romantika, dekadenca in simbolizem*** (373–430) 29 in zadnje poglavje ***S knjižne police - Kriminalka*** (431 – 445) 3 književna besedila. Zadnje poglavje poleg treh književnih besedil obsega še slovarček literarnoteoretičnih pojmov in interpretativnih prvin, imensko kazalo avtorjev in prevajalcev ter vire in literaturo. Vsako učbeniško poglavje (z izjemo zadnjega) zaključuje podpoglavje *O književnosti* obravnavanega literarnozgodovinskega obdobja.

Realistični in naturalistični pisatelji, ki so obravnavani v *Branjih 2*, so Gogolj s tremi besedili (*Revizor*, *Plašč*, *Mrtve duše*), Balzac, Zola, Ibsen, Tolstoj, Dostojevski in Čehov z dvema besediloma (Balzac s *Človeško komedijo* in *Očetom Goriotom*, Zola z *Beznico* in *Germinalom*, Ibsen z *Noro* in *Strahovi*, Tolstoj z *Vojno in mirom* ter *Ano Karenino*, Dostojevski z romanoma *Zločin in kazen* ter *Bratje Karamazovi*, Čehov z dramo *Češnjev vrt* in novelo *Kmetje*) in Flaubert, Maupassant, angleška realista Charles

Dickens in William Thackeray, Ivan Aleksandrovič Gončarov ter Ivan Sergejevič Turgenjev s po enim besedilom (Flaubert z *Gospo Bovary*, Maupassant z *Nakitom*, Dickens z romanom *Oliver Twist*, Thackeray z romanom *Semenj ničevosti*, Gončarov z romanom *Oblomov*, Turgenjev z romanom *Očetje in sinovi*).

Učbenik *Umetnost besede 2* obsega 336 strani. Skupno število obravnavanih književnih besedil je 52. Razporeditev snovi je literarnozgodovinska. Pred prvim poglavjem srečamo uvodno predpoglavje, ki nas seznanja z značilnostmi učbenika. Na začetku vsakega poglavja se nahaja literarnozgodovinski uvod o obravnavanem književnem obdobju. Prvo poglavje ***Evropska romantika*** (9–78) obsega 11 književnih besedil, drugo poglavje ***Romantika na Slovenskem*** (79–150), tretje poglavje ***Evropski realizem in naturalizem*** (151 – 238) in četrto poglavje ***Med romantiko in realizmom*** (239–304) prav tako 11 in zadnje (peto) poglavje ***Simbolizem, dekadenca, nova romantika*** (305–335) 8 književnih besedil. Posebnost tega učbenika je, da svoj koncept razširja tudi z DVD-jem in zgoščenko.

Realistični oziroma naturalistični avtorji, ki so obravnavani v *Umetnosti besede 2*, so Ibsen in Gogolj z dvema besediloma (Ibsen z *Noro* in Strahovi, Gogolj s *Plaščem* in *Revizorjem*) ter Stendhal, Balzac, Flaubert, Zola, Maupassant, Dostojevski in Tolstoj s po enim besedilom (Stendhal z romanom *Rdeče in črno*, Balzac z *Očetom Goriotom*, Flaubert z *Gospo Bovary*, Zola z *Beznico*, Maupassant z novelo *Nakit*, Dostojevski z *Zločinom in kaznijo*, Tolstoj z zgodovinskim romanom *Vojna in mir*).

Zaključim lahko, da je za vse učbenike značilna literarnozgodovinska razporeditev snovi. Le učbenik *Umetnost besede 2* svoj koncept razširja z DVD-jem in zgoščenko, kar se mi zdi posrečena novost, saj je na tak način pouk književnosti zanimivejši tako za učence kot tudi za učitelje. DVD in zgoščenska namreč prinašata zvočne posnetke, dodatna literarna besedila, filmske, glasbene in gledališke posnetke, vire in literaturo, ki podrobneje osvetljujejo določeno obdobje, literarno delo, književno vrsto, avtorja itd. (*Umetnost besede 2* 2008, str. 8). Učbeniki naj bi se uporabljali v drugem letniku gimnazijskega izobraževanja, vendar se lahko učitelj glede na posodobljeni učni načrt odloči tudi drugače.

Realistični in naturalistični avtorji, ki so zastopani v vseh treh učbenikih, so Stendhal, Balzac, Gogolj, Flaubert, Dostojevski, Tolstoj, Zola, Maupassant ter Ibsen, in sicer Gogolj z največ besedili – osmimi, sledijo pa mu Ibsen in Zola s petimi, Dostojevski, Tolstoj in Balzac s štirimi ter Stendhal, Flaubert in Maupassant s po tremi besedili. Strindberg ni obravnavan samo v *Umetnosti besede 2*, Dickens, Thackeray, Gončarov in Turgenjev pa so obravnavani le v *Branjih 2*, kar kaže na to, da so *Branja 2* res antologijskega tipa, saj omenjeni avtorji niso predvideni za obravnavo po normativnem delu učnega načrta.

Tabela 5: Število obravnavanih literarnih besedil določenih realističnih/naturalističnih avtorjev v Svetu književnosti 2, Branjih 2 in Umetnosti besede 2

	<i>Svet književnosti</i> 2	<i>Branja 2</i>	<i>Umetnost besede</i> 2	Skupaj
Stendhal	1	1	1	3
Balzac	1	2	1	4
Gogolj	3	3	2	8
Flaubert	1	1	1	3
Dostojevski	1	2	1	4
Tolstoj	1	2	1	4
Zola	2	2	1	5
Maupassant	1	1	1	3
Ibsen	1	2	2	5
Strindberg	1	1	0	2
Dickens	0	1	0	1
Thackeray	0	1	0	1
Gončarov	0	1	0	1
Turgenjev	0	1	0	1

2.3.2.1.3 Književna besedila

V tem podpoglavju me bo zanimalo, kakšno je razmerje med liriko, epiko in dramatiko v poglavju oziroma podpoglavju o evropskem realizmu in naturalizmu v *Svetu književnosti 2, Branjih 2 in Umetnosti besede 2*. Poleg tega pa bom analizirala še razmerje med svetovno in slovensko realistično književnostjo ter ruskim in francoskim realizmom v posameznem učbeniku. Rezultate bom na koncu med seboj primerjala.

a) Razmerje med lirsko, epsko in dramsko književnostjo pri obdobju evropskega realizma in naturalizma

V *Svetu književnosti 2* podpoglavje ***Evropski realizem in naturalizem*** obsega 13 književnih besedil, od tega 10 pripovednih (77 %), 3 dramska (23 %) in nobenega lirskega besedila. Številčno najbolj zastopan avtor je Gogolj z dvema pripovednima in enim dramskim besedilom, sledita mu Henrik Ibsen z dvema dramskima besediloma in Zola z dvema pripovednima besediloma, nato pa Stendhal, Balzac, Flaubert, Tolstoj, Dostojevski in Maupassant s po enim pripovednim besedilom.

V *Branjih 2* je v poglavju ***Realizem in naturalizem*** med skupaj 27 književnimi besedili 19 pripovednih (70 %), 5 dramskih (19 %), 3 esejska (11 %) in nobenega lirskega besedila. Številčno najbolj zastopan avtor je Gogolj z dvema pripovednima in enim dramskim besedilom, sledijo mu Balzac, Zola, Tolstoj in Dostojevski z dvema pripovednima, Čehov z enim pripovednim in enim dramskim in Ibsen z dvema dramskima besediloma, nato pa Stendhal, Flaubert, Maupassant, Dickens, Thackeray, Gončarov in Turgenjev z enim pripovednim ter Strindberg z enim dramskim besedilom. V tem poglavju poleg pripovednih in dramskih besedil najdemo še tri esejska besedila in Barnesov roman *Flaubertova papiga*, ki velja za eno najbolj značilnih del postmodernizma. »V njem na podlagi številnih, tudi najbolj banalnih dejstev iz Flaubertovega življenja [avtor] gradi zgodbo o ljubiteljskem raziskovalcu Flaubertovega življenja in dela ter jo prepleta z esejističnimi, literarnozgodovinskimi, bio- in bibliografskimi vložki.« (*Branja 2* 2009, str. 261)

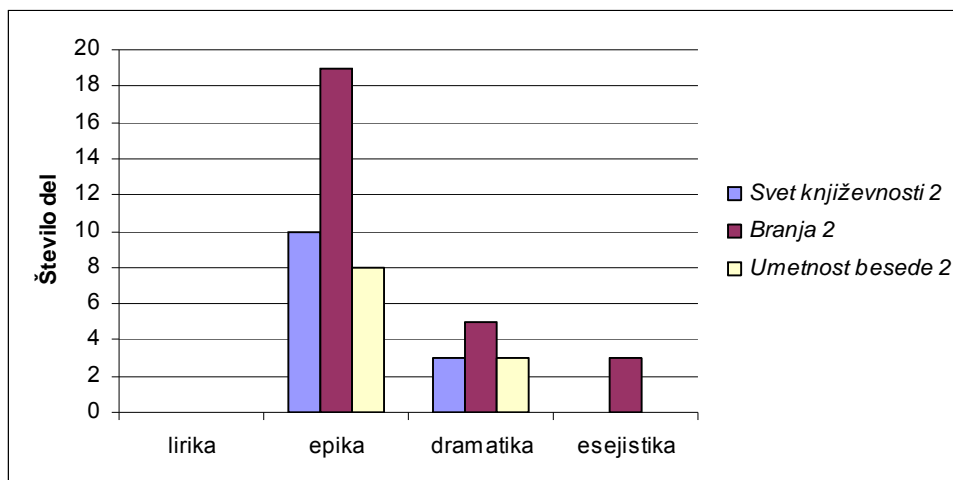
V *Umetnosti besede 2* poglavje ***Evropski realizem in naturalizem*** zajema 11 književnih besedil, od tega 8 pripovednih (73 %), 3 dramska (27 %) in nobenega lirskega besedila. Številčno najbolj zastopana avtorja sta Gogolj z enim pripovednim in enim dramskim besedilom ter Henrik Ibsen z dvema dramskim besediloma. Sledijo jima Stendhal, Balzac, Flaubert, Zola, Maupassant, Dostojevski in Tolstoj s po enim pripovednim besedilom.

Sklenem lahko, da v vseh treh učbenikih v poglavju o evropskem realizmu in naturalizmu prevladuje epika oziroma pripovedništvo. Njen delež je največji v

učbeniku *Svet književnosti 2* (77 %), najmanjši v *Branjih 2* (70 %), v *Umetnosti besede 2* pa je delež epike 73 %. Delež dramatike je v primerjavi z epiko precej manjši (v *Svetu književnosti 2* je dramatika zastopana s 23 %, v *Branjih 2* z 19 % in v *Umetnosti besede 2* s 27 %), lirike oziroma lirskih besedil pa sploh ni. V *Branjih 2* je pripovedništvu in dramatiki dodana še esejistika, in sicer je njen delež 3 %. Takšno razmerje med literarnimi zvrstmi v učbenikih je posledica dejstva, da je bilo v obdobju realizma in naturalizma v ospredju pripovedništvo, dramatika in (sploh) lirika pa sta bili v ozadju. Realistična oziroma naturalistična književnost se je najbolj uveljavila v pripovedništvu zato, ker se je opirala predvsem na opisovanje stvarnosti. Njeni glavni literarni vrsti sta bili roman in novela, saj je v obeh lahko podrobno prikazovala zunanji svet, okolje, situacije in osebe ter natančno podajala dialog. (Kos 2005, str. 204, 205)

Tabela 6: Razmerje med liriko, epiko in dramatiko v podpoglavju *Evropski realizem in naturalizem* v analiziranih učbenikih

	<i>Svet književnosti 2</i>	<i>Branja 2</i>	<i>Umetnost besede 2</i>
Lirika	0	0	0
Epika	10	19	8
Dramatika	3	5	3
Esejistika	0	3	0

Slika 6: Razmerje med liriko, epiko in dramatiko v podpoglavju *Evropski realizem in naturalizem* v analiziranih učbenikih

b) Razmerje med svetovno in slovensko realistično/naturalistično književnostjo

V učbeniku *Svet književnosti 2* je svetovna realistična književnost zastopana s 13 književnimi besedili, tj. 22 %, slovenska realistična književnost pa s 14 književnimi besedili, tj. 24 %. Slovenski realistični avtorji so številčno enakomerno zastopani, med tujimi avtorji pa je najštevilčnejše zastopan Gogolj s tremi književnimi besedili.

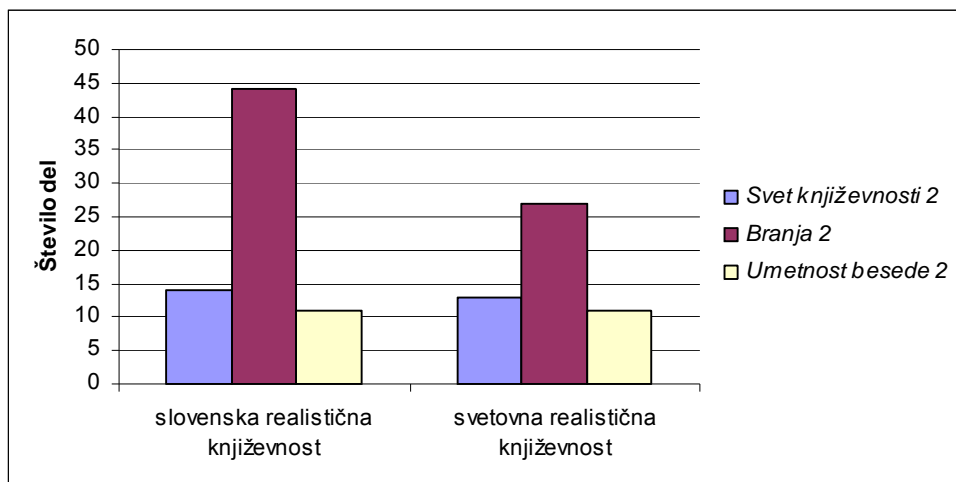
V *Branjih 2* je svetovna realistična književnost zastopana s 27 književnimi besedili, tj. 16 %, slovenska realistična književnost pa s 44 književnimi besedili, tj. 25 %. Najštevilčnejše zastopan slovenski realistični avtor je Simon Jenko z osmimi besedili, med tujimi avtorji pa je najštevilčnejše zastopan Gogolj s tremi književnimi besedili.

V učbeniku *Umetnost besede 2* sta svetovna in slovenska književnost zastopani z enakim številom književnih besedil, tj. 11 (21 %). Slovenski realistični avtorji so številčno enakomerno zastopani, med tujimi avtorji pa je zopet najštevilčnejše zastopan Gogolj z dvema književnima besediloma.

Sklenem lahko, da v *Svetu književnosti 2* in *Branjih 2* prevladuje slovenska književnost nad svetovno, »kar je v skladu s cilji pouka književnosti, katerega naloga je predvsem seznanjanje s slovensko književnostjo [...]« (Žbogar 2000, str. 85) V *Umetnosti besede 2* pa sta svetovna in slovenska realistična književnost zastopani z enakim številom književnih besedil.

Tabela 7: Razmerje med svetovno in slovensko realistično književnostjo v analiziranih učbenikih

	<i>Svet književnosti 2</i>	<i>Branja 2</i>	<i>Umetnost besede 2</i>
slovenska realistična književnost	14	44	11
svetovna realistična književnost	13	27	11

Slika 7: Razmerje med svetovno in slovensko realistično književnostjo v analiziranih učbenikih

c) Razmerje med ruskim in francoskim realizmom/naturalizmom

Razmerje med ruskim in francoskim realizmom bom analizirala zato, ker sta bili Francija in Rusija državi, v katerih se je realizem (naturalizem) najbolj razvil. Zanimalo me bo, ali je v izbranih učbenikih več del iz ruskega ali francoskega realizma.

V *Svetu književnosti 2* je v podpoglavju *Evropski realizem in naturalizem* ruski realizem zastopan s 5 književnimi besedili, tj. 38 %, francoski realizem oziroma naturalizem pa s 6 književnimi besedili, tj. 46 %. Med ruskimi realisti je najštevilčnejše zastopan avtor Gogolj s temi književnimi besedili, med francoskimi realisti oziroma naturalisti pa Zola z dvema književnima besediloma. Poleg del ruskega in francoskega realizma (naturalizma) v omenjenem podpoglavju srečamo še dve deli skandinavskega naturalizma (Ibsen – dramsko besedilo *Strahovi*, Strindberg – dramsko besedilo *Gospodična Julija*).

V *Branjih 2* je v poglavju ***Realizem in naturalizem*** ruski realizem zastopan z 11 književnimi deli (48 %), francoski realizem/naturalizem pa s 7 književnimi besedili (30 %). Med ruskimi realisti je najštevilčnejše zastopan Gogolj s tremi besedili, med francoskimi realisti (naturalisti) pa sta najštevilčnejše zastopana Zola in Balzac s po dvema književnima besediloma. Poleg del ruskih in francoskih realistov (naturalistov) v omenjenem poglavju srečamo tudi dve deli angleškega realizma (Dickens – *Oliver*

Twist, Thackeray – *Semenj ničevosti*) in tri dela skandinavskega naturalizma (Ibsen – dramski besedili *Nora* in *Strahovi*, Strindberg – *Gospodična Julija*).³

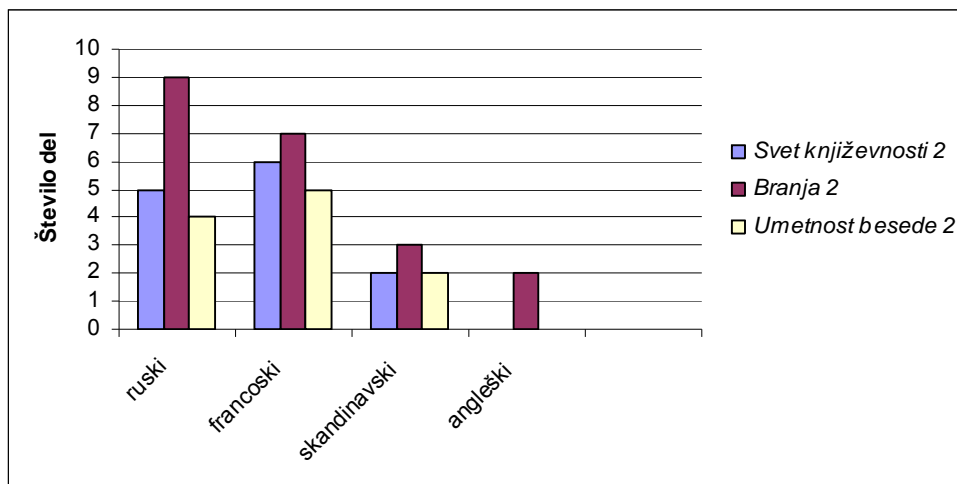
V *Umetnosti besede 2* je v poglavju ***Evropski realizem in naturalizem*** ruski realizem zastopan s 4 književnimi besedili, tj. 36 %, francoski realizem oziroma naturalizem pa s 5 književnimi besedili, tj. 46 %. Med ruskimi realisti je najštevilčnejše zastopan Gogolj z dvema besediloma, francoski realisti (naturalisti) pa so zastopani z enakim številom književnih besedil, in sicer vsak z enim. Poleg ruskih in francoskih realističnih ter naturalističnih del v omenjenem poglavju srečamo še dve dramski besedili norveškega naturalista Henrika Ibsena.

Zaključimo lahko, da je delež francoskega realizma (naturalizma) večji od ruskega v *Svetu književnosti 2* in v *Umetnosti besede 2*, v *Branjih 2* pa je ravno obratno, saj je v tem učbeniku več književnih besedil iz ruskega kot iz francoskega realizma (naturalizma). Najštevilčnejše zastopan predstavnik ruskega realizma je v vseh treh učbenikih Gogolj, med predstavniki francoskega realizma (naturalizma) pa je v *Svetu književnosti 2* in v *Branjih 2* najštevilčnejše zastopan Zola (v *Branjih 2* se mu pridruži še Balzac), v *Umetnosti besede 2* pa so vsi francoski realisti (naturalisti) zastopani z enakim številom književnih besedil. Poleg del ruskega in francoskega realizma (naturalizma) se v učbenikih pojavljajo tudi besedila angleškega realizma ter skandinavskega naturalizma.

Tabela 8: Razmerje med ruskim in francoskim realizmom v analiziranih učbenikih

	<i>Svet književnosti 2</i>	<i>Branja 2</i>	<i>Umetnost besede 2</i>
ruski realizem	5	9	4
francoski realizem in naturalizem	6	7	5
skandinavski naturalizem	2	3	2
angleški realizem	0	2	0

³ Iz analize so izvzeta esejistična besedila in Barnesov roman *Flaubertova papiga*, ki ne spada v obravnavano obdobje.

Slika 8: Razmerje med ruskim in francoskim realizmom v analiziranih učbenikih

2.3.2.1.4 Literarnovedni instrumentarij

V tem podpoglavju bom poskušala določiti delež zastopanosti bio- in bibliografskih podatkov o evropskih realističnih/naturalističnih avtorjih, slovarčka neznanih besed in besednih zvez v poglavju o evropskem realizmu in naturalizmu in slovarčka književnih pojmov in kazal (vsebinsko, stvarno in imensko kazalo). Alenka Žbogar namreč ugotavlja, da bio- in bibliografski podatki pokažejo »delež literarnozgodovinskih informacij v učbeniku, razlaga neznanih besed in besednih zvez pa upoštevanje naslovnikovih recepcijskih zahtev in sposobnosti ter jezikovno-slogovno vrednost učbenika. Slovarček književnih pojmov in kazal (vsebinskega, tj. kazalo učne snovi, kazalo slikovnih prilog, stvarnega in imenskega kazala) pa kaže, kakšna je dodatna strokovna opremljenost učbenika.« (2000, str. 42)

a) Bio- in bibliografski podatki o realističnih/naturalističnih avtorjih

V *Svetu književnosti 2* so vsi evropski realistični/naturalistični književni ustvarjalci, tj. 10, predstavljeni z bogatimi bio- in bibliografskimi podatki, anekdot oziroma zanimivosti o njihovem življenju in delu pa v učbeniku ni zaslediti. Bio- in bibliografski

podatki so navedeni na začetku učne enote oziroma pred obravnavo literarnega dela določenega evropskega realističnega avtorja.⁴

V *Branjih 2* so vsi evropski realistični/naturalistični avtorji, tj. 15, opremljeni z bogatimi bio- in bibliografskimi podatki, anekdote oziroma zanimivosti o njihovem življenju in delu pa sem zasledila pri 9 realističnih/naturalističnih avtorjih (60 %): Stendhalu, Balzacu, Flaubertu, Zolaju, Ibsenu, Gončarovu, Tolstoju, Dostojevskemu in Čehovu. Bio- in bibliografski podatki so navedeni na koncu učne enote oziroma po obravnavi literarnega dela (literarnih del) posameznega evropskega realističnega/naturalističnega ustvarjalca.⁵

Tudi v *Umetnosti 2* so vsi evropski realistični/naturalistični književni ustvarjalci, tj. 9, predstavljeni z bogatimi bio- in bibliografskimi podatki, anekdote oziroma zanimivosti o njihovem življenju in delu pa sem zasledila pri 4 realističnih/naturalističnih avtorjih (44 %): Balzacu, Zolaju, Gogolju in Ibsenu. Večina bio- in bibliografskih podatkov je navedena na koncu učne enote oziroma po obravnavi književnega dela določenega evropskega realističnega/naturalističnega ustvarjalca, le Stendhalovi bio- in bibliografski podatki so navedeni na začetku učne enote oziroma pred obravnavo njegovega romana *Oče Goriot*.⁶

b) Slovarček neznanih besed in besednih zvez v poglavju o evropskem realizmu in naturalizmu

V *Svetu književnosti 2* je z razlago neznanih besed in besednih zvez je opremljena dobra polovica književnih besedil, in sicer 7 od obravnavanih 13 evropskih realističnih književnih besedil (tj. 54 %), ostala besedila te razlage nimajo.

---

⁴ Pri analizi zastopanosti bio- in bibliografskih podatkov sem se osredotočila samo na realistične/naturalistične avtorje, katerih dela so v učbeniku temeljito obravnavana (glej str. 10).

⁵ V analizo zastopanosti bio- in bibliografskih podatkov sem zajela vse realistične/naturalistične avtorje, ki so obravnavani v *Branjih 2* (glej str. 11).

⁶ V analizo zastopanosti bio- in bibliografskih podatkov sem vključila vse realistične/naturalistične avtorje, ki so navedeni v učbeniku *Umetnost besede 2* (glej str. 12).

V *Branjih 2* je med 23 obravnavanimi evropskimi realističnimi besedili 11 (tj. 48 %) opremljenih z razlago neznanih besed in besednih zvez, ostala književna besedila te razlage nimajo.⁷

Učbenik *Umetnost besede 2* obravnava 11 evropskih realističnih besedil, od tega jih je 5 (tj. 45 %) opremljenih z razlago neznanih besed in besednih zvez.

Razlage neznanih besed in besednih zvez se v vseh treh učbenikih nahajajo ob umetnostnem besedilu oziroma ob odlomku iz določenega realističnega/naturalističnega besedila.

c) Zastopnost kazal, slovarčka književnih pojmov

Učbenik *Svet književnosti 2* je opremljen s slovarčkom književnih pojmov in z vsebinskim kazalom, ne vsebuje pa stvarnega in imenskega kazala.⁸

Branja 2 vsebujejo slovarček literarnoteoretičnih pojmov in interpretativnih prvin, v katerem je navedena stran, na kateri najdemo ustrezno definicijo določenega pojma. Učbenik vsebuje tudi vsebinsko in imensko kazalo, stvarno kazalo pa bi lahko predstavljal Slovarček literarnoteoretičnih pojmov in interpretativnih prvin.

Učbenik *Umetnost besede 2* vsebuje vsebinsko in imensko kazalo, nima pa slovarčka književnih pojmov in stvarnega kazala.

Analiza literarnovednega instrumentarija kaže, da so vsi trije učbeniki opremljeni z bogatimi bio- in bibliografskimi podatki o realističnih/naturalističnih avtorjih, anekdote in zanimivosti o njihovem življenju in delu pa vsebujeta le učbenika *Branja 2* in *Umetnost besede 2*. Razlago neznanih besed in besednih zvez vsebuje približno

---

⁷ Iz analize sem izvzela esejistična besedila in Barnesov roman *Flaubertova papiga*, ki ne spada v obravnavano obdobje.

⁸ Zanimivo je, da je prejšnja izdaja učbenika vsebovala poleg slovarčka književnih pojmov in vsebinskega kazala tudi stvarno in imensko kazalo, v posodobljenem učbeniku pa stvarnega in imenskega kazala ne najdemo več.

polovica realističnih oziroma naturalističnih umetnostnih besedil v vsakem učbeniku. Slovarček književnih pojmov vsebujeta *Svet književnosti 2* in *Branja 2*, stvarno kazalo imajo le *Branja 2*, z imenskim kazalom sta opremljena učbenika *Branja 2* in *Umetnost besede 2*, vsebinsko kazalo pa vsebujejo vsi trije učbeniki. Sklenem lahko, da ima najbolj ustrezen literarnovedni instrumentarij učbenik *Branja 2*.

2.3.2.2 Analiza didaktične vrednosti učbenikov in slikovnega gradiva po posameznih realističnih oziroma naturalističnih avtorjih

Didaktično vrednost učbenikov bom določila na podlagi analize vaj in nalog, ki se pojavljajo kot pomoč pri interpretaciji literarnega besedila določenega realističnega/naturalističnega avtorja: »Rezultati analize vaj in nalog (metod) /.../ bodo pomagali določiti, ali učbeniki omogočajo doseganje ciljev pouka književnosti. (Žbogar 2000, str. 43) Alenki Žbogar je analiza metod pokazala, »ali in na katerih ravnanjih učbeniki omogočajo doseganje temeljnega cilja in predvsem enega delnega cilja, tj. razvijanje književnih sposobnosti. V kolikšni meri analizirani učbeniki omogočajo pridobivanje književnega znanja, /je/ ugotavljala na podlagi informacijske (ter v okviru tega tudi likovno-grafične) vrednosti učbenikov, pa tudi analize didaktične vrednosti učbenikov. (2000, str. 44)⁹

Zanimalo me bo, katere dejavnosti spodbujajo in če te dejavnosti navajajo učence k dejavnemu stiku z literaturo. Kakor A. Žbogar (2000, str. 102–126) bom dejavnosti učencev delila na prenosniške in spoznavno-sprejemne dejavnosti. Med prenosniške dejavnosti spadajo poslušanje, branje (razdelila ga bom na interpretativno branje in branje z razumevanjem), pisanje (pisanje metabesedil, ustvarjalno pisanje), govorjenje (govorni nastop, govorna interpretacija) in prenosniško nedefinirane, tj. dialoške dejavnosti, ki se odvijajo v govornem ali pisnem dialogu. Pod spoznavno-sprejemne dejavnosti pa uvrščamo doživljanje, razumevanje z analizo, sintezo z vrednotenjem ter

---

⁹ Izhajala je iz predpostavke, da so se »(A) metode obravnave izbranega književnega besedila v okviru različnih obdobij spreminjale. Če so se spreminjale (A) metode, sklepam, da tudi (B) cilji pouka književnosti niso imeli vedno enakih poudarkov. Skušala bom preveriti hipotezo, da je didaktična vrednost učbenikov od 1. do 4. obdobja čedalje sodobnejša.« (Žbogar 2000, str. 45)

utrjevanje in uporabo znanja. Navedene dejavnosti namreč kažejo, katere metode dela omogočajo učbeniki, s tem pa, katere cilje pouka književnosti omogočajo dosegati. V okviru didaktične vrednosti me bo torej zanimalo, *kako* so učne vsebine o evropskem realizmu in naturalizmu posredovane učencem. Poleg didaktične vrednosti pa bom v tem poglavju podrobneje razložila še slikovno gradivo, ki dopolnjuje poglavja o posameznih realističnih/naturalističnih avtorjih. V okviru didaktične vrednosti ga bom analizirala zato, ker me bo zanimala zastopanost slikovnega gradiva (tako kot vaj in nalog, ki spodbujajo učence k dejavnemu stiku z literaturo) pri točno določenem realističnem/naturalističnem avtorju.

Alenka Žbogar (2000) slikovno gradivo analizira v okviru informacijske vrednosti posameznega učbenika, in sicer jo uvršča k tehnični opremljenosti (posebej je pretresla likovno-grafično opremljenost in slikovno gradivo), ter vsebinske zgradbe oz. konceptualne zasnovanosti (razporeditve literarnovednega instrumentarija ter književnih besedil). »Rezultate analize tehnične opremljenosti učbeniških sestavov /je/ uporabila tudi za ugotavljanje likovno-grafične vrednosti posameznega učbeniškega sestava. K likovno-grafični vrednosti prišteva tehnično opremo, tj.: papir, tisk (velikost črk, razmaki med črkami in besedami), vezavo, format, in slikovno gradivo.« (Žbogar 2000, str. 47) Ugotavlja je, s katerih področij je (npr. slikarstvo, film, gledališče, arhitektura ipd.) in številčno zastopanost, navaja namreč, da primerna »likovno-grafična oblikovanost učbenika preprečuje t. i. komunikacijski šum, naslovniku lajša (in spodbuja) komunikacijo z informacijami (vsebino), ki jih zajema. Učbenik tako postaja estetsko privlačna knjiga. Poleg spodbujanja in lajšanja komunikacije z naslovniki z všečno in estetsko oblikovano likovno-grafično podobo, se lahko ustrezna tehnična in slikovna oprema učbenika funkcionalno povezuje z informacijami oz. vsebinami, ki jih obsega učbenik.« (Žbogar 2000, str. 46–47) Likovno-grafični oblikovanosti učbenika pripisuje velik pomen, ker naj bi zviševala uporabnost učbenika in odpirala možnosti funkcionalnemu povezovanju likovno-grafičnega in besednega informacijskega učbeniškega gradiva. (prav tam)

Raziskala bom, če učbeniki poleg slikovnega gradiva vsebujejo tudi grafične organizatorje (tabele, preglednice, razpredelnice, miselni vzorci, časovni trakovi, shematične ponazoritve). (prav tam) V analizo bom vključila le tiste realistične oziroma naturalistične avtorje, ki se pojavijo vsaj v dveh učbenikih.

2.3.2.2.1 Stendhal

V analizo nisem vključila vprašanj, ki so navedena na začetku poglavja o Stendhalu in so namenjena uvodni motivaciji, saj se le-ta ne navezujejo neposredno na Stendhala in njegovo delo. Vprašanja, namenjena uvodni motivaciji, najdemo le v učbeniku *Umetnost besede 2*.

a) Slikovno gradivo

V *Svetu književnosti 2* v poglavju o Stendhalu opazimo 1 slikovno prilogo, tj. ilustracija Stendhala. V *Branjih 2* poglavje o Stendhalu vsebuje 4 slikovne priloge (portret, sliko in dve ilustraciji), v *Umetnosti besede 2* pa je pri Stendhalu navedenih 5 slikovnih prilog (dve fotografiji, dve ilustraciji in ena karikatura). *Svet književnosti 2* vsebuje tudi grafične organizatorje – preglednico o Stendhalovem življenju in delu. Slikovno gradivo v učbenikih je barvno in črnobelo.

b) Prenosniške dejavnosti

POSLUŠANJE

V izbranih učbenikih v poglavju o Stendhalu nisem zasledila nobene vaje ali naloge, ki bi zahtevala poslušanje.

BRANJE

V vseh treh učbenikih pri Stendhalu nisem zasledila nobene vaje ali naloge, ki bi zahtevala interpretativno branje, zasledila pa sem kar nekaj vaj in nalog, ki zahtevajo branje z razumevanjem. *Svet književnosti 2* med skupno 15 analiziranimi vajami in nalogami 6-krat zahteva branje z razumevanjem (tj. 40 %), v *Branjih 2* se delež branja z razumevanjem še poveča, saj kar 5 od 7 analiziranih vaj in nalog (tj. 71 %) zahteva omenjeno dejavnost. V *Umetnosti besede 2* se delež branja z razumevanjem spet zmanjša, saj le 7 od 19 analiziranih vaj in nalog (tj. 37 %) zahteva branje z razumevanjem.¹⁰

---

¹⁰ *Svet književnosti 2*: Obnovite odlomek »Julijan in gospa Rênalova«.

Branja 2: Ali se v odlomku pisatelj bolj ukvarja z Julijanovo zunanostjo ali z njegovo duševnostjo?

PISANJE

Pisno dejavnost sem pri Stendhalu zasledila samo v učbeniku *Umetnost besede 2*, in sicer učbenik med 19 analiziranimi vajami in nalogami 3-krat zahteva omenjeno dejavnost (dvakrat zahteva ustvarjalno pisanje, enkrat pa pisanje metabesedil).¹¹

GOVORJENJE

Vaje in naloge, ki se v poglavju o Stendhalu nanašajo na govorjenje, sem zasledila samo v učbeniku *Branja 2*, pa še tukaj se na govorjenje nanaša samo ena vaja oziroma naloga (tj. 14 %).¹²

PRENOSNIŠKO NEDEFINIRANA VPRAŠANJA

Delež prenosniško nedefiniranih vprašanj je pri Stendhalu najvišji v *Svetu književnosti 2* (tj. 60 %) in *Umetnosti besede 2* (47 %), v *Branjih 2* pa prenosniško nedefinirana vprašanja zasedajo drugo mesto (delijo si ga z dejavnostjo govorjenja), in sicer je delež prenosniško nedefiniranih vprašanj v tem učbeniku le 14 %.¹³

c) Spoznavno-sprejemne dejavnosti

DOŽIVLJANJE

Doživljanje je v vseh treh učbenikih v poglavju o Stendhalu zapostavljena spoznavno-sprejemna dejavnost, saj v nobenem izmed njih nisem zasledila vprašanja, ki bi učence spraševalo po občutkih, ki so se jim porodili ob branju literarnega besedila.

Umetnost besede 2: Povzemite dogajanje v odlomku. Kje je napetost največja? S katerimi pripovednimi sredstvi je ustvarjena?

¹¹ PISANJE METABESEDIL: Primerjajte Julijanovo junaštvo z junaštvom romantičnih književnih oseb (Werther, Harlod, Jevgenij Onjegin, Črtomir): kakšni so njihovi značaji, družbeni položaj, življenjski izzivi, delež svobode v delovanju, mesto v družbi? O tem napišite esejsko nalogo.

USTVARJALNO PISANJE: Napišite življenjepis resnične osebe, ki je po vašem mnenju uspešna.

¹² Pripravite govorni nastop o Stendhalovem delu. Primerjajte mladega Sorela z Goethejevim Wertherjem, Puškinovim Onjeginom in Pečorinom Lermontova. Katere so morebitne skupne romantične poteze, v katerih prvinah pa se literarne osebe razlikujejo? Ali vam je katera še posebej blizu?

¹³ *Svet književnosti 2*: Naštejte še druge francoske realiste.

Branja 2: Iz spodnjega citata povzemite misli, ki Stendhala povezujejo tudi s poznejšim naturalizmom. Trditev utemeljite.

Umetnost besede 2: V časopisu poiščite snov, ki se vam zdi primerna za roman.

RAZUMEVANJE Z ANALIZO

Razumevanje z analizo je v vseh treh učbenikih v poglavju o Stendhalu prevladujoča spoznavno-sprejemna dejavnost, saj je med 41 analiziranimi vprašanji kar 26 takih, ki od učencev zahtevajo omenjeno dejavnost (tj. 63 %). V *Branjih 2* je delež vprašanj, ki zahtevajo razumevanje z analizo, najvišji (tj. 71 %), v *Svetu književnosti 2* se zmanjša na 67 %, v *Umetnosti besede 2* pa je delež takih vprašanj najnižji, tj. 58 %.¹⁴

SINTEZA Z VREDNOTENJEM

Sinteza z vrednotenjem je v vseh treh učbenikih v poglavju o Stendhalu bolj kot ne zapostavljena spoznavno-sprejemna dejavnost, saj v *Svetu književnosti 2* nobeno vprašanje ne zahteva sinteze z vrednotenjem, v *Branjih 2* je tej spoznavno-sprejemni dejavnosti namenjeno le 1 vprašanje od 7 (tj. 14 %), v *Umetnosti besede 2* pa 4 od 19 analiziranih vprašanj (tj. 21 %).¹⁵

UTRJEVANJE IN UPORABA ZNANJA

Med 41 analiziranimi vprašanji utrjevanje in uporabo znanja zahteva 10 vprašanj (tj. 24 %), kar pomeni, da omenjena spoznavno-sprejemna dejavnost v izbranih učbenikih v poglavju o Stendhalu zaseda drugo mesto. V *Svetu književnosti 2* je delež vprašanj, ki zahtevajo uporabo in utrjevanje znanja, najvišji (tj. 33 %), v *Umetnosti besede 2* se zmanjša na 21 %, v *Branjih 2* pa je delež takih vprašanj najnižji, tj. 14 %. (eno vprašanje o sedmih analiziranih). V *Svetu književnosti 2* vsa vprašanja zahtevajo utrjevanje znanja, v *Branjih 2* eno (in edino) vprašanje, ki sem ga pri Stendhalu uvrstila

---

¹⁴ *Svet književnosti 2*: Ali Julijan Sorel osvaja gospo Rênalovo iz ljubezni?

Branja 2: Ali je Julijan prikazan kot junak z močno voljo?

Umetnost besede 2: Zakaj se prizadevate za Julijanovo pomilostitev izjalovi? Kdo je kriv za to? Kaj to pove o vpletenih osebah in družbi?

¹⁵ *Branja 2*: Pripravite govorni nastop o Stendhalovem delu. primerjajte mladega Sorela z Goethejevim Wertherjem, Puškinovim Onjeginom in Pečorinom Lermontova. Katere so morebitne skupne romantične poteze, v katerih prvinah pa se literarne osebe razlikujejo? Ali vam je katera še posebej blizu?

Umetnost besede 2: Primerjajte Julijanovo junaštvo z junaštvom romantičnih književnih oseb (Werther, Harlod, Jevgenij Onjegin, Črtomir): kakšni so njihovi značaji, družbeni položaj, življenjski izzivi, delež svobode v delovanju, mesto v družbi? O tem napišite esejsko nalogo.

v to kategorijo, zahteva utrjevanje znanja, v *Umetnosti besede 2* pa sta tako uporabi kot utrjevanju znanja namenjeni po dve vprašanji.¹⁶

2.3.2.2.2 Honoré de Balzac

a) Slikovno gradivo

V *Svetu književnosti 2* je poglavje o Balzacu opremljeno z eno slikovno prilogo, tj. ilustracija Balzaca. V *Umetnosti besede 2* poglavje o Balzacu vsebuje 6 slikovnih prilog (faksimile, tri ilustracije, sliko in fotografijo Balzacovega spomenika v Franciji), v *Branjih 2* pa so pri Balzacu navedene štiri slikovne priloge – tri ilustracije in slika. V *Svetu književnosti 2* najdemo tudi grafične organizatorje, in sicer preglednico o Balzacovem življenju in delu. Slikovno gradivo v učbenikih je barvno in črnobelo.

b) Prenosniške dejavnosti

POSLUŠANJE

V izbranih učbenikih v poglavju o Balzacu nisem zasledila nobene vaje ali naloge, ki bi zahtevala poslušanje.

BRANJE

Tako kot pri Stendhalu tudi pri Balzacu med analiziranimi vprašanji nisem zasledila nobene vaje ali naloge, ki bi zahtevala interpretativno branje, zasledila pa sem vaje in naloge, ki od učencev zahtevajo branje z razumevanjem. *Svet književnosti 2* med 12 analiziranimi vprašanji 4-krat zahteva branje z razumevanjem (tj. 33 %), v *Branjih 2* se delež branja z razumevanjem poveča na 57 % (8 vaj in nalog med 14 analiziranimi), v

---

¹⁶ *Svet književnosti 2* (utrjevanje znanja): Kaj veste o Stendhalovem življenju in delu?

Branja 2 (uporaba znanja): Iz spodnjega citata povzemite misli, ki Stendhala povezujejo tudi s poznejšim naturalizmom. Trditev utemeljite.

Umetnost besede 2 (uporaba znanja): Napišite življenjepis resnične osebe, ki je po vašem mnenju uspešna.

Umetnosti besede 2 pa se delež zopet zmanjša, in sicer na 43 % (9 vaj in nalog med 21 analiziranimi).¹⁷

PISANJE

Med 47 analiziranimi vajami in nalogami sem v poglavju o Balzacu zasledila le dve, ki spodbujata pisno dejavnost. Ena se nahaja v *Branjih 2*, druga pa v *Umetnosti besede 2*. Obe od učencev zahtevata ustvarjalno pisanje.¹⁸

GOVORJENJE

V izbranih učbenikih v poglavju o Balzacu nisem zasledila nobene vaje ali naloge, ki bi spodbujala dejavnost govorjenja.

PRENOSNIŠKO NEDEFINIRANA VPRAŠANJA

Največ dialoško nedefiniranih vprašanj, ki se nanašajo na Balzaca, najdemo v učbeniku *Svet književnosti 2* (67 %), sledi učbenik *Umetnost besede 2* z 52 %, najmanj dialoško nedefiniranih vprašanj pa vsebujejo *Branja 2*, in sicer 36 %.¹⁹

---

¹⁷ *Svet književnosti 2*: Naštejte teme romana *Oče Goriot*, ki so razvidne iz odlomka »Večni oče«.

Branja 2: Kakšne nauke mu v pismu polaga na srce mati?

Umetnost besede 2: Rastignac in Vautrin se kot književni osebi pojavljata tudi v drugih romanih. Preberite roman *Izgubljene iluzije* ter predstavite vsebino in vlogo obeh oseb v romanu.

¹⁸ *Branja 2*: Bi znali na podlagi podatkov iz materinega pisma rekonstruirati prvotno Evgenovo pismo? Zapišite ga.

Umetnost besede 2: Rastignac je materi napisal neuradno prošnjo za denar. Napišite uradno prošnjo, v kateri boste uspešno podjetje prosili za denar za končno ekskurzijo. Kako se bodo spremenile oblikovne, jezikovne in vsebinske značilnosti prošnje? V čem se umetnostno besedilo razlikuje od neumetnostnega?

¹⁹ *Svet književnosti 2*: Na kaj aludira naslov cikla številnih Balzacovih romanov *Človeška komedija*?

Branja 2: Poznate še kakšno delo iz svetovne književnosti, v katerem imajo pisma pomembno vlogo? Navedite temo in naslovnika teh pisem.

Umetnost besede 2: Kdo je bil Honoré de Balzac?

c) Spoznavno-sprejemne dejavnosti

DOŽIVLJANJE

Doživljanje je v poglavju o Balzacu v vseh treh učbenikih popolnoma zastopljena spoznavno-sprejemna dejavnost, saj nobeno vprašanje učencev ne sprašuje po prvem vtisu oziroma po občutkih, ki so se jim porodili ob prvotnem branju literarnega besedila.

ANALIZA Z RAZUMEVANJEM

Analiza z razumevanjem je v poglavju o Balzacu v vseh treh učbenikih prevladujoča spoznavno-sprejemna dejavnost, saj je med 47 analiziranimi vprašanji kar 36 takih, ki zahtevajo razumevanje ali analizo književnega besedila. Dejavnost prevladuje v učbeniku *Svet književnosti 2* s kar 92 %, sledijo *Branja 2* s 86 %, nato pa *Umetnost besede 2* z 62 %.²⁰

SINTEZA Z VREDNOTENJEM

V *Svetu književnosti 2* sintezi z vrednotenjem ni namenjeno nobeno vprašanje, v *Branjih 2* eno (7 %) in v *Umetnosti besede 2* tri vprašanja, tj. 14 %, kar kaže na to, da navedena spoznavno-sprejemna dejavnost pri Balzacu v nobenem izmed učbenikov ni v ospredju.²¹

UTRJEVANJE IN UPORABA ZNANJA

Utrjevanje in uporaba znanja s skupno 15 % v skupnem seštevku zaseda drugo mesto. Najvišji delež omenjena dejavnost zavzema v *Umetnosti besede 2* (24 %), sledi *Svet književnosti 2* (8 %), najmanjši delež takih vprašanj pa v poglavju o Balzacu vsebujejo *Branja 2* (7 %). Največ vprašanj je namenjenih utrjevanju znanja, le eno izmed 7

---

²⁰ *Svet književnosti 2*: Kako bi predstavili lik očeta Goriota?

Branja 2: V čem se pisateljevo delo po Balzacovem mnenju razlikuje od dela zgodovinarja ali sociologa?

Umetnost besede 2: Katera retorična figura je uporabljena v primeru »ne Rim ne Atene, ne Tir ne Perzija, ne Indija ne Memfis«?

²¹ *Branja 2*: Se vam zdi uporaba takega pripovednega prijema učinkovita ali bi bilo vseeno, če bi o materinem pismu poročal kar pripovedovalec? Za kakšno možnost bi se sami odločili?

Umetnost besede 2: Opredelite se do misli očeta Goriota: »Človeška družba, svet, stoji na očetovstvu, vse se mora sesuti, če otroci ne ljubijo svojih očetov...«

vprašanj, ki sem jih uvrstila v to kategorijo, zahteva uporabo znanja. Najdemo ga v *Branjih 2*.²²

2.3.2.2.3 Gustave Flaubert

V analizo nisem vključila vprašanj, ki so navedena na začetku poglavja o Flaubertu (najdemo jih v učbeniku *Umetnost besede 2*) in so namenjena uvodni motivaciji, saj se le-ta ne navezujejo neposredno na Flauberta in njegovo delo.

a) Slikovno gradivo

Največ slikovnega gradiva v povezavi s Flaubertom vsebuje učbenik *Umetnost besede 2*, in sicer naslovnico originalne izdaje *Gospa Bovary*, tri ilustracije, faksimile ter tri fotografije (na prvi se nahaja mesto Rouen, eno izmed prizorišč romana, na drugi spomenik Flaubertu v Rouenu in na tretji njegov muzej). Sledijo mu *Branja 2* s šestimi slikovnimi prilogami (štiri slike, dve ilustraciji), na zadnjem mestu pa je *Svet književnosti 2* z eno fotografijo, sliko in ilustracijo. V *Svetu književnosti 2* najdemo tudi grafične organizatorje, in sicer preglednico o Flaubertovem življenju in delu. Slikovno gradivo v učbenikih je barvno in črnobelo.

b) Prenosniške dejavnosti

POSLUŠANJE

Med 68 analiziranimi vajami in nalogami, ki se v učbenikih nanašajo na Flauberta, nisem zasledila nobene, ki bi od učencev zahtevala poslušanje.

---

²² *Svet književnosti 2* (utrjevanje znanja): Kaj veste o Balzacovem življenju in delu?

Branja 2 (uporaba znanja): Zamislite si pismo, v katerem bi sami prosili svoje starše za denar. Kakšen bi bil njihov odgovor?

Umetnost besede 2 (utrjevanje znanja): Kaj se je dogajalo na Francoskem v obdobju 1815–1830, v času po Napoleonovem padcu, ko govorimo o restavraciji monarhije? Katere so bile zgodovinske značilnosti tedanjega časa in družbe?

BRANJE

Med 68 analiziranimi vajami in nalogami, ki se v izbranih učbenikih nanašajo na Flauberta in njegov roman *Gospa Bovary*, jih 34 med 68 analiziranimi zahteva bralno dejavnost (tj. 50 %), in sicer gre večinoma za branje z razumevanjem, le v *Branjih 2* je eno vprašanje oziroma naloga namenjena interpretativnemu branju.²³ V *Svetu književnosti besede 2* je delež branja najnižji, tj. 22 %, v *Branjih 2* se poveča kar na 69 %, v *Umetnosti besede 2* pa se zopet nekoliko zmanjša, in sicer na 63 %.²⁴

PISANJE

Pisanje je v izbranih učbenikih v poglavju o Flaubertu zapostavljena spoznavno-sprejemna dejavnost, saj le tri vaje in naloge (po ena v vsakem učbeniku) zahtevajo pisno dejavnost, in sicer gre za pisanje metabesedil. V *Umetnosti besede 2* je delež pisne dejavnosti najnižji, tj. 3 %, v *Svetu književnosti 2* se poveča za 1 %, v *Branjih 2* pa je delež pisne dejavnosti najvišji, tj. 8 %.²⁵

GOVORJENJE

Govorjenje je skorajda zapostavljena spoznavno-sprejemna dejavnost, saj sem v vseh treh učbenikih v poglavju o Flaubertu zasledila le eno nalogo, ki zahteva od učencev govorenje. Omenjeno nalogo vsebuje učbenik *Umetnost besede 2*, in sicer gre za govorni nastop.²⁶

---

²³ *Branja 2*: Glasno preberite drugi odlomek; pri tem pazite na ton govora nastopajočih oseb.

²⁴ *Svet književnosti 2*: Kako se v prizoru iz kmetijskega shoda kaže Flaubertovo razmerje do meščanskega reda, vrednot in idej? Zakaj je v teh opisih skrita satira in kako jo začitimo?

Umetnost besede 2: Preberite Kunderovo mnenje o Emi Bovary in odgovorite na vprašanje. Katera iluzija po mnenju esejista in romanopisca Milana Kundere v romanu *Gospa Bovary* doživi nesluten razmah? Katere družbenozgodovinke razmere pripomorejo k temu?

²⁵ *Svet književnosti 2*: Izpišite in ovrednotite kičaste prizore romantike, ki jih občuduje Emma kot dekle, in jih primerjajte z Rodolphovim dvorjenjem med shodom.

Branja 2: V krajšem esejskem sestavku primerjajte usodo Emme Bovary z usodo Cervantesovega Don Kihota.

Umetnost besede 2: Razmislite in napišite, kako bi lahko razumeli Flaubertovo izjavo »Gospa Bovary, to sem jaz«. Ali jo je mogoče razumeti tudi tako, da je glavna oseba avtorjev alter ego (drugi jaz)?

²⁶ *Umetnost besede 2*: Preberite sodobni roman Juliana Barnesesa *Flaubertova papiga* in ga predstavite sošolcem.

PRENOSNIŠKO NEDEFINIRANA VPRAŠANJA

Delež prenosniško nedefiniranih vprašanj v poglavju o Flaubertu je najvišji v *Svetu književnosti 2*, tj. 74 % (17 vaj in nalog med 23 analiziranimi), sledi učbenik *Umetnost besede 2* z 31 % (10 vaj in nalog med 32 analiziranimi), na zadnjem mestu pa so *Branja 2* s samo 15 % (2 vaji oziroma nalogi med 13 analiziranimi).²⁷

c) Spoznavno-sprejemne dejavnosti

DOŽIVLJANJE

V nobenem izmed učbenikov nisem zasledila vaje ali naloge, ki bi od učencev zahtevala njihovo doživljanje literarnega besedila.

ANALIZA Z RAZUMEVANJEM

V vseh treh učbenikih v poglavju o Flaubertu prevladuje razumevanje z analizo, saj je med 68 analiziranimi vprašanji kar 41 (60 %) takih, ki od učencev zahtevajo omenjeno dejavnost. Dejavnost prevladuje v *Branjih 2* (77 %), sledi učbenik *Umetnost besede 2* (66 %), nato pa *Svet književnosti 2* s 43 %.²⁸

SINTEZA Z VREDNOTENJEM

Sinteza z vrednotenjem je v vseh treh učbenikih v poglavju o Flaubertu na drugem mestu, takoj za analizo z razumevanjem. V *Svetu književnosti 2* je navedena dejavnost zastopana s 35 %, sledita pa učbenika *Branja 2* (23 %) in *Umetnost besede 2* z 22 %.²⁹

---

²⁷ *Svet književnosti 2*: Katera so še druga Flaubertova dela, napisana po realističnih načelih?

Branja 2: Primerjajte Emmino in Wertherjevo odločitev za samomor. Kaj jima je kljub literarni oddaljenosti skupno?

Umetnost besede 2: Primerjajte Emmo Bovary z Lepo Vido. Katere podobnosti in razlike opazate?

²⁸ *Svet književnosti 2*: Kakšno je stališče, s katerega pripovedovalec romana vrednoti romantične sanjarije o ljubezni in s tem tudi romantično poezijo, iz katere potekajo? Jo sprejema ali zavrača?

Branja 2: Kakšen je v drugem odlomku svétnikov govor? Na katerih mestih je mogoče zaznati pisateljevo ironijo?

Umetnost besede 2: Opišite glavno temo in ideje romana.

²⁹ *Svet književnosti 2*: Povzemite in razložite Emmin psihološki razvoj od samostana do samomora.

Branja 2: Kako razumete Emmin lik? Je za vas prepričljiv; ali lahko v njem prepoznate tudi lastna občutenja in razmišljanja?

UTRJEVANJE IN UPORABA ZNANJA

Utrjevanju in uporabi znanja v *Branjih 2* v poglavju o Flaubertu ni namenjena nobena vaja oziroma naloga, v *Svetu književnosti 2* se vaje in naloge, ki zahtevajo navedeno dejavnost, pojavijo 5-krat (tj. 22 %), v *Umetnosti besede 2* pa 4-krat (tj. 13 %). Vse vaje in naloge zahtevajo utrjevanje znanja, le ena, ki se nahaja v *Umetnosti besede 2*, zahteva njegovo uporabo.³⁰

2.3.2.2.4 Guy de Maupassant

V analizo nisem vključila vprašanj, ki so navedena na začetku poglavja o Guyu de Maupassantu (najdemo jih v učbeniku *Umetnost besede 2*) in so namenjena uvodni motivaciji, saj se le-ta ne navezujejo neposredno na Maupassanta in njegovo delo.

a) Slikovno gradivo

Poglavje o Guyu de Maupassantu v nobenem izmed učbenikov ni preveč bogato s slikovnim gradivom. V *Svetu književnosti 2* sta le dve slikovni prilogi (fotografija Guya de Maupassanta in ilustracija), učbenika *Branja 2* in *Umetnost besede 2* pa sta opremljena s tremi slikovnimi prilogami. V *Branjih 2* najdemo sliko, fotografijo Eifflovega stolpa in ilustracijo, v *Umetnosti besede 2* pa dve fotografiji in eno sliko. *Svet književnosti 2* je opremljen (Tako kot pri Stendhalu, Balzacu in Flaubertu) tudi z grafičnimi organizatorji, in sicer s preglednico o Maupassantovem življenju in delu. Slikovno gradivo je barvno in črnobelo.

Umetnost besede 2: Primerjajte motiv bralca/-ke v *Don Kihotu* (Don Kihot), *Jevgeniju Onjeginu* (Tatjana) in *Gospe Bovary* (Emma Bovary).

³⁰ *Svet književnosti 2* (utrjevanje znanja): Kako je potekal razvoj francoske realistične književnosti? Kaj pomenita za njene začetke Stendhal in Balzac?

Umetnost besede 2 (uporaba znanja): Preberite sodobni roman Juliana Barnesesa *Flaubertova papiga* ter ga predstavite sošolcem in sošolkam.

b) Prenosniške dejavnosti

POSLUŠANJE

Med 48 analiziranimi vajami in nalogami, ki se v izbranih učbenikih nanašajo na Maupassanta, nisem zasledila nobene, ki bi zahtevala poslušanje.

BRANJE

Bralna dejavnost je pri Maupassantu v izbranih učbenikih po številčni zastopanosti na drugem mestu (14 vaj in nalog med 48 analiziranimi, tj. 29 %), in sicer gre v vseh primerih za branje z razumevanjem, saj nalog, ki bi zahtevale interpretativno branje, nisem zasledila. V *Svetu književnosti 2* je delež branja najvišji, tj. 40 %, v *Branjih 2* se zmanjša na 33 %, v *Umetnosti besede 2* pa je delež branja najnižji, tj. 21 %.³¹

PISANJE

Med 48 analiziranimi vajami in nalogami, ki se v izbranih učbenikih nanašajo na Maupassanta, sem zasledila le 3 (tj. 6 %), ki od učencev zahtevajo pisno dejavnost. Dve najdemo v *Branjih 2*, eno pa v učbeniku *Umetnost besede 2*. Od teh treh nalog dve zahtevata ustvarjalno pisanje, ena pa pisanje metabesedil. Naloga, ki zahteva pisanje metabesedil, se nahaja v učbeniku *Branja 2*.³²

GOVORJENJE

V izbranih učbenikih v poglavju o Maupassantu nisem zasledila nobene naloge, ki bi od učencev zahtevala govorjenje.

---

³¹ *Svet književnosti 2*: Se vam zdi za Matildino čustvo primernejša oznaka hrepenenje ali nečimrnost? Poiščite tisto njeno lastnost, ki nosi največjo krivdo za njeno nesrečo.

Branja 2: Kdaj pripovedovalec prvič poimenuje glavno junakinjo? Zakaj?

Umetnost besede 2: Kako Matilda doživi ples? Kaj ji pomeni? Kaj ji predstavlja ogrlica?

³² *Branja 2* (pisanje metabesedil): V esejističnem besedilu primerjajte značaj in življenjsko usodo Matilde Loisel in Emme Bovary.

Umetnost besede 2 (ustvarjalno pisanje): Napišite novelo. Osrednji predmet je lahko klavir, kolo, mačka, hipermarket, računalnik, novela *Nakit*...

PRENOSNIŠKO NEDEFINIRANA VPRAŠANJA

V vseh treh učbenikih je v poglavju o Maupassantu največ vprašanj, ki jih prenosniško ne moremo definirati. V *Svetu književnosti 2* je delež prenosniško nedefiniranih vprašanj 60 % (9 vprašanj med 15 analiziranimi), v *Branjih 2* se zmanjša na 44 % (4 vprašanja med 9 analiziranimi), v *Umetnosti besede 2* pa se zopet poveča, in sicer na 75 %.³³

c) Spoznavno-sprejemne dejavnosti

DOŽIVLJANJE

Analiza spoznavno-sprejemnih dejavnosti kaže, da je v vseh treh učbenikih v poglavju o Maupassantu doživljanje popolnoma zastopljena spoznavno-sprejemna dejavnost, saj nisem zasledila nobene vaje ali naloge, ki bi omenjeno dejavnost spodbujala.

ANALIZA Z RAZUMEVANJEM

Razumevanje z analizo je prevladujoča spoznavno-sprejemna dejavnost v poglavju o Maupassantu v učbenikih *Svet književnosti 2* in *Umetnost besede 2*, v *Branjih 2* pa zaseda drugo mesto. Učbenik *Svet književnosti 2* med skupno 15 analiziranimi vajami in nalogami 8-krat (tj. 53 %) zahteva razumevanje z analizo, v *Umetnosti besede 2* se delež poveča še za 1 %, v *Branjih 2* pa je delež razumevanja z analizo najnižji, tj. 33 %.³⁴

SINTEZA Z VREDNOTENJEM

V *Branjih 2* sinteza z vrednotenjem v poglavju o Maupassantu po številčni zastopanosti presenetljivo zavzema prvo mesto, in sicer 4 vprašanja med 9 analiziranimi (tj. 44 %)

---

³³ *Svet književnosti 2*: Kako si razlagate trditev, da pri ženskah lepota odtehta poreklo in položaj?

Branja 2: Kakšen je po vašem mnenju slog novele – jedrnat ali razvlečen?

Umetnost besede 2: Na katere značilnosti novele opozarja sokolja teorija?

³⁴ *Svet književnosti 2*: Koliko dogodkov, ki spremenijo stanje, ima *Nakit*? Kateri je odločilnejši?

Branja 2: Ali ima izguba ogrlice značaj usodnega dogodka?

Umetnost besede 2: Označite glavno osebo. Kako poteka notranji razvoj v Matildi od začetka do konca novele?

zahtevajo sintezo z vrednotenjem. V *Svetu književnosti 2* sinteza z vrednotenjem zaseda drugo mesto (njen delež je 27 %), v *Umetnosti besede 2* pa tretje (njen delež je 21 %).³⁵

UTRJEVANJE IN UPORABA ZNANJA

V *Umetnosti besede 2* navedena spoznavno-sprejemna dejavnost v poglavju o Maupassantu zaseda drugo mesto (njen delež je 25 %), v *Branjih 2* in v *Svetu književnosti 2* pa tretje (v *Branjih 2* je njen delež 22 %, v *Svetu književnosti 2* pa 20 %). V *Svetu književnosti 2* dva izmed treh vprašanj, ki sem jih uvrstila v to kategorijo, zahtevata utrjevanje znanja, eno pa njegovo uporabo. V *Branjih 2* utrjevanje in uporabo znanja zahtevata dve vprašanji, in sicer je eno namenjeno utrjevanju, drugo pa uporabi znanja. V *Umetnosti besede 2*, kjer je delež navedene dejavnosti najvišji, so 4 izmed 6 vprašanj, ki spadajo v to kategorijo, namenjena utrjevanju znanja, dva pa njegovi uporabi.³⁶

2.3.2.2.5 Émile Zola

a) Slikovno gradivo

Največ slikovnega gradiva v povezavi z Zolajem vsebujeta učbenika *Svet književnosti 2* in *Branja 2* (5 slikovnih prilog), drugo mesto pa zaseda učbenik *Umetnost besede 2* s 4 slikovnimi prilogami. *Svet književnosti 2* je opremljen s portretom Zolaja, ilustracijo in tremi slikami, *Branja 2* vsebujejo portret Zolaja in štiri slike, učbenik *Umetnost besede 2* pa je opremljen z najbolj raznovrstnim slikovnim gradivom, saj vsebuje faksimile, ilustracijo, portret in naslovnico članka, zaradi katerega je bil proti Zolaju sprožen sodni

---

³⁵ *Svet književnosti 2*: Razmislite, ali bi bila novela enako učinkovita, če bi se po zadnjem stavku še nadaljevala.

Branja 2: Menite, da je sporočilo novele pesimistično?

Umetnost besede 2: Razmislite o simbolnem pomenu novele.

³⁶ *Svet književnosti 2* (utrjevanje znanja): Kateri sorodni vrsti se bliža Maupassantov *Nakit*? Utemeljite svoj odgovor.

Branja 2 (utrjevanje znanja): Na novelo *nakit* naj bi vplival tudi nemški filozof Shopenhauer z idejo o »volji do življenja«, nezavedni življenjski sili, ki nas usmerja. Raziščite podrobneje njegovo filozofijo.

Umetnost besede 2 (uporaba znanja): Nadaljujte novelo. Kaj se zgodi po poslednji povedi?

postopek. Učbenika *Svet književnosti 2* in *Branja 2* vsebujeta tudi grafične organizatorje, in sicer *Branja 2* vsebujejo shematično ponazoritev družinskega debla Rougon-Macquartovih, *Svet književnosti 2* pa preglednico o Zolajevem življenju in delu. Slikovno gradivo je barvno in črnobelo.

b) Prenosniške dejavnosti

POSLUŠANJE

Poslušanje sem pri Zolaju zasledila le v učbeniku *Umetnost besede 2*, in sicer ena vaja oziroma naloga (tj. 3 %) zahteva omenjeno prenosniško dejavnost.³⁷

BRANJE

Bralna dejavnost pri Zolaju prevladuje v *Branjih 2*, v *Umetnosti besede 2* in *Svetu književnosti 2* pa zaseda drugo mesto. Vse vaje in naloge zahtevajo branje z razumevanjem, interpretativnega branja ni zaslediti v nobenem izmed učbenikov. *Svet književnosti 2* med skupno 30 analiziranimi vajami in nalogami 11-krat (37 %) zahteva bralno dejavnost, v *Branjih 2* je delež branja najvišji, tj. 53 %, v *Umetnosti besede 2* pa je delež branja spet nekoliko nižji, in sicer je 41-odstoten.³⁸

PISANJE

V *Umetnosti besede 2* in *Svetu književnosti 2* v poglavju o Zolaju ena vaja oziroma naloga zahteva pisno dejavnost, v *Branjih 2* pa sta pisanju namenjeni dve vaji oziroma nalogi. V *Svetu književnosti 2* in *Umetnosti besede 2* omenjena vaja oziroma naloga od učencev zahteva pisanje metabesedila, v *Branjih 2* pa ena naloga zahteva pisanje metabesedila, druga pa ustvarjalno pisanje.³⁹

---

³⁷ *Umetnost besede 2*: Poslušajte odlomek iz 13. poglavja in povzemite vsebino. Kako ste ga doživeli?

³⁸ *Svet književnosti 2*: Koliko otrok imajo pri Maheujevih?

Branja 2: S katerimi slogovnimi sredstvi je pisatelj v prvem odlomku ustvaril pri bralcu nazorno predstavo o delovanju rudnika?

Umetnost besede 2: Kako se v opisu kaže odnos pripovedovalca do Gervaise? Ponazorite s primeri iz odlomka.

³⁹ *Branja 2* (ustvarjalno pisanje): Napišite sestavek *Naša šola*. Ob pisanju skušajte posnemati Zolajev slog.

GOVORJENJE

Govorjenje sem pri Zolaju zasledila v dveh učbenikih, in sicer navedeno dejavnost v *Umetnosti besede 2* zahtevata dve, v *Branjih 2* pa ena vaja oziroma naloga. V dveh primerih gre za govorni nastop, v enem pa za diskusijo.⁴⁰

PRENOSNIŠKO NEDEFINIRANA VPRAŠANJA

Prenosniško nedefinirana vprašanja pri Zolaju prevladujejo v *Svetu književnosti 2* in *Umetnosti besede 2*, v *Branjih 2* pa zasedajo drugo mesto. V *Svetu književnosti 2* je delež prenosniško nedefiniranih vprašanj najvišji, tj. 60 %, sledi učbenik *Umetnost besede 2* s 45 %, na zadnjem mestu pa so *Branja 2* z 29-odstotnim deležem prenosniško nedefiniranih vprašanj.⁴¹

c) Spoznavno-sprejemne dejavnosti

DOŽIVLJANJE

Med 76 analiziranimi vajami in nalogami sem pri Zolaju zasledila 2, ki od učencev zahtevata doživljanje, kar pomeni 3 %. Eno lahko najdemo v učbeniku *Umetnost besede 2*, drugo pa v *Branjih 2*.⁴²

Svet književnosti 2 (pisanje metabesedila): Zapišite krajše esejsko razmišljanje na temo »Zunanje in notranje spreminjanje Gervaise od lepote do propadle pijanke«.

Umetnost besede 2: Izpišite pridevnike, ki se nanašajo na Gervaise. Kaj vam povedo o njej?

⁴⁰ *Branja 2* (govorni nastop): Pripravite referat o Zolajevem romanu *Nana* in predstavite sošolcem, kakšno usodo doživi hči perice Gervaise.

Umetnost besede 2 (diskusija): S sošolci in sošolkami razpravljajte o tem, ali lahko trdimo, da je konec moralističen (da pisatelj s potekom njenega nedostojanstvenega konca želi opozoriti, da je ta posledica njenega življenja).

⁴¹ *Svet književnosti 2*: Opišite značilnosti naturalistične literature.

Branja 2: Raziščite Zolajeve vplive na slovensko književnost (Govekar, Cankar) in odmeve na filmskem področju (npr. film *Gervaise*, 1956)

Umetnost besede 2: Kakšne odmeve je sprožil izid *Beznice*? Zakaj?

⁴² *Branja 2*: Oglejte si reprodukcijo katere od umetnin, omenjenih v odlomku, in na kratko zapišite svoje občutke ob njej.

Umetnost besede 2: Poslušajte odlomek iz 13. poglavja in povzemite vsebino. Kako ste ga doživeli?

ANALIZA Z RAZUMEVANJEM

V vseh treh učbenikih je pri Zolaju prevladujoča spoznavno-sprejemna dejavnost analiza z razumevanjem, in sicer 37 vaj in nalog med 76 analiziranimi zahteva od učencev to dejavnost. Najvišji delež razumevanja z analizo sem zabeležila v *Branjih 2* (53 %), sledi učbenik *Umetnost besede 2* z 52 %, na zadnjem mestu pa je *Svet književnosti 2* s 43-odstotnim deležem.⁴³

SINTEZA Z VREDNOTENJEM

Sinteza z vrednotenjem pri Zolaju v *Branjih 2* zavzema drugo, v *Svetu književnosti 2* in *Umetnosti besede 2* pa tretje mesto. Najvišji delež navedene dejavnosti sem zasledila v *Branjih 2* (24 %), sledita pa učbenika *Umetnost besede 2* in *Svet književnosti 2*, in sicer oba s 17 %.⁴⁴

UTRJEVANJE IN UPORABA ZNANJA

V izbranih učbenikih je v poglavju o Zolaju utrjevanju in uporabi znanja namenjenih 23 vaj in nalog med 76 analiziranimi, kar pomeni 30 %. Najvišji delež omenjene spoznavno-sprejemne dejavnosti sem zabeležila v učbeniku *Svet književnosti 2* (40 %), sledi učbenik *Umetnost besede 2* (28 %), na zadnjem mestu pa so *Branja 2* z 18 %. Dve izmed 23 analiziranih vaj in nalog sta namenjeni uporabi znanja, ostale pa njegovemu utrjevanju. Eno lahko najdemo v *Branjih 2*, drugo pa v *Svetu književnosti 2*.⁴⁵

---

⁴³ *Svet književnosti 2*: V katerem odlomku je naturalistična drastičnost prignana do skrajnosti? V čem se kaže njena ostrina?

Branja 2: Kako so naturalistične prvine razvidne v tretjem odlomku? Kateri motivi prevladujejo?

Umetnost besede 2: Kako je opisana požrtija? Iz odlomka izpišite komparacije ter poiščite glagole, ki označujejo prehranjevanje.

⁴⁴ *Svet književnosti 2*: Opišite in primerjajte življenjski poraz Gervaise in Akakija Akakijeviča.

Branja 2: Primerjajte odlomek iz Zolajevega romana z odlomkom iz Stritarjevega romana *Zorin*.

Umetnost besede 2: Preberite roman *V krvi* in primerjajte usodo Gervaise z usodo Tončke, glavne osebe romana *V krvi*.

⁴⁵ *Svet književnosti 2* (uporaba znanja): Skušajte naturalistično natančno opisati izbrano umetniško sliko iz katerega koli obdobja.

Branja 2 (uporaba znanja): Napišite sestavek *Naša šola*. Ob pisanju poskušajte posnemati Zolajev slog.

Umetnost besede 2 (utrjevanje znanja): Dodatno osvetlite dogajanje med Dreyfusovo afero.

2.3.2.2.6 Fjodor Mihajlovič Dostojevski

V analizo nisem vključila vprašanj, ki so navedena na začetku poglavja o Dostojevskem (najdemo jih v učbeniku *Umetnost besede 2*) in so namenjena uvodni motivaciji, saj se le-ta ne navezujejo neposredno na Dostojevskega in njegovo delo.

a) Slikovno gradivo

Najmanj slikovnega gradiva v povezavi z Dostojevskim vsebuje učbenik *Svet književnosti 2*, saj v njem lahko najdemo le portret omenjenega realističnega pisatelja. Učbenik *Umetnosti besede 2* je po številčni zastopanosti slikovnega gradiva na drugem mestu, in sicer poleg portreta Dostojevskega vsebuje še fotografijo Nietzscheja in sliko plakata za film *Zločin in kazen*. Največ slikovnih prilog sem zasledila v *Branjih 2* – tri ilustracije, ikono, na kateri je Sveta Trojica, fotografijo, sliko, faksimile in portret Dostojevskega. Učbenik *Svet književnosti 2* vsebuje tudi grafične organizatorje, in sicer preglednico o življenju in delu Dostojevskega. Slikovno gradivo je barvno in črnbelo.

b) Prenosniške dejavnosti

POSLUŠANJE

Pri Dostojevskem v nobenem izmed izbranih učbenikov nisem zasledila vaj in nalog, ki bi od učencev zahtevale poslušanje.

BRANJE

V izbranih učbenikih sem v poglavju o Dostojevskem zasledila 34 vaj in nalog (med 74 analiziranimi), ki od učencev zahtevajo bralno dejavnost. Ena naloga (tj. 1 %) je namenjena interpretativnem branju literarnih besedil (najdemo jo v *Branjih 2*),⁴⁶ ostale pa od učencev zahtevajo branje z razumevanjem. Najvišji delež branja z razumevanjem sem zabeležila v *Branjih 2* (56 %), sledi učbenik *Umetnost besede 2* (49 %), na zadnjem mestu pa je *Svet književnosti 2* z 29-odstotnim deležem navedene prenosniške dejavnosti.⁴⁷

---

⁴⁶ *Branja 2*: Dva dijaka naj se pripravita na doživeto branje pogovora med Raskolnikom in Sonjo. Omejita naj se le na dialog. Prizor lahko tudi odigrata.

⁴⁷ *Svet književnosti 2*: Kako študent opiše Aljono Ivanovo? Se vam zdi njegov opis pravičen, objektivni?

PISANJE

V izbranih učbenikih sem v poglavju o Dostojevskem zasledila 5 vaj in nalog (tj. 7 %), ki od učencev zahtevajo pisno dejavnost, in sicer gre v vseh primerih za pisanje metabesedil. V *Svetu književnosti 2* pisno dejavnost zahtevata 2 izmed 21 analiziranih vaj in nalog (tj. 10 %), v *Branjih 2* se delež navedene prenosniške dejavnosti poveča za 1 % (zahtevata jo dve vaji oziroma nalogi med 18 analiziranimi), v učbeniku *Umetnost besede 2* pa je delež pisne dejavnosti najnižji, tj. 3 % (pisanje zahteva ena vaja oziroma naloga med 35 analiziranimi).⁴⁸

GOVORJENJE

Med 74 analiziranimi vajami in nalogami, ki se v izbranih učbenikih nanašajo na Dostojevskega, so govorjenju namenjene le 3 vaje oziroma naloge (tj. 4 %), in sicer gre v vseh primerih za govorni nastop. Dve vaje oziroma nalogi se nahajata v učbeniku *Umetnost besede 2*, ena pa v *Branjih 2*.⁴⁹

PRENOSNIŠKO NEDEFINIRANA VPRAŠANJA

Prenosniško nedefinirana vprašanja o Dostojevskem in njegovih delih prevladujejo v učbeniku *Svet književnosti 2*, v *Branjih 2* in v *Umetnosti besede 2* pa zasedajo drugo mesto. V *Svetu književnosti 2* je delež prenosniško nedefiniranih vprašanj 62 % (13 vprašanj med 21 analiziranimi), sledi učbenik *Umetnost besede 2* s 43 %, na zadnjem mestu pa so *Branja 2* z 22-odstotnim deležem prenosniško nedefiniranih vprašanj.⁵⁰

Umetnost besede 2: Preberite roman *Zločin in kazen* v celoti, povzemite zgodbo ter označite tudi druge književne osebe (sestro Dunjo in mater, Razumihina, Svidrigajlova...).

⁴⁸ *Svet književnosti 2*: Napišite esejsko razmišljanje na temo »Razvoj revolucionarnih idej pri Raskolnikovu in njihov propad«.

Branja 2: Se vam zdi teorija Raskolnikova o dveh vrstah ljudi – o čredi in nadljudeh – sprejemljiva? Kako je to teorijo filozofsko razvil Nietzsche? Pripravite referat.

Umetnost besede 2: Napišite esejsko nalogo z naslovom *Vloga naključja v romanu Zločin in kazen*.

⁴⁹ *Branja 2*: Pripravite okroglo mizo z naslovom *Dostojevski in naš čas*.

Umetnost besede 2: Preberite roman *Srečkar* Dostojevskega (v starem prevodu *Igralec*) ter ga predstavite sošolcem in sošolkam. Pogovorite se o zasvojenosti z igrami na srečo.

⁵⁰ *Svet književnosti 2*: Ali veste, katere so glavne teme velikih romanov Dostojevskega?

Branja 2: Komentirajte pisateljevo misel o »realizmu v višjem pomenu«, s katerim želi odkrivati »človeka v človeku«.

Umetnost besede 2: S katerimi biografskimi podatki avtorja se povezuje zgodba *Zločina in kazni*?

c) Spoznavno-sprejemne dejavnosti

DOŽIVLJANJE

Pri Dostojevskem v nobenem izmed izbranih učbenikov nisem zasledila vaj in nalog, ki bi spodbujale doživljanje.

ANALIZA Z RAZUMEVANJEM

Analiza z razumevanjem je pri Dostojevskem v vseh treh učbenikih prevladujoča spoznavno-sprejemna dejavnost. Najvišji delež navedene dejavnosti sem zasledila v učbeniku *Umetnost besede 2*, tj. 77 % (27 vprašanj med 35 analiziranimi), sledijo *Branja 2* z 72 % (13 vprašanj med 18 analiziranimi), na zadnjem mestu pa je *Svet književnosti 2* z 62-odstotnim deležem (13 vprašanj med 21 analiziranimi).⁵¹

SINTEZA Z VREDNOTENJEM

Sinteza z vrednotenjem pri Dostojevskem v vseh treh učbenikih zaseda drugo mesto. V *Svetu književnosti* in *Umetnosti besede 2* si ga deli s spoznavno-sprejemno dejavnostjo utrjevanja in uporabe znanja. Najvišji delež vaj in nalog, ki zahtevajo sintezo z vrednotenjem, sem zasledila v *Branjih 2* (28 %), sledi *Svet književnosti* z nekoliko nižjim deležem, tj. 19 %, na zadnjem mestu pa je učbenik *Umetnost besede 2* z 11 %.⁵²

UTRJEVANJE IN UPORABA ZNANJA

Vaje in naloge, ki od učencev zahtevajo utrjevanje in uporabo znanja, sem pri Dostojevskem zabeležila samo v učbenikih *Svet književnosti 2* (4 vaje in naloge med 21

---

⁵¹ *Svet književnosti 2*: Analizirajte vlogo dialoga v odlomkih.

Branja 2: V besedilu poiščite mesta, ki po vašem mnenju napovedujejo nadaljnji razvoj dogodkov, predvsem usodo Dmitrija.

Umetnost besede 2: Katera pripovedna tehnika prevladuje v romanu?

⁵² *Svet književnosti 2*: Skušajte razložiti, zakaj je Dostojevski zanimiv za zahtevnejše in ne za običajne kriminalne tematike vajene bralce.

Branja 2: Čemu namenja Dostojevski največ pozornosti, zunanjemu opisu oseb ali analizi njihove osebnosti? Katera vprašanja ga predvsem zanimajo: socialna, moralna, filozofska – ali vsa navedena? Odgovor utemeljite.

Umetnost besede 2: Kakšno vlogo imajo v romanu zgodbe *Svetega pisma* (npr. zgodba o Lazarju) in krščanska filozofija?

analiziranimi, tj. 19 %) in *Umetnost besede 2* (4 vaje in naloge med 35 analiziranimi, tj. 11 %), v *Branjih 2* vaj in nalog, ki bi od učencev zahtevale navedeno spoznavno-sprejemno dejavnost, nisem zasledila. Vse vaje in naloge, ki sem jih uvrstila v to kategorijo, so namenjene utrjevanju znanja.⁵³

2.3.2.2.7 Lev Nikolajevič Tolstoj

V analizo nisem vključila vprašanja, ki je navedeno na začetku poglavja o Tolstoju (tovrstna vprašanja najdemo le v učbeniku *Umetnost besede 2*) in je namenjeno uvodni motivaciji, saj se ne neposredno navezuje na Tolstoja in njegovo delo.

a) Slikovno gradivo

V *Svetu književnosti 2* je poglavje o Tolstoju opremljeno s 3 slikovnimi prilogami – karikaturu in dvema slikama, učbenik *Umetnost besede 2* vsebuje 5 slikovnih prilog (fotografijo, ilustracijo, dve sliki in portret Tolstoja), v *Branjih 2* pa lahko najdemo 9 slikovnih prilog, ki se navezujejo na Tolstoja, in sicer dve ilustraciji, šest slik in portret omenjenega realističnega pisatelja. *Svet književnosti 2* vsebuje še preglednico o Tolstojevem življenju in delu. Slikovno gradivo je barvno in črnobelo.

b) Prenosniške dejavnosti

POSLUŠANJE

Med 70 analiziranimi vajami in nalogami, ki se v izbranih učbenikih nanašajo na Tolstoja, nisem zasledila nobene, ki bi od učencev zahtevala poslušanje.

BRANJE

V poglavju o Tolstoju učbenik *Svet književnosti 2* med skupno 19 analiziranimi vajami in nalogami 5-krat zahteva bralno dejavnost (tj. 26 %), in sicer gre v vseh primerih za branje z razumevanjem. V *Branjih 2* se delež branja poveča na 62 % (8 vaj in nalog med 13 analiziranimi), v vseh primerih gre za branje z razumevanjem. Za 20 % se delež

---

⁵³ *Svet književnosti 2*: Zakaj je Dostojevski predvsem psihološki realist?

Umetnost besede 2: Na katerega nemškega filozofa so vplivala dela F. M. Dostojevskega?

branja zmanjša v učbeniku *Umetnost besede 2*, in sicer na 42 %, ponovno gre v vseh primerih za branje z razumevanjem.⁵⁴

PISANJE

Pri Tolstoju učbenik *Svet književnosti 2* med 19 analiziranimi vajami in nalogami 2-krat (tj. 11 %) zahteva pisno dejavnost, v *Branjih 2* se pisna dejavnost zmanjša na 8 % (ena vaja oziroma naloga med 13 analiziranimi), v učbeniku *Umetnost besede 2* pa je delež pisne dejavnosti najnižji, tj. 3 % (ena vaja oziroma naloga med 38 analiziranimi). Vse vaje in naloge od učencev zahtevajo pisanje metabesedil, le pisna naloga v *Branjih 2* od njih zahteva ustvarjalno pisanje.⁵⁵

GOVORJENJE

Pri Tolstoju se govorjenje pojavi dvakrat, in sicer v učbeniku *Umetnost besede 2*, v katerem med 38 analiziranimi vajami in nalogami zavzema 5 % delež. Pri obeh vajah oziroma nalogah gre za govorni nastop.⁵⁶

PRENOSNIŠKO NEDEFINIRANA VPRAŠANJA

V učbeniku *Svet književnosti 2* je v poglavju o Tolstoju delež nedefiniranih oz. dialoških vprašanj najvišji, tj. 63 %. Na drugem mestu je učbenik *Umetnost besede 2*, kjer je delež takih vprašanj 50 %, v *Branjih 2* pa je delež dialoških vprašanj najnižji, tj. 31 %.⁵⁷

---

⁵⁴ *Svet književnosti 2*: S katero metaforo je prikazana Moskva? Je v tem mogoče videti Tolstojevo domoljubno noto?

Branja 2: Kaj ugotavlja Ana, ko opazuje sina, medtem ko se ta prebuja?

Umetnost besede 2: Kako ranjeni Andrej doživi nebo? Kaj mu predstavlja?

⁵⁵ *Svet književnosti 2* (pisanje metabesedil): Zapišite kratek sestavek z naslovom »Knez Andrej in njegovo dvojno doživljanje smrti«.

Branja 2 (ustvarjalno pisanje): Napišite doživljajski spis: *Moj prvi ples*.

Umetnost besede 2 (pisanje metabesedil): Napišite spis z naslovom *Podoba Napoleona v romanu Zločin in kazen ter Vojna in mir*.

⁵⁶ *Umetnost besede 2*: Preberite še kak ruski zgodovinski roman oz. povest (npr. Gogoljevo povest *Taras Bulba* ali Puškinovo povest *Stotnikova hči*) in ga predstavite pri pouku.

⁵⁷ *Svet književnosti 2*: Ali poznate še katero drugo Tolstojevo delo?

Branja 2: Ste brali Puškinov roman *Jevgenij Onjegin*? Tatjana, ki je še vedno ljubila Onjegina, je ostala zvesta možu, Ana pa je bila za svojo srečo pripravljena žrtvovati celo sina. Katera je po vašem mnenju ravnala prav?

c) Spoznavno-sprejemne dejavnosti

DOŽIVLJANJE

V nobenem izmed učbenikov pri Tolstoju nisem zasledila vaje ali naloge, ki bi od učencev zahtevala doživljanje.

ANALIZA Z RAZUMEVANJEM

Analiza z razumevanjem je v vseh treh učbenikih pri Tolstoju prevladujoča spoznavno-sprejemna dejavnost, saj je med 70 analiziranimi vprašanji, kar 43 (61 %) takih, ki od učencev zahtevajo razumevanje ali analizo književnega besedila. Najvišji delež omenjena dejavnost zavzema v *Branjih 2* (69 %), sledi učbenik *Umetnost besede 2* s 66 %, na zadnjem mestu pa je *Svet književnosti 2* s 47-odstotnim deležem razumevanja z analizo.⁵⁸

SINTEZA Z VREDNOTENJEM

Navedena spoznavno-sprejemna dejavnost pri Tolstoju ne prevladuje v nobenem izmed izbranih učbenikov. Najvišji delež sem zabeležila v učbeniku *Svet književnosti 2* (37 %), sledijo *Branja 2* s 15-odstotnim deležem, na zadnjem mestu pa je učbenik *Umetnost besede 2* s samo 8 %.⁵⁹

UTRJEVANJE IN UPORABA ZNANJA

Najvišji delež utrjevanja in uporabe znanja sem pri Tolstoju zasledila v učbeniku *Umetnost besede 2* (tj. 26 %), na drugem mestu je *Svet književnosti 2* s 16 %, na

---

Umetnost besede 2: Kaj je tolstojanstvo?

⁵⁸ *Svet književnosti 2*: Z zgradbeno in s slogovno razčlenbo skušajte določiti, kateri od odlomkov je najbolj realistično opisan, kateri najbolj psihološko analitičen.

Branja 2: Zakaj se za Natašo zanima toliko plesalcev? V čem se razlikuje od drugih, lepših in imenitnejših dam?

Umetnost besede 2: Označite glavne osebe in razložite naslov romana.

⁵⁹ *Svet književnosti 2*: Se vam zdijo literarno bolj prepričljivi zgodovinski ali nezgodovinski prizori? Svoj odgovor argumentirajte.

Branja 2: Ano Karenino primerjajte s Flaubertovo Emmo Bovary in Ibsenovo Noro. Kaj jim je skupno in v čem se njihovi življenjski položaji razlikujejo?

Umetnost besede 2: Napišite spis z naslovom *Podoba Napoleona v romanu Zločin in kazen* ter *Vojna in mir*.

zadnjem pa *Branja 2* s 15 %. Med 15 analiziranimi vajami in nalogami, ki sem jih uvrstila v to kategorijo, sta uporabi znanja namenjeni dve vaji oziroma nalogi (tj. 13 %), in sicer se ena nahaja v *Branjih 2*, druga pa v *Umetnosti besede 2*.⁶⁰

2.3.2.2.8 Nikolaj Vasiljevič Gogolj

V analizo nisem vključila vprašanj, ki so navedena na začetku poglavja o Gogolju (najdemo jih v učbeniku *Umetnost besede 2*) in so namenjena uvodni motivaciji, saj se le-ta ne navezujejo neposredno na Gogolja in njegovo delo.

a) Slikovno gradivo

Največ slikovnega gradiva v povezavi z Gogoljem vsebujejo *Branja 2*, in sicer 5 ilustracij, risbo, fotografijo iz uprizoritve *Revizorja* v moskovskem Velikem gledališču ter portret Gogolja. Drugo mesto si delita učbenika *Svet književnosti 2* in *Umetnost besede 2*, in sicer lahko v vsakem učbeniku najdemo po tri slikovne priloge. *Svet književnosti 2* je opremljen s sliko, risbo in portretom Gogolja, učbenik *Umetnost besede 2* pa z naslovnico originalne izdaje *Plašča*, sliko in (tako kot druga dva učbenika) portretom Gogolja. V *Svetu književnosti 2* lahko poleg slikovnega gradiva najdemo še preglednico o Gogoljevem življenju in delu. Slikovno gradivo je barvno in črnobelo.

b) Prenosniške dejavnosti

POSLUŠANJE

Pri Gogolju v nobenem izmed učbenikov nisem zasledila dejavnosti, ki bi od učencev zahtevale poslušanje.

---

⁶⁰ *Svet književnosti 2* (utrjevanje znanja): Kaj veste o romanu *epopeji*?

Branja 2 (utrjevanje znanja): Raziščite zgodovinsko ozadje Napoleonovega pohoda v Rusijo ter tedanje ruske družbene razmere.

Umetnost besede 2 (uporaba znanja): Zamislite si, da želite v literarnem delu opisati zgodovinsko bitko. Kaj bi potrebovali, da bi lahko verodostojno opisali potek dogajanja? Katere dogodke bi lahko priredili in katere bi morali predstaviti tako, kot so se dejansko zgodili, da bi pripoved lahko označili za zgodovinsko?

BRANJE

Bralna dejavnost je pri Gogolju v vseh treh učbenikih prevladujoča. V vseh primerih gre za branje z razumevanjem, z izjemo ene vaje oziroma naloge (tj. 2 %) v *Branjih 2*, ki od učencev zahteva interpretativno branje.⁶¹ Najvišji delež bralne dejavnosti sem zabeležila v *Branjih 2*, tj. 57 % (12 vaj in nalog med 21 analiziranimi), sledi učbenik *Svet književnosti 2* s 54 % (26 vaj in nalog med 48 analiziranimi), na zadnjem mestu pa je učbenik *Umetnost besede 2* s 45 % (19 vaj in nalog med 42 analiziranimi).⁶²

PISANJE

Med 111 analiziranimi vajami in nalogami pri Gogolju jih je pisni dejavnosti namenjenih 7 (tj. 6 %), in sicer so pisanju metabesedil namenjene 4, ustvarjalnemu pisanju pa 3 vaje oziroma naloge. V *Svetu književnosti 2* sta dve vaji oziroma nalogi med 48 analiziranimi (tj. 4 %) namenjeni pisni dejavnosti, in sicer sta obe namenjeni pisanju metabesedil. V *Branjih 2* so tri vaje oziroma naloge med 21 analiziranimi (tj. 15 %) namenjene pisanju. Dve vaji oziroma nalogi od učencev zahtevata pisanje metabesedil, ena pa ustvarjalno pisanje. V *Umetnosti besede 2* sta dve vaji oziroma nalogi med 42 analiziranimi (tj. 5 %) namenjeni pisni dejavnosti, in sicer obe od učencev zahtevata ustvarjalno pisanje.⁶³

GOVORJENJE

Govorjenju so v učbeniških poglavjih, ki obravnavajo Gogolja in njegovo delo, namenjene tri vaje oziroma naloge med 111 analiziranimi (tj. 3 %), in sicer se vse tri

---

⁶¹ *Branja 2* (interpretativno branje): Skušajte posodobiti začetni prizor. Najbolj duhovite prizore uprizorite bralno ali tudi scensko.

⁶² *Svet književnosti 2*: S čim Gogolj primerja rusko trojko? Kako razumete to primero?

Umetnost besede 2: Gogoljev ustvarjalni postopek je bil izjemno zahteven. Preberite njegova navodila za pisanje in jih strnite v nekaj kratkih zapovedi.

⁶³ *Svet književnosti 2*: Napišite esejsko razmišljanje na temo *Goljufanje kot način preživetja pri Gogolju*.

Branja 2 (ustvarjalno pisanje): Gotovo ste si že kdaj zaželeli novo obleko. Napišite o tem doživljajski ali domišljjski spis. V pisanje skušajte vplesti nekoliko samoironije.

Umetnost besede 2: Predstavljajte si, da ste ugledna oseba, h kateri se po pomoč zateče Akakij. Kako bi se vi odzvali na njegovo prošnjo? Zapišite zapisnik pogovora med vami in Akakijem.

nahajajo v učbeniku *Umetnost besede 2*. Dve vaji sta namenjeni govornemu nastopu, ena pa govorni interpretaciji.⁶⁴

PRENOSNIŠKO NEDEFINIRANA VPRAŠANJA

Prenosniško nedefinirana vprašanja pri Gogolju v vseh treh učbenikih zasedajo drugo mesto. V učbeniku *Umetnost besede 2* je delež prenosniško nedefiniranih vprašanj najvišji, tj. 43 %, v *Svetu književnosti 2* je delež samo za odstotek nižji (42 %), v *Branjih 2* pa je delež nedefiniranih oz. dialoških vprašanj 29-odstoten.⁶⁵

c) Spoznavno-sprejemne dejavnosti

DOŽIVLJANJE

Doživljanje je pri Gogolju v vseh treh učbenikih spregledana spoznavno-sprejemna dejavnost, saj nobeno vprašanje učencev ne sprašuje po prvotnem vtisu oziroma občutkih, ki so se jim porodili ob prvotnem branju določenega Gogoljevega besedila.

ANALIZA Z RAZUMEVANJEM

Pri Gogolju je v vseh treh učbenikih prevladujoča spoznavno-sprejemna dejavnost razumevanje z analizo, in sicer 71 vaj in nalog med 111 analiziranimi (tj. 64 %) zahteva od učencev omenjeno dejavnost. Najvišji delež navedene dejavnosti sem zasledila v učbeniku *Svet književnosti 2* (tj. 67 %), sledi učbenik *Umetnost besede 2* s 64 %, na zadnjem mestu pa so *Branja 2* s 57-odstotnim deležem.⁶⁶

---

⁶⁴ *Umetnost besede 2* (govorni nastop): Preberite še kakšno Gogoljevo novelo in jo predstavite sošolcem in sošolkam.

Umetnost besede 2 (govorna interpretacija): V razredu uprizorite zadnji prizor – posebno pozornost namenite Gogoljevim navodilom. Pogovorite se o tem, kako ste prizor doživljali v vlogi igralcev in kako v vlogi gledalcev.

⁶⁵ *Svet književnosti 2*: Kaj je groteska oziroma groteskno?

Branja 2: Ob nastanku je bila komedija *Revizor* satira na tedanje družbene razmere. Ali jo tudi še danes beremo kot satiro? Kaj ohranja to delo še vedno pri življenju?

Umetnost besede 2: Katera dela je še napisal Gogolj in kakšen je bil njegov vpliv na poznejšo rusko književnost?

⁶⁶ *Svet književnosti 2*: Ob odlomku analizirajte tiste momente, ki kažejo na Gogoljevo družbeno kritiko.

Branja 2: Kakšno vlogo ima v komediji začetni prizor? Koga nam predstavi in v kakšni luči?

Umetnost besede 2: Kaj je ideja drame?

SINTEZA Z VREDNOTENJEM

Vprašanj, ki od učencev zahtevajo sintezo z vrednotenjem, je pri Gogolju 23, tj. 21 %. Najvišji delež sem zabeležila v *Branjih 2* (38 %), drugo mesto pa si delita učbenika *Svet književnosti 2* ter *Umetnost besede 2*, in sicer je deleže sinteze z vrednotenjem v teh dveh učbenikih 17 %.⁶⁷

UTRJEVANJE IN UPORABA ZNANJA

V izbranih učbenikih je v poglavju o Gogolju utrjevanju in uporabi znanja namenjenih 17 vaj in nalog med 111 analiziranimi, kar pomeni 15 %. Najvišji delež omenjene spoznavno-sprejemne dejavnosti sem zabeležila v učbeniku *Umetnost besede 2* (19 %), sledi učbenik *Svet književnosti 2* (17 %), na zadnjem mestu pa so *Branja 2* s 5 %. Deset izmed 17 analiziranih vaj in nalog je namenjenih utrjevanju znanja, sedem pa njegovi uporabi.⁶⁸

2.3.2.2.9 Henrik Ibsen

a) Slikovno gradivo

Poglavje o Ibsenu v učbeniku *Svet književnosti 2* vsebuje 3 slikovne priloge – fotografijo iz prve evropske uprizoritve *Strahov*, risbo in Ibsenov portret. Učbenik *Umetnost besede 2* vsebuje dve slikovni prilogi več, in sicer fotografijo Ibsenovega gledališča, notni zapis, sliko, ilustracijo in portret Ibsena. Največ slikovnih prilog, tj. 6,

---

⁶⁷ *Svet književnosti 2*: Primerjate *Revizorja* z Molièrovim *Tartuffom*. Navedite razlike in morebitne podobnosti med glavnima osebama.

Branja 2: Novelo *Plašč* primerjajte z renesančno *Novelo o sokolu*. Izhajajte iz »sokolje teorije« (glej *branja 1*). Zanimiva bo tudi primerjava z Maupassantovo novelo *Nakit*.

Umetnost besede 2: Razmislite ali je pomembno oz. celo nujno, da vemo, s kakšnim namenom je avtor napisal določeno literarno delo.

⁶⁸ *Svet književnosti 2* (utrjevanje znanja): *Mrtve duše* pomenijo začetek pomembne literarne smeri v Rusiji. Katere?

Branja 2 (uporaba znanja): Gotovo ste si že kdaj zaželeli novo obleko. Napišite o tem doživljajski ali domišljijiski spis. V pisanje skušajte vplesti nekoliko samoironije.

Umetnost besede 2 (utrjevanje znanja): Kakšen vpliv je imela komedija *Revizor* na Slovenskem?

pa vsebujejo *Branja 2* – sliki plakatov za uprizoritev Ibsenove *Nore* in *Strahov* v Deželnem gledališču v Ljubljani, fotografijo iz uprizoritve *Nore*, dve ilustraciji in Ibsenov portret. *Svet književnosti 2* vsebuje še preglednico o Ibsenovem življenju in delu. Slikovno gradivo je barvno in črnobelo.

b) Prenosniške dejavnosti

POSLUŠANJE

Pri Ibsenu je poslušanju med 73 analiziranimi vajami in nalogami namenjena ena sama vaja oziroma naloga (tj 1 %), in sicer jo lahko najdemo v učbeniku *Umetnost besede 2*.⁶⁹

BRANJE

Učbenik *Svet književnosti 2* v poglavju o Ibsenu med 14 analiziranimi vajami in nalogami samo enkrat (7 %) zahteva bralno dejavnost, in sicer gre za branje z razumevanjem. V *Branjih 2* se delež branja poveča kar na 55 % (6 vaj in nalog med 11 analiziranimi), v vseh primerih gre za branje z razumevanjem. V *Umetnosti besede 2* pa se delež branja zopet zniža, in sicer na 38 %, ponovno gre v vseh primerih za branje z razumevanjem.⁷⁰

PISANJE

V *Branjih 2* (pri Ibsenu) nobena vaja ali naloga od učencev ne zahteva pisne dejavnosti, v *Svetu književnosti 2* je pisanju namenjena ena (tj. 7 %), v učbeniku *Umetnost besede 2* pa dve vaji oziroma nalogi. V vseh primerih gre za pisanje metabesedil.⁷¹

---

⁶⁹ *Umetnost besede 2*: Približno sočasno kot Ibsen so zasloveli tudi številni drugi norveški umetniki, npr. Edvard Grieg na glasbenem in Edvard Munch na likovnem področju. V knjižnici in na spletu raziščite in si oglejte oziroma poslušajte njuna dela. Na DVD-ju poslušajte odlomek iz suite *Peer Gynt*. Skušajte ga povezati z literaturo in dobo, v kateri je nastal.

⁷⁰ *Svet književnosti 2*: Kako si predstavljate končni sklep dramskega dogajanja, za katerega se mora odločiti gospa Alvingova?

Branja 2: Kako gleda na svoje dotedanje življenje gospa Alvingova?

Umetnost besede 2: Kaj Oswald prosi mater? Opišite moralno dilemo, s katero se ob izrečeni prošnji sooča mati.

⁷¹ *Svet književnosti 2*: Izpišite in razložite simboliko svetlobe in sonca v zadnjem delu drame.

Umetnost besede 2: Preberite *Strahove* in *Hišo lutk* ter v spisu primerjajte Noro in gospo Alving. V čem sta si podobni in kaj ju razlikuje?

GOVORJENJE

Govorjenju sta pri Ibsenu v izbranih učbenikih med 73 analiziranimi namenjeni 2 vaji oziroma nalogi (tj. 3 %), in sicer gre v obeh primerih za govorni nastop. Najdemo ju v učbeniku *Umetnost besede 2*.⁷²

PRENOSNIŠKO NEDEFINIRANA VPRAŠANJA

Prenosniško nedefinirana vprašanja o Henriku Ibsenu in njegovem delu prevladujejo v učbenikih *Svet književnosti 2* in *Umetnost besede 2*, v *Branjih 2* pa zasedajo drugo mesto. Najvišji delež dialoških vprašanj sem zasledila v *Svetu književnosti 2* (86 %), sledijo *Branja 2* s 55 %, na zadnjem mestu pa je *Umetnost besede 2* z 52 %.⁷³

c) Spoznavno-sprejemne dejavnosti

DOŽIVLJANJE

Nalog, ki bi od učencev zahtevale doživljanje, pri Ibsenu nisem zasledila.

ANALIZA Z RAZUMEVANJEM

Razumevanje z analizo je pri Ibsenu v vseh treh učbenikih prevladujoča spoznavno-sprejemna dejavnost, saj med 73 analiziranimi kar 41 vaj in nalog (tj. 56 %) zahteva razumevanje ali analizo Ibsenovega književnega besedila. Najvišji delež sem zabeležila v učbeniku *Svet književnosti 2* (71 %), na drugem mestu so *Branja 2* s 55 %, najnižji delež pa navedena dejavnost zavzema v *Umetnosti besede 2* z 52-odstotnim deležem.⁷⁴

---

⁷² Ibsenova dela so na Slovenskem veliko prevajali. Preberite še kakšno Ibsenovo dramo in jo predstavite pri pouku.

⁷³ *Svet književnosti 2*: Povzemite in komentirajte Osvaldova nihanja med obupom in upanjem.

Branja 2: Primerjajte ugotovitve gospe Alvingove in Nore Helmer.

Umetnost besede 2: Na katere slovenske avtorje je vplival Ibsen?

⁷⁴ *Svet književnosti 2*: Kakšno vlogo in pomen ima v drami analitična tehnika?

Branja 2: Kaj ugotavlja Nora o svojem dotedanjem življenju? Kaj zanjo pomeni »hiša lutk«?

Umetnost besede 2: Kaj pomeni naslov dela in kako ga lahko povežemo s tematiko drame? (vprašanje se nanaša na dramo *Strahovi*)

SINTEZA Z VREDNOTENJEM

Navedena spoznavno-sprejemna dejavnost pri Ibsenu zavzema po številčni zastopanosti med 73 analiziranimi vprašanji drugo mesto, in sicer je vprašanj, ki zahtevajo sintezo ali vrednotenje 21, tj. 29 %. Dejavnost ne prevladuje v nobenem izmed izbranih učbenikov, najvišji delež pa sem zasledila v *Branjih 2* (36 %), sledi učbenik *Umetnost besede 2* (29 %), na zadnjem mestu pa je *Svet književnosti 2* (21 %).⁷⁵

UTRJEVANJE IN UPORABA ZNANJA

Med 11 vprašanji (tj. 15 %), ki sem jih pri Ibsenu uvrstila v kategorijo utrjevanja in uporabe znanja, je eno namenjeno uporabi znanja, ostalih osem pa zahteva njegovo utrjevanje. Vprašanje, ki zahteva od učencev uporabo znanja, se nahaja v učbeniku *Svet književnosti 2*.⁷⁶

2.3.2.2.10 August Strindberg

Strindberg in njegova drama *Gospodična Julija* sta obravnavana samo v učbenikih *Svet književnosti 2* in *Branjih 2*, v *Umetnosti besede 2* omenjenega avtorja ni zaslediti.

a) Slikovno gradivo

Poglavje o Strindbergu je v obeh učbenikih zelo skromno opremljeno s slikovnim gradivom. *Svet književnosti 2* ne vsebuje nobene slikovne priloge (vsebuje samo preglednico o Strindbergovem življenju in delu), *Branja 2* pa so opremljena samo z

---

⁷⁵ *Svet književnosti 2*: V *Strahovih* so glavne dramske osebe oče, mati in sin, tako kot v Sofoklovem *Kralju Ojdipu*. Ali je Ibsenovo dramo mogoče primerjati s Sofoklovo? Kje so podobnosti in razlike?

Branja 2: Ali Ibsenove dramske junakinje ravnao prav ali napačno?

Umetnost besede 2: Ibsenu je posvečenih precej spletnih strani: poiščite jih in izberite tiste, ki najbolj kakovostno predstavljajo avtorja in njegovo delo ter na podlagi podatkov oblikujte okroglo mizo.

⁷⁶ *Svet književnosti 2* (uporaba znanja): Skušajte nadaljevati dramo, lahko celo na več načinov. (naloga se nanaša na dramo *Strahovi*)

Branja 2: Na spletnih straneh poiščite informacije o Ibsenu ter o gledaliških predstavah na Slovenskem. Ste si že kdaj ogledali katero od njegovih dram?

Umetnost besede 2: Pojasnite pojem tezna drama.

dvema slikovnima prilogama, in sicer s Strindbergovim portretom in s fotografijo iz gledališke predstave. Obe slikovni prilogi sta barvni.

b) Prenosniške dejavnosti

POSLUŠANJE

Pri Strindbergu v nobenem učbeniku nisem zasledila vaje oziroma naloge, ki bi od učencev zahtevala poslušanje.

BRANJE

Bralna dejavnost pri Strindbergu tako v učbeniku *Svet književnosti 2* kot v *Branjih 2* zaseda drugo mesto, in sicer je v *Svetu književnosti 2* zastopana z 31 %, v *Branjih 2* pa je njen delež še za 7 odstotkov višji, tj. 38 %. V vseh primerih gre za branje z razumevanjem.⁷⁷

PISANJE

Pri Strindbergu v nobenem izmed učbenikov nisem zasledila naloge, ki bi od učencev zahtevala pisno dejavnost.

GOVORJENJE

Pri Strindbergu v nobenem učbeniku nisem zabeležila dejavnosti, ki bi spodbujala govorjenje.

PRENOSNIŠKO NEDEFINIRANA VPRAŠANJA

Prenosniško nedefinirana vprašanja pri Strindbergu prevladujejo v obeh učbenikih. V *Svetu književnosti 2* je delež dialoških vprašanj 69 %, v *Branjih 2* pa je nekoliko nižji, in sicer je 62-odstoten.⁷⁸

---

⁷⁷ *Svet književnosti 2*: O čem govorita Julija in Jean ob koncu drame?

Branja 2: Označite vse tri osebe, ki nastopajo v odlomku. Kaj je glavno vodilo njihovega ravnanja, kot ga lahko razberete iz njihovih besed?

⁷⁸ *Svet književnosti 2*: Kaj veste o naturalizmu?

Branja 2: Strindberg je svoje delo imenoval »tragedija«. Soglašate z njegovo oznako? Kakšna bi bila po vašem mnenju najprimernejša literarnovrstna oznaka?

c) Spoznavno-sprejemne dejavnosti

DOŽIVLJANJE

Niti v *Svetu književnosti 2* niti v *Branjih 2* nisem zasledila vaje oziroma naloge v povezavi s Strindbergom, ki bi pri učencih spodbujala doživljanje.

ANALIZA Z RAZUMEVANJEM

Analiza z razumevanjem je pri Strindbergu v obeh analiziranih učbenikih prevladujoča spoznavno-sprejemna dejavnost. V *Svetu književnosti 2* je njen delež 62 %, v *Branjih 2* pa je se še poveča, in sicer na 75 %.⁷⁹

SINTEZA Z VREDNOTENJEM

Med 21 analiziranimi vprašanji, povezanih s Strindbergom, je sintezi z vrednotenjem namenjeno eno samo vprašanje (5 %). Nahaja se v *Branjih 2*.⁸⁰

UTRJEVANJE IN UPORABA ZNANJA

Utrjevanje in uporabo znanja med 21 analiziranimi vprašanji pri Strindbergu zahteva 6 vprašanj (tj. 29 %). Pet vprašanj se nahaja v *Svetu književnosti 2* (delež navedene dejavnosti v tem učbeniku je 38 %), eno pa vsebujejo *Branja 2* (tukaj je delež utrjevanja in uporabe znanja 13 %). V vseh analiziranih primerih gre za utrjevanje znanja.⁸¹

Sklenemo lahko, da so vsi trije učbeniki v poglavju o evropskem realizmu in naturalizmu bogati s slikovnim gradivom, izstopata zlasti učbenika *Branja 2* in *Umetnost besede 2*. Slikovno gradivo vizualizira informacije, kar pomeni, da učbeniki omogočajo funkcionalno povezanost vsebine in oblike. V učbenikih tako srečamo številne ilustracije, karikature, fotografije, slike, pa tudi slike naslovnih strani knjig, prizore iz gledaliških uprizoritev književnih del, notne zapise itd. V *Svetu književnosti 2*

---

⁷⁹ *Svet književnosti 2*: Koliko dejanj ima drama *Gospodična Julija*?

Branja 2: Poiščite naturalistične prvine v drami. Katere prvine pa dramo oddaljujejo od naturalizma?

⁸⁰ Konec drame je precej odprt in dvoumen. Kaj se po vašem mnenju zgodi z dramskimi osebami po koncu drame?

⁸¹ *Svet književnosti 2*: Kaj veste o Strindbergovem življenju in delu?

Branja 2: O Strindbergu in njegovem delu si lahko več ogledate na spletnih straneh: www.strindbergsmuseet.se, www.theatredatabase.com.

slikovno gradivo dopolnjujejo grafični organizatorji (enega najdemo tudi v *Branjih 2*), in sicer na začetku vsakega poglavja najdemo preglednico o življenju in delu določenega avtorja.

Analiza je pokazala, da avtorji izbranih učbenikov v poglavju o evropskem realizmu in naturalizmu niso dajali posebnega poudarka prenosniškim dejavnostim, kar dokazuje visok delež prenosniško nedefiniranih vprašanj. Prenosniško nedefinirane dejavnosti prevladujejo v učbenikih *Svet književnosti 2* in *Umetnost besede 2*, v *Branjih 2* pa prevladuje bralna dejavnost, natančneje branje z razumevanjem, tj. dejavnost, ki v drugih dveh izbranih učbenikih sledi nedefiniranim dejavnostim. V *Branjih 2* so na drugem mestu prenosniško nedefinirane dejavnosti, v vseh treh učbenikih je na tretjem mestu pisanje, tj. pisanje metabesedil, ki ga zasledimo v vseh treh učbenikih, in ustvarjalno pisanje, ki ga opazimo le v učbenikih *Umetnost besede 2* in *Branja 2*. Govorjenje, predvsem pa poslušanje, katerega spodbujata samo dve vaji oziroma nalogi v učbeniku *Umetnost besede 2*, sta zelo zapostavljeni dejavnosti, ki bi jima bilo potrebno posvetiti več pozornosti, »saj sodobna spoznanja književne didaktike namreč učijo, da sta [to] nepogrešljivi dejavnosti za razvijanje estetske občutljivosti in refleksije.« (Žbogar 2000, str. 17)

Analiza spoznavno-sprejemnih dejavnosti je pokazala, da vsi trije učbeniki v poglavju o evropskem realizmu in naturalizmu najbolj spodbujajo analizo z razumevanjem. »Ta spoznavno-sprejemna dejavnost omogoča doseganje funkcionalnih ciljev pouka književnosti, tj. ukvarjanje z besedilom.« (Žbogar 2000, str. 18) V učbenikih *Svet književnosti 2* in *Umetnost besede 2* sledi utrjevanje in uporaba znanja, v *Branjih 2* pa sinteza z vrednotenjem, tj. dejavnost, ki v drugih dveh učbenikih sledi utrjevanju in uporabi znanja. V *Branjih 2* je na tretjem mestu utrjevanje in uporaba znanja, ki omogoča »doseganje izobraževalnih ciljev pouka književnosti, tj. ukvarjanje s sobesedilom.« (prav tam) Najmanj vaj in nalog, in sicer samo dve (eno najdemo v *Branjih 2*, drugo pa v *Umetnosti besede 2*), je namenjenih doživljajskemu stiku z leposlovjem, kar pomeni, da je ta spoznavno-sprejemna dejavnost v izbranih učbenikih skoraj popolnoma zapostavljena.

2.3.2.3 Sklepne ugotovitve

Analiza izbranih učbenikov pove naslednje: tehnična opremljenost vseh treh učbenikov je ustrezna. V *Svetu književnosti 2* in *Branjih 2* je učna snov v poglavju o evropskem realizmu in naturalizmu podana v skladu z učnim načrtom, v *Umetnosti besede 2* pa nekatera besedila, ki so po učnem načrtu predvidena kot obvezna za obravnavo, manjkajo. Učbenika *Svet književnosti 2* in *Umetnost besede 2* sta vezanega tipa, *Branja 2* pa so antologijskega tipa. Za vse tri učbenike je značilna literarnozgodovinska razporeditev snovi. V vseh treh učbenikih v poglavju o evropskem realizmu in naturalizmu prevladuje pripovedništvo, kar je pričakovano, saj je bila omenjena literarna zvrst v tem književnem obdobju v ospredju. Slovenska realistična oziroma naturalistična književnost prevladuje nad svetovno v *Svetu književnosti 2* in *Branjih 2*, v *Umetnosti besede 2* pa sta svetovna in slovenska realistična književnost zastopani z enakim številom književnih besedil. Najbolj ustrezen literarnovedni instrumentarij ima učbenik *Branja 2*, saj zajema tako vsebinsko kot tudi stvarno in imensko kazalo, poleg tega pa suhoparne bio- in bibliografske podatke o realističnih/naturalističnih avtorjih popestri z anekdotami in zanimivostmi. Slikovno gradivo je najbolj raznovrstno v učbenikih *Umetnost besede 2* in *Branja 2*, in sicer zajema fotografije, ilustracije, portrete realističnih oziroma naturalističnih besednih umetnikov, faksimile, slike različnih predmetov, notne zapise, prizore iz gledaliških uprizoritev realističnih/naturalističnih književnih del itd. Prenosniških dejavnosti snovalci izbranih učbenikov v poglavju o evropskem realizmu in naturalizmu niso posebej upoštevali, še najbolj jih spodbuja učbenik *Umetnost besede 2*. Izmed spoznavno-sprejemnih dejavnosti vsi trije učbeniki v poglavju o evropskem realizmu in naturalizmu najbolj spodbujajo analizo z razumevanjem, najbolj zapostavljeni dejavnosti pa sta doživljanje in uporaba znanja.

2.4 VKLJUČENOST REALISTIČNIH IN NATURALISTIČNIH DEL V GRADIVO ZA PISANJE MATURITETNEGA ESEJA (pregled od leta 2000 do 2013)

Naslov tematskega sklopa za šolski esej pri pisnem delu maturitetnega izpita iz slovenščine na maturi leta 2000 je bil *Ljubezen in smrt v slovenski krajši pripovedi*. Ta tematski sklop je zajemal šest besedil, in sicer Pregljevo *Matkovo Tino*, Vorančevo

Ljubezen na odoru, Hiengov *Grob*, Tavčarjev *Amandus*, Kosmačevo *Srečo* in Kocbekovo *Črno orhidejo*. (Stegel 1999, str. 9, 14)

Naslov tematskega sklopa za šolski esej pri pisnem delu maturitetnega izpita iz slovenščine na maturi leta 2001 je bil *Ljubezen in družbeno okolje v krajši pripovedi*. Ta sklop je zajemal pet besedil, in sicer Puškinovo *Pikovo damo*, Maupassantovo *Debeluško*, Bartolovo *Zadnje pustolovstvo*, Vorančeve *Samorastnike* in Rebulovo novelo *Votel je kras*. (povzeto po Esej na maturi 2001)

Naslov tematskega sklopa za maturitetni esej leta 2002 je bil *Mladostnik v sodobnem slovenskem romanu*. Ta sklop je vključeval tri romane, in sicer roman Marjana Rožanca z naslovom *Ljubezen*, prvi del Kovačičevega romana *Prišleki* in Virkov roman *Smeh za leseno pregrado*. (povzeto po Esej na maturi 2002)

Leta 2003 so dijaki pisali maturitetni esej na podlagi romana *Zločin in kazen*, ki ga je napisal Dostojevski, in na podlagi Bartolovega romana *Alamut*. Naslov tematskega sklopa je bil *Etična vprašanja v romanu*. (povzeto po Esej na maturi 2003).

Leta 2004 so dijaki pisali maturitetni esej na podlagi Bartolovega romana *Alamut* in Huxleyjevega romana *Krasni novi svet*. *Alamut* je prvo književno delo, ki je bilo dvakrat uporabljeno kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja. Naslov tematskega sklopa se je glasil *Moč oblasti in svoboda posameznika*. (povzeto po Esej na maturi 2004)

Kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja, ki so ga dijaki pisali leta 2005, sta bila izbrana vojna romana *Menuet za kitaro* in *Komu zvoní*. Avtor *Menueta za kitaro* je slovenski pripovednik in dramatik Vitomil Zupan, roman *Komu zvoní* pa je napisal ameriški pisatelj Ernest Hemingway. Naslov tematskega sklopa se je glasil *Človek v izrednih okoliščinah*. (povzeto po Esej na maturi 2005)

Tematski sklop *V vrtincu zločina in krivde*, ki je bil predpisan za pisanje maturitetnega eseja v letu 2006, je zajemal dva romane, in sicer roman Dostojevskega *Zločin in kazen* ter Tavčarjev roman z naslovom *Visoška kronika*. (povzeto po esej na maturi 2006)

Kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja, ki so ga dijaki pisali leta 2007, sta bila izbrana dva ljubezenska romana, in sicer Deklevov roman *Pimlico* in roman *Neznosna lahkost bivanja*, ki ga je napisal Milan Kundera. Naslov tematskega sklopa za maturitetni esej leta 2007 je bil *Razdalje in bližine v sodobnem romanu*. (povzeto po Esej na maturi 2007)

Tematski sklop *Obrazi nasilja v dramatiki*, na podlagi katerega so dijaki pisali maturitetni esej leta 2008, je zajemal štiri dramska besedila, in sicer Cankarjevega *Kralja na Betajnovi*, Zupančičevega *Vladimirja*, Molièrovega *Tartuffa* in Dürrenmattove *Fizike*. (povzeto po Esej na maturi 2008)

Kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja, ki so ga dijaki pisali leta 2009, sta bila izbrana dva romana, in sicer tradicionalni roman *Prevzetnost in pristranost*, ki ga je napisala Jane Austen, ter modernistični roman *Čudežni Feliks* avtorja Andreja Hienga. Naslov tematskega sklopa se je glasil *Posameznik, družina in družba*. (povzeto po Esej na maturi 2009)

Kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja, ki so ga maturantje pisali leta 2010, sta bila razpisana dva romana, in sicer roman ruskega pisatelja Andreia Makina *Francoski testament* in drugi del Kovačičevih *Prišlekov*. Naslov tematskega sklopa je bil *Med različnimi svetovi*. (povzeto po Esej na maturi 2010)

Pred dvema letoma sta bila kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja izbrana Flaubertov roman *Gospa Bovary* in roman Ferija Lainščka z naslovom *Ločil bom peno od valov*. Naslov tematskega sklopa se je glasil *Razpotja ljubezni*. (povzeto po Esej na maturi 2011)

Tako kot leta 2007 je bil tudi lansko leto za pisanje maturitetnega eseja razpisan sklop dramskih besedil, in sicer je zajemal Cankarjevo dramo *Za narodov blagor*, Möderndorferjevo dramo *Limonada slovenica*, Gogoljevo dramo *Revizor* in dramo z naslovom *Stebri družbe*, ki jo je napisal Henrik Ibsen. Naslov lanskoletnega tematskega sklopa je bil *Kriza vrednot v evropski dramatiki*. (povzeto po Esej na maturi 2012)

Kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja sta bila letos izbrana Komačev roman *Pomladni dan* in roman sodobnega norveškega pisatelja Peta Pettersona z naslovom *Konje krast*. Naslov letošnjega tematskega sklopa se je glasil *Otroci in starši*. (povzeto po Esej na maturi 2013)

Pregled literarnih besedil, ki se pojavljajo kot gradivo za maturitetni esej, nam pove, da se morajo dijaki najpogosteje »spopadati«, sploh v zadnjih letih, s sodobnimi oziroma modernističnimi besedili, ki so zaradi svoje zapletene zgradbe in sloga pisanja velikokrat težja za razumevanje. Sicer nas naslovi tematskih sklopov prepričujejo, da jih pri branju skušajo usmeriti v tematiko, ki naj bi bila mladostnikom blizu, npr. ljubezen, nasilje, družina ipd.

Sledijo jim realistična dela, ki se kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja pojavijo v letih 2000, 2001, 2003, 2006, 2011 in 2012, in sicer so uporabljena tako dramska kot tudi pripovedna dela iz tega obdobja. Leta 2006 sta bili obe literarni deli, na podlagi katerih se je pisal esej, iz obdobja realizma (ena iz evropskega, druga iz slovenskega), v preostalih letih pa je bilo le eno izmed izbranih literarnih del realistično. Občasno se pojavijo še dela iz drugih obdobjih književnosti, in sicer iz klasicizma, romantike, slovenske moderne (Cankar), socialnega realizma (Prežihov Voranc) itd. Vse navedeno kaže na to, da imajo dijaki pri pripravi na maturo iz slovenščine zahtevno nalogo, saj so velikokrat kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja izbrana modernistična dela, ki so zaradi zapletene zgradbe in sloga pisanja težja za razumevanje kot npr. realistična oziroma naturalistična dela, in sicer kljub temu da tovrstna dela obravnavajo tematiko, ki naj bi bila mladostnikom blizu.

3 EMPIRIČNI DEL

Odločila sem se, da bom v okviru empiričnega dela svojega diplomskega dela izvedla anketo v povezavi z realizmom in naturalizmom med dijaki 4. letnika gimnazije in pa tudi med profesorji slovenščine, ki poučujejo slovenščino na gimnazijah. Anketirala sem 126 dijakinj in 75 dijakov, in sicer sem anketo izvedla v osmih slovenskih gimnazijah: v Gimnaziji Vič (12 dijakov), Gimnaziji Novo mesto (51 dijakov),

Gimnaziji Črnomelj (25 dijakov), Gimnaziji Ledina (21 dijakov), Gimnaziji Krško (21 dijakov), Gimnaziji Murska Sobota (30 dijakov), Gimnaziji Postojna (28 dijakov) in v Gimnaziji Ilirska Bistrica (13 dijakov). Vzorčenje je zajelo več kot sto četrtošolcev iz različnih delov Slovenije, kar zagotavlja veljavnost, zanesljivost in razpršenost. (povzeto po Žbogar 2011) Želela sem anketirati tudi dijake iz gorenjske in štajerske regije, vendar tamkajšnji profesorji slovenščine niso bili pripravljene na sodelovanje. Z anketiranjem dijakov 4. letnika gimnazije sem želela raziskati, katera dela dijaki težje razumejo, realistična oziroma naturalistična ali modernistična, in katera dela so jim bolj zanimiva. Poleg tega sem želela še izvedeti, če dijaki sploh razlikujejo med realizmom in naturalizmom ter katera dela (in prizori) iz obdobja realizma in naturalizma so jim ostala najbolj v spominu.

Profesorjem slovenščine sem v anketi postavila podobna vprašanja kot dijakom, saj me je zanimalo, če bo med odgovori profesorjev in dijakov prihajalo do razlik ali pa bo njihov pogled na obravnavano problematiko podoben. Profesorjem sem še postavila vprašanja, po katerih kriterijih izbirajo realistična in naturalistična dela, ki jih bodo obravnavali pri pouku, in katera besedila njihovi dijaki berejo za domače branje. Anketirala sem 15 profesorjev slovenščine iz štirih različnih delov Slovenije (Dolenjske, ljubljanskega okoliša, Štajerske in Primorske). Želela sem jih anketirati še več, vendar vsi žal niso bili pripravljene na sodelovanje.

3.1 REZULTATI ANKETE

3.1.1 Rezultati ankete, ki sem jo izvedla med dijaki 4. letnika gimnazije

1. vprašanje: V drugem oziroma tretjem letniku gimnazije ste pri pouku književnosti obravnavali obdobje realizma in naturalizma. Katero izmed obravnavanih del (evropskih ali slovenskih) ti je najbolj ostalo v spominu?

Pri prvem vprašanju me je zanimalo, katero oziroma če je sploh katero realistično ali naturalistično delo dijakom ostalo v spominu. Devet dijakov ni navedlo samo enega realističnega oziroma naturalističnega dela, temveč so navedli kar dva (4 %), večina jih je navedla po eno realistično oziroma naturalistično delo, šest dijakov je navedlo

napačno delo (3 %), torej tako, ki ne spada v obdobje realizma oziroma naturalizma (npr. *Režonja na svojem*, *Kuharske bukve*, *Dogodek v mestu Gogi* itd.), dvajset dijakov (10 %) pa ni navedlo nobenega realističnega oziroma naturalističnega dela. Teh dvajset dijakov (in tisti, ki so navedli napačno delo) verjetno sploh ne ve, katera literarna dela spadajo v omenjeno obdobje.

Največ dijakov 4. letnika je kot delo, ki jim je najbolj ostalo v spominu, navedlo roman Dostojevskega z naslovom *Zločin in kazen*, in sicer ga je navedlo kar 65 dijakov, tj. 31 %. Drugo mesto zaseda Ibsenova drama *Strahovi*, ki si jo je najbolj zapomnilo 28 dijakov (13 %). Na tretjem mestu je Flaubertov roman *Gospa Bovary*, navedlo ga je 22 dijakov (10 %). Četrto mesto zaseda Maupassantova novela *Nakit*, in sicer je najbolj ostala v spominu štirinajstim dijakom, tj. 7 %. Na petem mestu je Zolajeva *Beznica* s 5-odstotnim deležem (navedlo jo je 11 dijakov), na šestem Tolstojeva epopeja *Vojna in mir* s 4 % (navedlo jo je 9 dijakov), na sedmem Jurčičeva *Telečja pečenka* s 3 % (navedlo jo je 7 dijakov), osmo mesto zaseda Jurčičev *Deseti brat* s 3 %, deveto mesto pa si delita *Visoška kronika* in Gogoljeva novela *Plašč* (2 %). Gogoljevega *Revizorja*, *Kmetske slike* in *Tilko* sta navedla po dva dijaka, Tavčarjevo zbirko črtic *Med gorami*, Govekarjev roman – edini slovenski naturalistični – *V krvi*, Aškercev *Mejnik*, *Cvetje v jeseni*, *Mrtve duše*, *Germinal* in *Noro* pa je navedel po en dijak.

Tako dekletom kot fantom je najbolj v spominu ostal roman *Zločin in kazen*, in sicer ga je navedlo 36 deklet (27 %) in 29 fantov (38 %). Na drugem mestu je pri dekletih Ibsenova drama *Strahovi* s 16 % (navedlo jo je 21 deklet), pri fantih pa si drugo mesto delita omenjena drama in Flaubertov roman *Gospa Bovary* (tako dramo kot roman je navedlo po 7 dijakov, tj. 9 %). Pri dekletih tretje mesto zaseda Flaubertova *Gospa Bovary* z 11 %, pri fantih pa si tretje mesto delita Tolstojeva *Vojna in mir* in Jurčičeva *Telečja pečenka* (tako *Vojno in mir* kot tudi *Telečjo pečenko* je navedlo po pet dijakov, tj. 6 %). Četrto mesto zaseda pri fantih Maupassantova novela *Nakit* (5 %), pri dekletih pa se poleg *Nakita* na četrtem mestu nahaja še Zolajeva *Beznica*, in sicer obe deli zavzemata 8-odstotni delež. Peto mesto si pri dekletih delita *Visoška kronika* in *Deseti brat* (vsako izmed omenjenih del je navedlo po pet dijakinj, tj. 4 %), pri fantih pa peto mesto zaseda Gogoljev *Plašč*. Na šestem mestu je pri dekletih *Vojna in mir* (navedle so jo štiri dijakinje, tj. 3 %), pri fantih pa *Tilka*, in sicer sta jo navedla dva dijaka (tj. 3%). Pri dekletih si sedmo mesto delita Jurčičeva *Telečja pečenka* in Kersnikove *Kmetske*

slike (2 %), pri fantih pa si omenjeno mesto delijo *Beznica*, *Deseti brat*, *Revizor*, *Mejnik* in *Nora* (1 %). Zadnje (osmo) mesto pa pri dekletih zasedajo novela *Plašč*, zbirka črtic *Med gorami*, *Revizor*, roman *V krvi*, *Cvetje v jeseni*, *Mrtve duše* in *Germinal* (vsako izmed zapisanih del je navedla po ena dijakinja).

Kot lahko vidimo, so dijaki v glavnem navajali realistična dela, in sicer je realistična dela navedlo 128 dijakov, naturalistična pa le 56 dijakov. To, da je roman *Zločin in kazen* ostal dijakom najbolj v spominu, me ne preseneča, saj menim, da profesorji slovenščine kar nekaj svojega časa namenijo obravnavi omenjenega romana, poleg tega pa ga veliko dijakov prebere tudi za domače branje. Nekoliko me preseneča, da drugo mesto zasedajo *Strahovi*, prej bi na tem mestu pričakovala Zolajevo *Beznico*, ki je najvidnejše naturalistično delo, ali pa Flaubertovo *Gospo Bovary* oziroma katero izmed del, ki jih morajo učenci po učnem načrtu prebrati za domače branje (npr. Tolstojeva *Vojna in mir* zaseda šele šesto mesto, Stendhalovega romana *Rdeče in črno* pa ni navedel nobeden izmed anketiranih dijakov).

Tuja oziroma evropska realistična dela je navedlo kar 158 dijakov (tj. 75 %) oziroma dijakinj, slovenska pa le 26 dijakov (tj. 12 %). Tako nizek delež slovenskih realističnih besedil je nekoliko presenetljiv, saj naj bi profesorji glede na veljaven učni načrt več časa namenili obravnavi slovenskega realizma in bi dijakom potemtakem ta dela morala vsaj nekoliko bolj ostati v spominu. Očitno pa jih je evropski realizem s svojo tematiko, načinom pisanja in najvidnejšimi deli tako presunil, da so si ga tudi bolj zapomnili.

Dijaki so v glavnem navajali pripovedna besedila, kar je razumljivo, saj so pri pouku obravnavali največ pripovednih realističnih oziroma naturalističnih besedil. Pripovedna realistična oziroma naturalistična besedila je tako navedlo kar 152 dijakov oziroma dijakinj, tj. 72 %. Dramska realistična oziroma naturalistična besedila, ki so na drugem mestu, je navedlo 31 dijakov (15 %), lirika pa je pričakovano na zadnjem mestu, saj je samo en dijak navedel lirsko besedilo (0,5 %), in sicer pesem Antona Aškercera z naslovom *Mejnik*.

Največ dijakov je navedlo dela ruskega realizma, in sicer 81 (tj. 39 %), sledi francoski realizem (naturalizem) s 48 navedenimi deli (tj. 23 %), na zadnjem mestu pa je skandinavski naturalizem z 29 navedenimi deli, tj. 14 %.

2. vprašanje: Poleg realističnega obdobja ste spoznali tudi obdobje modernizma. Katero izmed modernističnih del (evropskih ali slovenskih) ti je najbolj ostalo v spominu?

Drugo vprašanje sem dijakom postavila predvsem zato, da bi lahko primerjala navedeno obdobje z obdobjem realizma oziroma naturalizma. Samo en dijak je navedel dva modernistična dela, tj. 0,5 %, kar pomeni, da je delež v primerjavi z obdobjem realizma in naturalizma za 3,5 % manjši. Tako kot pri obdobju realizma je tudi pri modernističnem obdobju večina dijakov navedla po eno samo modernistično delo, 54 dijakov (27 %) je navedlo delo, ki ne spada v obdobje modernizma (delež je v primerjavi z realističnim obdobjem kar za 24 % višji), 24 dijakov, tj. 12 %, pa ni navedlo nobenega modernističnega dela (spet višji delež v primerjavi z obdobjem realizma in naturalizma).

Največ dijakov, in sicer kar 57 (tj. 28 %), je kot delo, ki jim je najbolj ostalo v spominu, navedlo Kafkovo novelo *Preobrazba*, na drugem mestu je z devetimi navedbami, tj. 4 %, Proustov *Combray*, tretje mesto si delita roman *Ulikses*, ki ga je napisal James Joyce, in Hemingwayjeva kratka zgodba *Sneg na Kilimandžaru* z osmimi navedbami (4 %), četrto mesto zasedajo *Prišleki* s šestimi navedbami (3 %), na petem mestu je Jančarjev *Veliki briljantni valček*, navedlo ga je pet dijakov oziroma dijakinj, tj. 2 %, šesto mesto si delijo letošnja maturitetna romana *Konje krast* in *Pomladni dan* ter Rilkejeva pesem *Panter* s štirimi navedbami dijakov (2 %), sedmo mesto si delijo romana *Menuet za kitaro* in *Komu zvoní*, novela *Črna orhideja* in Smoletova drama *Antigona* s tremi navedbami (1 %), osmo mesto zaseda Kovičeva pesem *Južni otok*, zadnje mesto pa si delijo *Triptih Agate Schwarzkobler*, *Veliki črni bik*, Orwellova *Živalska farma*, pesem Garcíe Lorce *Mesečna romanca* in Bartolov roman *Alamut* z eno samo navedbo.

Tako pri fantih kot tudi pri dekletih prvo mesto zaseda Kafkova *Preobrazba*, in sicer jo je navedlo kar 39 deklet (31 %) in 18 fantov (24 %). Na drugem mestu je pri dekletih Proustov *Combray*, pri fantih pa si drugo mesto delita roman *Ulikses* in kratka zgodba *Sneg na Kilimandžaru*. Pri dekletih najdemo na tretjem mestu Kovačičeve *Prišleke*, pri fantih pa si tretje mesto delita romana *Combray* in *Komu zvoní*. Četrto mesto pri fantih zasedajo romana *Konje krast* in *Pomladni dan*, pesem *Južni otok* in novela *Črna*

orhideja, pri dekletih pa dramsko besedilo *Veliki briljantni valček*, pesem *Panter*, roman *Ulikses* in kratka zgodba *Sneg na Kilimandžaru*. Na petem mestu (pri fantih tudi zadnje) najdemo pri dekletih Smoletovo *Antigono*, pri fantih pa roman *Menuet za kitaro*, pesem *Veliki črni bik*, *Prišleke* in *Veliki briljantni valček*. Šesto mesto pri dekletih zasedajo romani *Konje krast*, *Pomladni dan* in *Menuet za kitaro*, na sedmem oziroma zadnjem mestu pa se nahajajo *Triptih Agate Schwarzkobler*, Orwellova *Živalska farma*, pesem *Mesečna romanca*, novela *Črna orhideja* in Bartolov *Alamut*.

Analiza je pri tem vprašanju pokazala, da imajo dijaki večje težave pri določanju modernističnih kot realističnih oziroma naturalističnih del, saj so zapisali kar 54 del, ki ne spadajo v obdobje modernizma. Obdobje modernizma so največkrat zamenjali s slovensko moderno (verjetno zaradi podobnosti imena), saj sem med napačnimi rešitvami velikokrat zasledila delo, ki ga uvrščamo v omenjeno obdobje slovenske književnosti. V štiriindvajsetih primerih (kar je več v primerjavi z realističnimi) dijaki niso navedli nobenega modernističnega dela in to dejstvo samo potrjuje zgornjo ugotovitev.

3. vprašanje: Kateri prizor iz določenega realističnega dela ti je najbolj ostal v spominu?

Pri tem vprašanju me je zlasti zanimalo, koliko dijakov bo znalo navesti prizor iz določenega realističnega dela in kolikokrat se bo zgodilo, da bodo namesto prizora iz realističnega navedli prizor iz naturalističnega dela, saj med realizmom in naturalizmom ni večjih razlik in bi lahko zaradi tega dejstva dijaki ti dve obdobji med seboj zamenjevali. En dijak je navedel dva prizora iz realističnih del (tj. 1 %), 83 dijakov ni navedlo nobenega prizora, 16 dijakov (8 %) je navedlo napačen prizor, ostali dijaki pa so navedli po en prizor iz določenega realističnega dela.

Največ dijakov je navedlo prizor iz romana *Zločin in kazen*, in sicer je to storilo kar 56 dijakov (20 dijakov in 36 dijakinj). Prizor, ki ga je navedlo največ dijakov oziroma dijakinj, tj. 33 (16 %), je bil umor oderuške starke Aljone Ivanove (navedlo ga je 21 dijakinj in 12 dijakov). Ta prizor se jim je vtisnil v spomin, ker je bil napet, zelo zanimivo opisan, nasilen, krut, hladnokrven itd. Pet dijakinj in šest dijakov, skupaj enajst (tj. 5 %), si je najbolj zapomnilo Raskolnikovo razmišljanje o izbrancih, ki jim je

dovoljeno ubijati, in sicer so se zanj odločili, ker naveden prizor prikazuje Raskolnikovo razdvojenost, razkol, nemoč. Štirim dijakinjam in enemu dijaku, skupaj petim (2 %), je v spominu najbolj ostalo posiljevanje Sonje (pretresljivo, grozno), enemu dijaku in eni dijakinji (tj. 1 %) Raskolnikovo priznanje umora in predaja oblastem, dvema dijakoma Raskolnikova priprava na umor Aljone Ivanove, po ena dijakinja (0,5 %) pa je navedla opis Raskolnikove sobe, Raskolnikovo prestajanje kazni in Raskolnikov pogovor s Sonjo, ko ga je ta prepričevala, da njegovo razmišljanje ni pravilno. *Zločinu in kazni* sledi roman *Gospa Bovary*, in sicer se je trem dijakom in petnajstim dijakinjam (9 %) prizor iz tega romana najbolj vtisnil v spomin. Prizor iz tega dela, ki ga je navedlo največ dijakinj oziroma dijakov, tj. 10 (5 %), je smrt Emme Bovary (navedlo ga je 9 dijakinj in en dijak). Prizor so si izbrali zato, ker je bil pretresljiv, krut, tragičen, šokanten itd. Dva dijaka in tri dijakinje so kot prizor navedli varanje Emme Bovary, razlog je bila zlasti aktualizacija, po ena dijakinja pa je navedla dolgočasenje, ki je doletelo Emmo, Emmino branje romantičnih romanov in prizor, ko se Emma odpove svoji hčerki. Petim dijakom (dvema dijakoma in trem dijakinjam, tj. 2 %) se je najbolj vtisnil v spomin prizor iz romana *Vojna in mir*, in sicer prizor, ko je Napoleon s svojimi vojaki stal pred Moskvo. Ta prizor jim je bil blizu zato, ker so ga lahko povezovali z zgodovino, saj je bil Napoleon resnična zgodovinska osebnost. En dijak in štiri dijakinje so navedli prizore iz prvega slovenskega romana *Deseti brat*, in sicer je en dijak navedel prizor, ko je Marjan ustrelil desetega brata, dve dijakinji sta si zapomnili prizor, ko je Krjavelj pripovedoval zgodbo, kako je hudiča presekal na pol, ena dijakinja je navedla prizor, ko je Lovro prišel poučevat na Slemenice, še ena dijakinja pa je navedla zaključni prizor, ko Lovro in Manica postavita desetemu bratu spomenik. Dvema dijakinjama in dvema dijakoma, skupaj štirim (tj. 2 %), je najbolj ostal v spominu prizor iz *Visoške kronike*, in sicer sojenje Agati zaradi obtožbe čarovništva. Trije dijaki in ena dijakinja so navedli prizor iz novele *Pllašč*, in sicer sta dva dijaka navedla prizor, ko je Akakij kupil plašč, en dijak je navedel prizor, ko so Akakiju ukradli plašč, dijakinji pa je najbolj ostalo v spominu Akakijevo vestno opravljanje dela. Dva dijaka in ena dijakinja, skupaj trije (tj. 1 %), so si najbolj zapomnili prizor iz Jurčičeve novele *Telečja pečenka*, in sicer prizor, ko je Bitič vsak dan za isto mizo jedel telečjo pečenko. Dvema dijakinjama (tj. 1 %) se je najbolj vtisnil v spomin prizor iz Levstikovega *Martina Krpana*, in sicer sta navedli prizor, ko je Krpan posekal kraljičino lipo, da bi si napravil orožje. Po en dijak oziroma dijakinja pa je navedel prizor iz *Jeprškega učitelja* (ko učitelju loterijska srečka pade v vodo), *Ane*

Karenine (ko se Ana vrže pod vlak), *Revizorja* (nemi prizor na koncu drame), *Cvetja v jeseni* (Metina smrt), *Mrtvih duš* (pot do graščaka Manilova) in *Tilke* (ko Tilka odide po svojo nevesto).

Pričakovati je bilo, da bodo dijaki, glede na to, da so kot realistično delo, ki jim je ostalo najbolj v spominu, navedli roman *Zločin in kazen*, navedli tudi največ prizorov iz tega romana. Med dekleti in fanti ni prihajalo do večjih razlik, in sicer se je tako dekletom kot fantom najbolj vtisnil prizor, ko je Raskolnikov ubil oderuško starko Aljono Ivanovo. Trditev, ki sem jo postavila na začetku se je potrdila, saj so tisti dijaki, ki so navedli napačen odgovor, kar v sedmih primernih navedli naturalistično delo namesto realističnega. Analiza pa je tudi pokazala, da dijaki realizma ne zamenjujejo le z naturalizmom, ampak tudi s socialnim realizmom, saj so dijaki med napačnimi odgovori kar sedemkrat navedli delo, ki ga uvrščamo v omenjeno obdobje slovenske književnosti (verjetno jih je zmedla podobnost imena). Dvakrat pa se celo zgodilo, da so dijaki namesto prizora iz realističnega dela, navedli kar prizor iz modernističnega. Zaključim lahko, da dijaki še znajo navesti naslov dela, ki ga uvrščamo v realizem, ko pa se od njih zahteva, da navedejo še prizor iz določenega realističnega dela, pa se že pojavijo težave. Kar 99 dijakov namreč sploh ni navedlo nobenega prizora ali pa so navedli prizor iz dela, ki ga ne uvrščamo v obdobje realizma.

4. vprašanje: Kateri prizor iz določenega naturalističnega dela ti je najbolj ostal v spominu?

Razlog, zakaj sem dijakom postavila zgornje vprašanje, je podoben razlogu iz prejšnjega vprašanja. Zanimalo me je namreč, če bodo dijaki znali navesti prizor iz naturalističnega dela in kolikokrat se bo zgodilo, da bodo dijaki namesto prizora iz naturalističnega dela navedli prizor iz realističnega. Dijakov, ki niso navedli nobenega prizora, je bilo kar 147 (tj. 73 %), napačnih rešitev je bilo 5 (tj. 2 %), ostali dijaki pa so navedli po en prizor iz določenega naturalističnega dela, nobeden izmed njih ni navedel dveh prizorov ali več.

Največ dijakov je navedlo prizor iz Zolajeve *Beznice*, in sicer je to storilo 10 dijakov in 11 dijakinj, skupaj 21 (tj. 10 %). Prizor, ki ga je navedlo največ dijakov, tj. 9 (4 %), je bilo prehranjevanje Gervaise in njenih bližnjih, ki so, namesto da bi počasi jedli, hrano

kar govtali in se naširali (navedlo ga je 5 dijakinj in 4 dijaki). Ta prizor so si zapomnili zato, ker se jim je zdel smešen, poleg tega pa je bil tudi zanimivo napisan. Pet dijakov in tri dijakinje, skupaj osem (tj. 4 %), so navedli prizor, ko pisatelj opisuje stanovanjski blok, kjer živijo glavni protagonisti romana. Opisi so se jim vtisnili v spomin predvsem zato, ker so bili zelo nazorni. Tri dijakinje in en dijak, torej 4 (tj. 2 %) pa so kot prizor navedli klavrn konec glavne junakinje. Zapomnili so si ga zato, ker se jim je zdel tragičen. Drugo mesto zaseda Ibsenova drama *Strahovi*, in sicer je prizor iz te drame navedlo enajst dijakinj in trije dijaki, skupaj 14 (tj. 7 %). Pet dijakinj (2 %) si je najbolj zapomnilo prizor, ko je Oswald prosil mater, naj mu da morfij, pet dijakinj in dva dijaka (3 %) je najbolj presunil prizor čisto na koncu drame, ko Oswald zblazni in njegova mati ne ve, ali naj mu pomaga umreti ali ne, ena dijakinja (0,5 %) je navedla prizor, ko Oswald izve, da je Regine njegova sestra, en dijak pa je navedel prizor, ko so odprli zavetišče, ki ga je gospa Alvingova postavila v spomin pokojnemu možu. En dijak je navedel prizor iz romana *Njeno življenje*, in sicer se mu je najbolj vtisnil v spomin prizor, ko se je Tilda zaradi moževe nepopoljšljivosti preselila k njegovemu stricu Robertu. Ena dijakinja pa je navedla prizor iz Zolajevega romana *Germinal*, in sicer ji je najbolj ostala v spominu smrt rudarjev.

Pri tem vprašanju me je presenetilo, da je največ dijakov (glede na to, da so kot naturalistično delo, ki jim je najbolj ostalo v spominu, navedli Ibsenovo dramo *Strahovi*), navedlo prizor iz Zolajeve *Beznice*. Fantom se je najbolj vtisnilo v spomin, ko je pisatelj opisoval stanovanjski blok, kjer so živeli glavni protagonisti romana, dekleta pa so si najbolj zapomnila kar tri prizore, in sicer enega iz *Beznice* (goltanje hrane in naširanje) ter dva iz *Strahov* (ko Oswald prosi mater za morfij in prizor čisto na koncu drame, ko Oswald zblazni). Dvakrat se je zgodilo, da so dijaki namesto prizora in naturalističnega dela zapisali prizor iz realističnega, trikrat pa so zapisali delo iz drugih obdobij, kar pomeni, da naturalizma ne zamenjujejo samo z obdobjem realizma, ampak tudi z drugimi obdobji v književnosti. Zaskrbljujoč pa je podatek, da kar 147 dijakov, skupaj z napačnimi odgovori 152, ni napisalo nobenega prizora iz naturalističnega dela, kar kaže na to, da je njihovo znanje o naturalizmu zelo šibko. Eden izmed razlogov, zakaj toliko dijakov ni znalo navesti prizora iz naturalističnega dela, bi lahko bil ta, da pri pouku ne obravnavajo dovolj naturalističnih del, temveč je njihova pozornost bolj usmerjena na obravnavo realističnih književnih besedil.

5. vprašanje: Kateri prizor iz modernističnega dela ti je najbolj ostal v spominu?

Tudi to vprašanje sem navedla z namenom, da bi lahko obdobje realizma oziroma naturalizma primerjala z modernističnim obdobjem. Dijakov, ki niso navedli nobenega prizora iz modernističnega dela, je bilo 74 (tj. 37 %), napačnih rešitev (prizori iz del, ki ne spadajo v obdobje modernizma) je bilo 33 (tj. 16 %), ostali dijaki pa so navedli po en prizor iz določenega modernističnega dela, nobeden izmed njih ni navedel dveh prizorov ali več.

Največ dijakov, tj. 48 (24 %), je navedlo prizor iz Kafkove *Preobrazbe*, in sicer je to storilo 14 dijakov in 34 dijakinj. Prizor, ki ga je navedlo največ dijakov, tj. 39 (19 %), je bila Gregorjeva preobrazba v hrošča (navedlo ga je 30 dijakinj in 9 dijakov). V spominu jim je ostal zato, ker je bil to nenavaden, čuden, nerealen, pretiran itd. prizor. Trem dijakom in dvema dijakinjama, skupaj petim (tj. 2 %), se je najbolj vtisnila v spomin Gregorjeva smrt, ker je pokazala, kako nepomemben je posameznik. Ena dijakinja (0,5 %) si je najbolj zapomnila očetovo preganjanje Gregorja z metlo, druga je navedla prizor, ko je družina odkrila, da se je Gregor spremenil v hrošča, enemu dijaku je najbolj ostalo v spominu očetovo sramovanje lastnega sina, spet drugi pa si je najbolj zapomnil pisateljev opis Gregorja Samse. Na drugem mestu je Proustov roman *Combray*, iz njega je prizor navedlo 8 gimnazijcev 4. letnika (tj. 4 %), in sicer 6 dijakinj in 2 dijaka. Vsi dijaki so iz omenjenega romana navedli isti prizor, in sicer ko »okus in vonj v čaj namočenega kolačka magdalenice prikličeta v pripovedovalčev spomin combrayske čase«. (*Branja 3 2003*, str. 180) Sedmim dijakinjam (3 %) sta najbolj ostala v spominu prizora iz *Velikega briljantnega valčka*, prvega (ko Simonu po krivem odrežejo nogo) je navedlo 6 dijakinj, drugega (ko Simona pripeljejo v bolnišnico) pa je navedla ena dijakinja. Štiri dijaki in ena dijakinja, skupaj 5 (tj. 2 %), si je najbolj zapomnilo prizor iz maturitetnega romana *Konje krast*. Enemu dijaku (tj. 0,5 %) se je najbolj vtisnil v spomin prizor, ko je umrl Jonov brat, drugemu dogodek, ko je Jon uničil ptičje gnezdo, tretjemu srečanje z mlekarico, četrtemu srečanje s hčerko na koncu romana, dijakinji pa je najbolj ostalo v spominu, ko je Tronda zapustil oče. Štiri dijaki (3 dijakinje in en dijak), tj. 2 %, so si najbolj zapomnili prizor iz romana *Ulikses*, in sicer so vsi kot prizor navedli Mollyjin monolog. Razlog, zakaj so si ga najbolj zapomnili, tiči v dejstvu, da je monolog zapisan popolnoma brez ločil. Dva dijaka in dve dijakinje so navedli prizor iz Hemingwayeve kratke zgodbe *Sneg na Kilimandžaru*,

in sicer se jim je najbolj vtisnil v spomin konec novele, ko so leteli z letalom in je bilo zadnje, kar je glavni junak videl, sneg na Kilimandžaru. Trem dijakinjam (1 %) se je najbolj vtisnil v spomin prizor iz Kocbekove novele *Črna orhideja* (uboj Katarine), en dijak in dve dijakinji sta si najbolj zapomnili prizor iz *Prišlekov*, ko se je glavnemu junaku Bubiju ljubljanski grad zdel pravljichen, tri dijakinje pa so navedle prizor iz Smoletove *Antigone* (pojavitev nove osebe – paža). Po en dijak oziroma dijakinja pa je navedel prizor iz Šeligovega romana *Triptih Agate Schwarzkobler* (konec romana), *Menueta za kitaro* (ko glavni junak zasliši pesem), romana *Komu zvoní* (konec romana, ki je tragično-optimističen) in *Alamuta* (dogodki iz raja).

Pričakovano je največ dijakov navedlo prizor iz *Preobrazbe*, saj so to delo največkrat navedli tudi pri drugem vprašanju, ko so morali zapisati, katero delo jim je najbolj ostalo v spominu. Tako dekleta kot tudi fantje so si najbolj zapomnili prizor, ko se je Gregor Samsa preobrazil v hrošča. Pod napačnimi odgovori so navajali zlasti prizore iz del slovenske moderne (tukaj se potrjuje ugotovitev iz drugega vprašanja), pa tudi prizore iz ekspresionističnih del in dramskih besedil, ki jih uvrščamo v dramatiko absurda. Dijakov, ki niso pri tem vprašanju podali nobenega odgovora ali pa so podali napačnega, je bilo kar 107, tj. 53 %. Zaključimo lahko, da imajo dijaki (glede na rezultate ankete) najšibkejšo znanje o obdobju naturalizma, sledi modernizem, največ pa znajo o obdobju realizma.

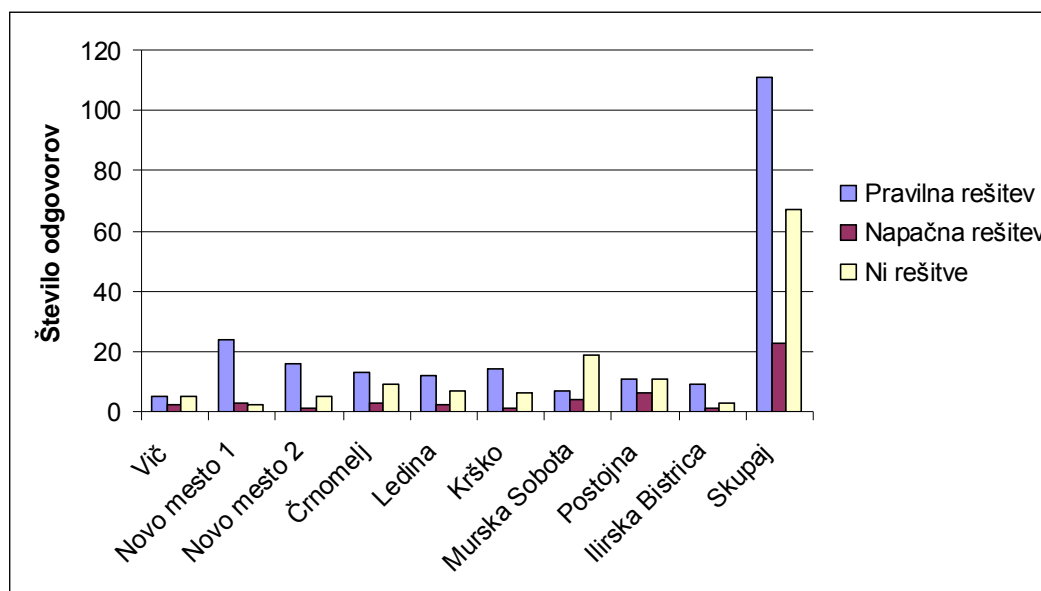
6. vprašanje: Kakšna je razlika med realizmom in naturalizmom?

Pri šestem vprašanju me je zanimalo, če dijaki sploh razlikujejo med realizmom in naturalizmom. Izkazalo se je, da dobra polovica dijakov ve, kakšna je razlika med realizmom in naturalizmom (Naturalizem je skrajna stopnja realizma. Izhaja iz načela treh determinant, po katerem je človek določen z okoljem, dednostjo in dobo, v kateri živi.), saj jih je 111 od 201 analiziranih, tj. 55 %, zapisalo pravilno rešitev. Dijakov, ki so odgovorili napačno ali pa niso podali nobenega odgovora, torej tistih, ki razlike ne poznajo, je bilo 90, tj. 45 %. Kot napačne odgovore sem uvrstila naslednje rešitve: naturalizem se pojavlja v književnosti, realizem pa v slikarstvu; za realizem so značilna realna dejstva, za naturalizem pa nadnaravna; za realizem je značilno nadnaravno dogajanje, za naturalizem pa natančno popisovanje, realni dogodki; realizem je bolj natančen; med realizmom in naturalizmom ni nobene razlike. Če primerjamo dijake in

dijakinje lahko ugotovimo, da je delež dijakinj, ki poznajo pravilno rešitev, višji kot delež dijakov, in sicer je delež dijakinj, ki poznajo razliko med njima 57-odstoten, medtem ko je delež dijakov za 5 % nižji, tj. 52 %. Delež dijakinj, ki ne vejo, kakšna je razlika med realizmom in naturalizmom, je 43 %, delež dijakov pa 48 %. Zaključimo lahko, da veliko dijakov (skoraj polovica) ne pozna razlike med realizmom in naturalizmom. Eden izmed razlogov za navedeno ugotovitev bi lahko bil ta, da trenutno veljavni učbeniki za književnost v gimnazijah ne razlikujejo dovolj natančno med realizmom in naturalizmom. Je pa tudi res, da je za dijake v današnjem času značilno kampanjsko učenje, kar pomeni, da tisto, kar se naučijo (npr. razliko med realizmom in naturalizmom), zelo hitro tudi pozabijo. Pri tistih dijakih, ki v teoriji poznajo razliko med realizmom in naturalizmom, pa se pojavijo težave takrat, ko morajo to znanje uporabiti v praksi, tj. določiti, katera dela so realistična oziroma naturalistična, saj veliko dijakov zamenjuje realistična dela z naturalističnimi ali pa sploh ne ve, katera dela spadajo med realistična in katera med naturalistična.

Tabela 5: Kakšna je razlika med realizmom in naturalizmom?

	Pravilna rešitev			Napačna rešitev			Ni rešitve		
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	Skupaj	moški	ženske	skupaj
Vič	2	3	5	0	2	2	4	1	5
Novo mesto 1	5	19	24	0	3	3	1	1	2
Novo mesto 2	1	15	16	0	1	1	2	3	5
Črnomelj	4	9	13	0	3	3	4	5	9
Ledina	9	3	12	2	0	2	1	6	7
Krško	9	5	14	1	0	1	5	1	6
Murska Sobota	2	5	7	1	3	4	9	10	19
Postojna	2	9	11	2	4	6	3	8	11
Ilirska Bistrica	5	4	9	1	0	1	0	3	3
skupaj	39	72	111	7	16	23	29	38	67

Slika 4: Kakšna je razlika med realizmom in naturalizmom?

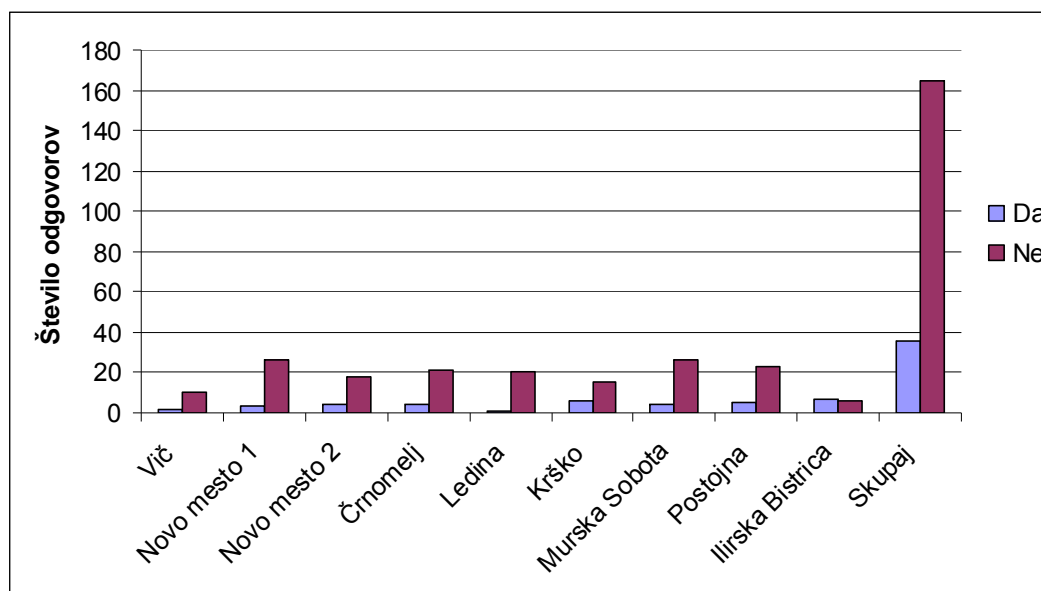
7. vprašanje: Si prebral/-a še kakšno delo iz obdobja realizma oziroma naturalizma ali modernizma, ki ga niste imeli za domače branje? Če si, na črto napiši naslov dela in avtorja.

Pri sedmem vprašanju me je zanimalo, če dijaki posegajo po literarnih delih iz obdobja realizma oziroma naturalizma ali modernizma tudi v prostem času. Predvidevala sem, da večina dijakov prebere samo tista dela, ki jih morajo obvezno prebrati za domače branje, v prostem času pa po delih iz omenjenih obdobj ne posega veliko dijakov. Moja predvidevanja so se izkazala kot pravilna, saj je kar 165 dijakov (tj. 82 %) do zdaj prebralo samo obvezna literarna besedila, le 36 izmed njih (tj. 18 %) pa je prebralo še kakšno prostoizbirno besedilo (npr. *Vojna in mir*, *Bratje Karamazovi*, *Ana Karenina*, *Gospa Bovary*, *Ulikses*, *Visoška kronika* itd.). Če primerjamo dijake in dijakinje, lahko ugotovimo, da več dijakov kot dijakinj prebere še kakšno prostoizbirno besedilo iz obdobja realizma oziroma naturalizma ali modernizma, in sicer je delež dijakinj, ki preberejo še kakšno realistično oziroma naturalistično ali modernistično delo tudi v prostem času 16-odstoten, delež dijakov pa je za 5 % višji, tj. 21 %. Od dijakov sem pri tem vprašanju zahtevala, naj napišejo tudi naslov dela in avtorja prebranega prostoizbirnega besedila, saj me je zanimalo, ali v prostem času preberejo več realističnih/naturalističnih ali modernističnih literarnih besedil. Med 36 dijaki, ki so prebrali še kakšno neobvezno delo, jih 14 (tj. 39 %) ni zapisalo, katero je delo so

prebrali in kdo ga je napisal. Dijakov, ki so zapisali naslov dela in avtorja, je bilo 22 (tj. 61 %), in sicer jih je 14 (tj. 64 %) prebralo realistično delo, 5 (tj. 23 %) modernistično, 3 (tj. 14 %) postmodernistično (ti dijaki očitno ne razlikujejo med modernizmom in postmodernizmom, saj bi morali zapisati na črto modernistično in ne postmodernistično delo), nihče pa ni prebral naturalističnega dela. Sklenem lahko, da večini dijakov besedila iz obdobja realizma oziroma naturalizma in modernizma niso tako blizu, da bi jih prebrali tudi v prostem času. Manjšina dijakov, ki prebere še kakšno neobvezno besedilo iz navedenih obdobja, pa se raje poslužuje realističnih kot modernističnih del, naturalistična besedila pa dijakov sploh ne pritegnejo, saj nihče izmed anketiranih ni do zdaj prostoizbirno prebral besedila iz omenjenega obdobja.

Tabela 6: Si prebral/-a še kakšno delo iz obdobja realizma oziroma naturalizma ali modernizma, ki ga niste imeli za domače branje? Če si, na črto napiši naslov dela in avtorja.

	Da			Ne		
	moški	Ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj
Vič	1	1	2	5	5	10
Novo mesto 1	2	1	3	4	22	26
Novo mesto 2	2	2	4	1	17	18
Črnomelj	1	3	4	7	14	21
Ledina	1	0	1	11	9	20
Krško	5	1	6	10	5	15
Murska Sobota	0	4	4	12	14	26
Postojna	1	4	5	6	17	23
Ilirska Bistrica	3	4	7	3	3	6
skupaj	16	20	36	59	106	165

Slika 5: Si prebral/-a še kakšno delo iz obdobja realizma oziroma naturalizma ali modernizma, ki ga niste imeli za domače branje? Če si, na črto napiši naslov dela in avtorja.

8. vprašanje: Razumevanje katerih del ti je predstavljalo večje težave, realističnih oziroma naturalističnih ali modernističnih? Zakaj?

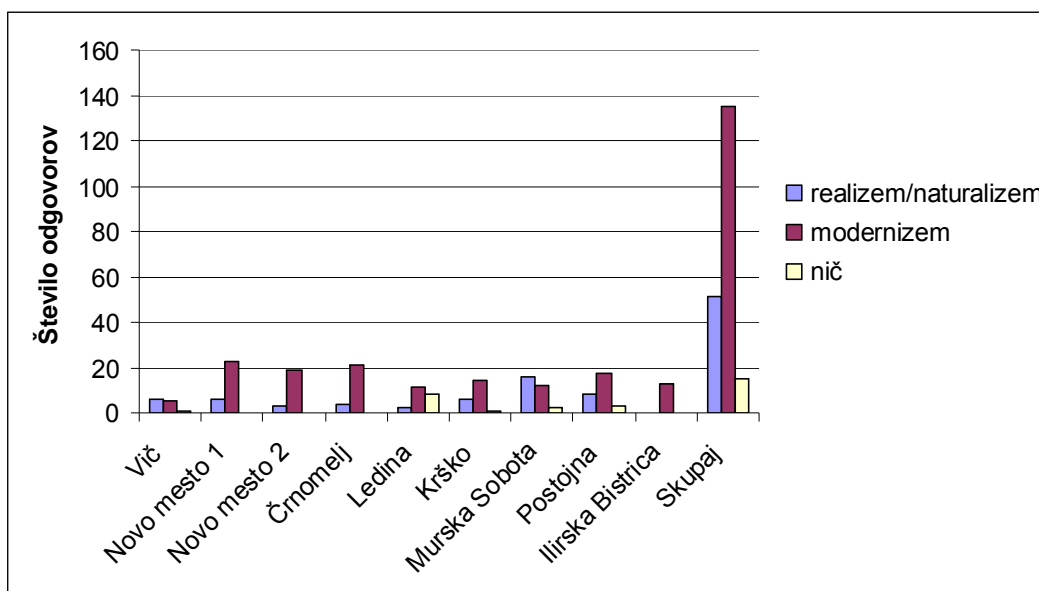
Pri osmem vprašanju me je zanimalo, katera dela dijaki težje razumejo, realistična oziroma naturalistična ali modernistična. Predvidevala sem, da so dijakom težje razumljiva modernistična dela, saj naj bi bil slog pisanja, ki ga zasledimo v teh delih, zahtevnejši za razumevanje. Moja predvidevanja so se izkazala kot pravilna, saj je analiza pokazala, da 135 dijakov (tj. 67 %) težje razume modernistična dela, 51 dijakom so težje razumljiva realistična oziroma naturalistična, 15 dijakov pa na to vprašanje ni odgovarjalo, iz česar sklepam, da ti dijaki sploh ne vejo, katera dela uvrščamo med realistična/naturalistična in katera med modernistična. Tako dijakom kot dijakinjam so težje razumljiva modernistična dela, in sicer je delež dijakov, ki težje razumejo modernistična dela 60-odstoten, delež dijakinj pa je še za 11 % višji, tj. 71 %. Delež dijakov, ki težje razumejo realistična/naturalistična dela je 28 %, delež dijakinj, ki imajo z razumevanjem realističnih/naturalističnih del več težav, pa je 24 %. Dijakov, ki na to vprašanje niso odgovarjali, je bilo 9 (tj. 12 %), dijakinj pa je bilo nekoliko manj, in sicer 6, tj. 5 %. Dijaki so zapisali, da modernistična dela težje razumejo zato, ker v njih težje spremljaš potek dogajanja kot v realističnih, ker ne upoštevajo slovničnih pravil, ker v njih ni jasnih prehodov med dogajanjem in mislimi, ker v njih lahko najdemo več skritih

pomenov kot v realističnih, ker so za njih značilni tok zavesti, asociativna tehnika oziroma skoki iz sedanjosti v preteklost in zahteven slog pisanja, ki otežujejo razumevanje, ker so bolj abstraktna, ker je njihova vsebina težja za razumevanje, saj nima nekega pravega smisla, ker je potrebnega več razmišljanja pri njihovi interpretaciji, ker so pisana prosto in neorganizirano, ker so nerealna itd. Realistična besedila pa so dijakom težje razumljiva zato, ker preveč na dolgo in preveč natančno opisujejo in zato težje sledijo zgodbi, ker si težko predstavljajo razmere, v katerih so bila ta dela napisana (časovna oddaljenost), ker jim tematika ni blizu, ker so ta dela preobsežna in zato težje razumljiva, ker sta jezik in slog pisanja starinska itd. Zaključimo lahko, da so dijakom (pričakovano) modernistična dela težje razumljiva kot realistična, saj je slog pisanja, ki je značilen za ta književna besedila, zahtevnejši za razumevanje in zaradi tega dijaki težje sledijo zgodbi oziroma poteku dogajanja.

Tabela 7: Razumevanje katerih del ti je predstavljalo večje težave, realističnih oziroma naturalističnih ali modernističnih? Zakaj?

	realističnih/naturalističnih			modernističnih			brez odgovora		
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj
Vič	3	3	6	2	3	5	1	0	1
Nm 1	1	5	6	5	18	23	0	0	0
Nm 2	0	3	3	3	16	19	0	0	0
Čr	2	2	4	6	15	21	0	0	0
Ledina	2	0	2	6	5	11	4	4	8
Krško	5	1	6	9	5	14	1	0	1
MS	7	9	16	4	8	12	1	1	2
Po	1	7	8	4	13	17	2	1	3
IB	0	0	0	6	7	13	0	0	0
skupaj	21	30	51	45	90	135	9	6	15

Nm = Novo mesto, Čr = Črnomelj, MS = Murska Sobota, Po = Postojna, IB = Ilirska Bistrica

Slika 6: Razumevanje katerih del ti je predstavljalo večje težave, realističnih oziroma naturalističnih ali modernističnih? Zakaj?

9. vprašanje: Katera dela so ti zanimivejša, realistična oziroma naturalistična ali modernistična? Zakaj?

Moja hipoteza je bila, da so dijakom zanimivejša realistična oziroma naturalistična besedila. Postavila sem jo na podlagi prepričanja, da so dijakom besedila, ki jih lažje razumejo, tudi bolj zanimiva. Analiza je pokazala, da so bila moja predvidevanja napačna, saj so 94 dijakom (tj. 47 %) bolj všeč modernistična besedila, 89 dijakom (tj. 44 %) so bližje realistična, 15 dijakov (tj. 7 %) ni podalo odgovora, iz česar sklepam, da ti dijaki ne vejo, katera dela so realistična in katera modernistična, 3 dijaki (tj. 1%) pa so zapisali, da so jim enako zanimiva realistična/naturalistična in modernistična besedila. Če primerjamo dijake in dijakinje med seboj, lahko ugotovimo, da med njimi prihaja do razlik, saj so dijakom bolj zanimiva realistična/naturalistična besedila, dijakinjam pa modernistična. Delež dijakinj, ki so jim bolj všeč modernistična besedila, je 49 %, delež dijakov je za šest odstotkov nižji, tj. 43 %. Dijakov, ki so jim bližje realistična besedila, je 33 (tj. 44 %), dijakinj pa je še nekoliko več, tj. 56 (44 %). Dijaki so zapisali, da so jim realistična besedila zanimivejša, ker jih lažje razumejo, ker vsebujejo snov iz realnega življenja, ker so v njih opisani kruti dogodki, ker je zgodba bolj povezana in jih zaradi tega bolj pritegne, ker so realistična oziroma naturalistična dela bolj slikovita, ker se lažje poistovetijo z dogodki in osebami, ker predstavljajo stvarnost takšno, kot je, ker so

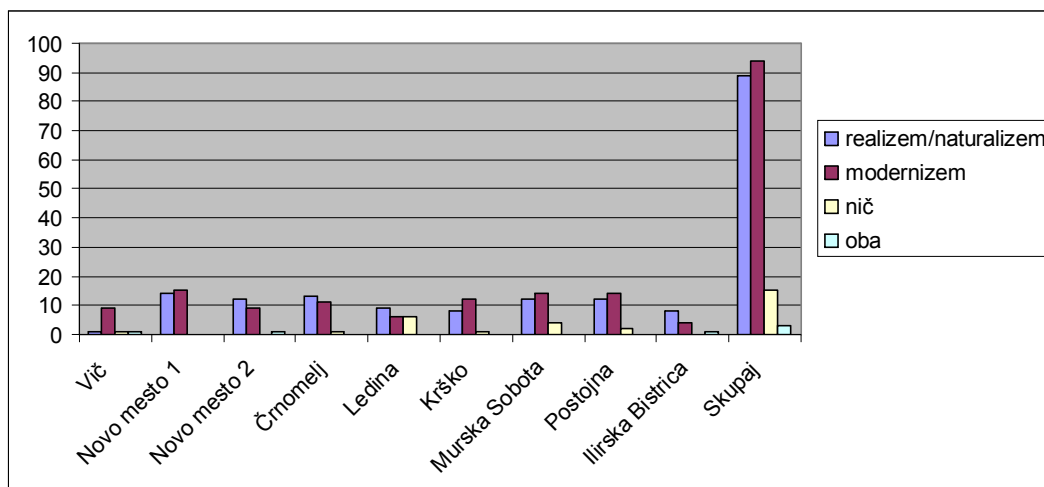

preprostejša, lažja za branje, ker slog pisanja ni zapleten, ker opisujejo podrobno in natančno, ker vsebujejo dogajanje itd. Modernistična literarna besedila pa so jim zanimivejša zato, ker so ta besedila bližje današnjemu času, ker so to nenavadna, drugačna besedila, ki te silijo k razmišljanju, ker imajo več skritih pomenov, ker je njihova tematika bolj sodobna, ker rušijo norme, pravila, ker imajo zapleteno zgradbo, ker so ponavadi krajša od realističnih, ker vsebujejo moderno, njim bližjo snov, ker predstavljajo problematiko sodobnega sveta, ker se iz njih lahko tudi kaj koristnega naučijo, ker ni podrobnega opisovanja itd. Zaključimo lahko, da so dijakom, kljub temu da jih težje razumejo, bližje modernistična besedila, in sicer zaradi sodobne tematike, ki je dijakom bližje in se z njo lažje poistovetijo.

Tabela 8: Katera dela so ti zanimivejša, realistična oziroma naturalistična ali modernistična? Zakaj?

	realistična/naturalistična			Modernistična			nobena			oba		
	m	ž	skupaj	m	ž	skupaj	m	ž	skupaj	m	ž	skupaj
Vič	0	1	1	4	5	9	1	0	1	1	0	1
Nm 1	4	10	14	2	13	15	0	0	0	0	0	0
Nm 2	1	11	12	2	7	9	0	0	0	0	1	1
Čr	4	9	13	4	7	11	0	1	1	0	0	0
Led	5	4	9	3	3	6	4	2	6	0	0	0
Kk	5	3	8	9	3	12	1	0	1	0	0	0
MS	7	5	12	3	11	14	2	2	4	0	0	0
Po	2	10	12	4	10	14	1	1	2	0	0	0
IB	5	3	8	1	3	4	0	0	0	0	1	1
skupaj	33	56	89	32	62	94	9	6	15	1	2	3

Nm = Novo mesto, Čr = Črnomelj, Led = Ledina, Kk = Krško, MS = Murska Sobota, Po = Postojna, IB = Ilirska Bistrica, m = moški, ž = ženske

Slika 7: Katera dela so ti zanimivejša, realistična oziroma naturalistična ali modernistična? Zakaj?

10. vprašanje: Kot gradivo za pisanje maturitetnega romana sta bila letos izbrana Kosmačev roman *Pomladni dan* in roman Pera Pettersona z naslovom *Konje krast*. Kaj te je najbolj oviralo pri njunem razumevanju?

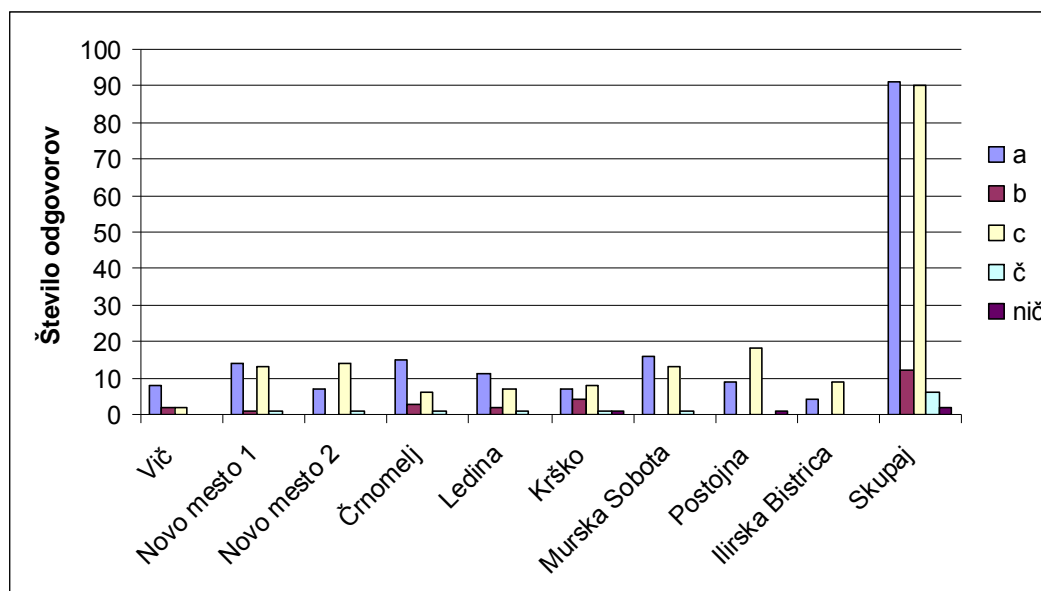
Glede na to, da oba letošnja maturitetna romana lahko pogojno uvrstimo med modernistična (*Konje krast* je tipičen modernistični roman, *Pomladni dan* pa je nastal v obdobju socialnega realizma, vendar ima že veliko modernističnih prvin), sem predvidevala, da bodo dijaki imeli pri njunem razumevanju težave, in sicer sem mislila, da jim bodo največ težav povzročali številni skoki iz sedanosti v preteklost (asociativna tehnika), ki se pojavljajo v obeh romanah in so značilnost modernističnih romanov. Moja predvidevanja so se izkazala za pravilna, saj so večini dijakov razumevanje oteževali prav skoki iz sedanosti v preteklost, res pa je tudi, da kar veliko število dijakov ni imelo težav pri njunem razumevanju, kar me je nekoliko presenetilo, saj gre za modernistična romana. Asociativna tehnika je povzročala težave pri razumevanju 91 dijakom (tj. 45,2 %), slog pisanja 12 dijakom (tj. 6 %), ostali oziroma drugi razlogi 6 dijakom (tj. 3 %), težav pri razumevanju pa ni imelo 90 dijakov, tj. 44,8 %. Dva dijaka na zastavljeno vprašanje nista odgovorila. Če primerjamo dijake in dijakinje, med njimi lahko opazimo razlike. Večina dijakov, tj. 37 (49 %), ni imela težav pri razumevanju, medtem ko je večini dijakinj, tj. 59 (47 %), razumevanje maturitetnih romanov oteževala asociativna tehnika oziroma mešanje časovnih perspektiv. Zaključimo lahko, da se je pri tem vprašanju potrdila ugotovitev, da imajo dijaki težave pri razumevanju modernističnih besedil, res pa je tudi, da veliko dijakov težav pri razumevanju ni imelo,

kar je posledica tega, da je osrednja tematika obeh romanov, tj. odnosi med starši in otroci, dijakom blizu, saj se lahko s protagonisti romanov poistovetijo, poleg tega pa tudi slog pisanja ni prezahteven.

Tabela 9: Kot gradivo za pisanje maturitetnega romana sta bila letos izbrana Kosmačev roman *Pomladni dan* in roman Pera Pettersona z naslovom *Konje krast*. Kaj te je najbolj oviralo pri njunem razumevanju?

	Asociativna tehnika			Slog pisanja			Nič			Drugo			Brez odgovora		
	m	ž	sk	m	ž	sk	m	ž	sk	m	ž	sk	m	ž	sk
Vič	5	3	8	0	2	2	1	1	2	0	0	0	0	0	0
Nm 1	1	13	14	0	1	1	5	8	13	0	1	1	0	0	0
Nm 2	0	7	7	0	0	0	3	11	14	0	1	1	0	0	0
Čr	5	10	15	0	3	3	3	3	6	0	1	1	0	0	0
Led	6	5	11	2	0	2	3	4	7	1	0	1	0	0	0
Kk	6	1	7	1	3	4	7	1	8	0	1	1	1	0	1
MS	7	9	16	0	0	0	4	9	13	1	0	1	0	0	0
Po	1	8	9	0	0	0	6	12	18	0	0	0	0	1	1
IB	1	3	4	0	0	0	5	4	9	0	0	0	0	0	0
skupaj	32	59	91	3	9	12	37	53	90	2	4	6	1	1	2

Nm = Novo mesto, Čr = Črnomelj, Led = Ledina, Kk = Krško, MS = Murska Sobota, Po = Postojna, IB = Ilirska Bistrica, m = moški, ž = ženske, sk = skupaj

a= asociativna tehnika (skoki iz sedanjosti v preteklost), b = slog pisanja, c = nisem imel težav pri razumevanju, č = drugo, nič = brez odgovora

Slika 8: Kot gradivo za pisanje maturitetnega romana sta bila letos izbrana Kosmačev roman *Pomladni dan* in roman Pera Pettersona z naslovom *Konje krast*. Kaj te je najbolj oviralo pri njunem razumevanju?

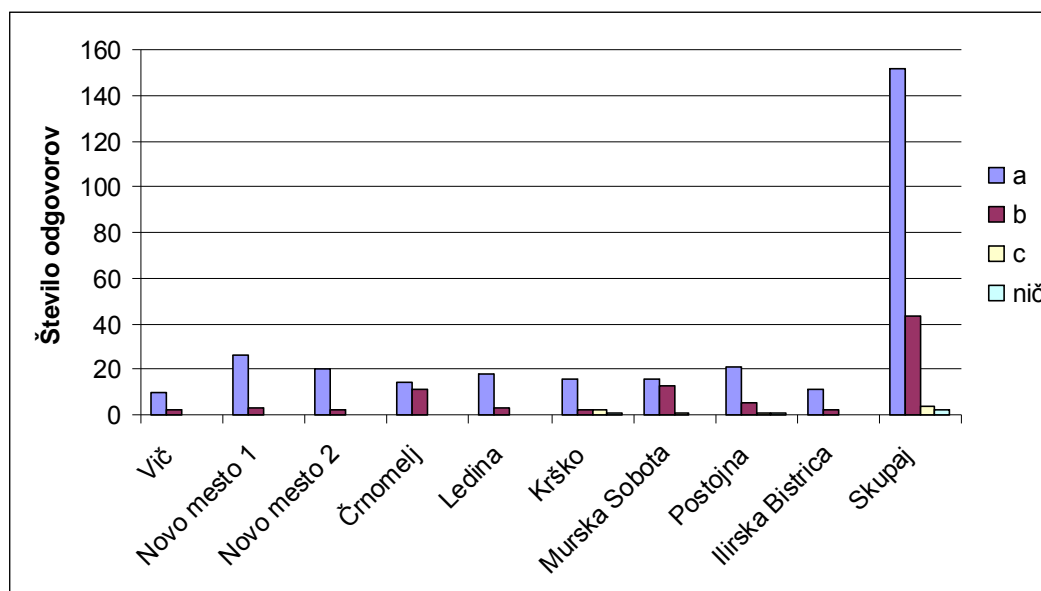
11. vprašanje: Kakšno je tvoje mnenje o maturitetnih romanih?

Pri predzadnjem vprašanju me je zanimalo mnenje dijakov o maturitetnih romanih, in sicer sem želela izvedeti, če se romana dijakom zdita primerna, delno primerna ali neprimerna kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja. Predvidevala sem, da se bo izbira romanov zdela dijakom delno primerna, in sicer bi si dijaki romana izbrali zaradi tematike, ki jim je blizu in se lahko z njo poistovetijo, ne bi pa si ju izbrali zaradi težav, ki so jih imeli pri njunem razumevanju. Razumevanje romanov namreč otežujejo skoki iz sedanjosti v preteklost, ki so ena izmed temeljnih lastnosti modernističnih romanov. Moja predvidevanja so bila napačna, saj se je veliki večini dijakov, tj. 152 (76 %), izbira zdela primerna, 43 dijakom (tj. 21 %) se je zdela delno primerna, 4 dijakom (tj. 2 %) se je zdela neprimerna, 2 dijaka (1 %) pa na to vprašanje nista odgovorila. Med dijaki in dijakinjami ni prihajalo do razlik, saj se je tako dijakom kot dijakinjam izbira romanov zdela primerna, in sicer bi si 55 dijakov (tj. 73 %) in 97 dijakinj (tj. 77 %) izbralo romana kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja, 16 dijakom (21 %) in 27 dijakinjam (21 %) bi se izbira zdela delno primerna, 2 dijaka (3 %) in dve dijakinji (2 %) pa si romanov ne bi izbralo kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja. Dijaki so zapisali, da

se jim izbira romanov zdi primerna zato, ker imata romana veliko skupnih točk in se ju da primerjati, ker odpirata veliko vprašanj, ker jim je njuna osrednja tematika (starši in otroci) blizu, saj tudi sami odraščajo, ker nista predolga, ker spodbujata razmišljanje, ker vsebujeta veliko gradiva za pisanje eseja, ker nista pretežka za razumevanje, ker jim je všeč slog pisanja, ker sta aktualna in se ju da povezati z vsakdanjimi stvarmi itd. Romana se dijakom zdita delno primerna, ker vsebujeta premalo filozofskih idej, ker sta dokaj zahteva za branje, ker skoki iz sedanjosti v preteklost povzročajo težave pri razumevanju, ker sta preveč pesimistična, ker se je težko poistovetiti z glavnima junakoma, ker sta starejša in živita v drugačnem okolju, ker je potrebna veliko predznanja iz zgodovine, da ju lahko razumeš (sploh *Pomladni dan*) itd. Neprimerna pa se jim romana zdita zato, ker sta preobsežna in ker so mnenja, da bi morali biti kot gradivo za maturitetni esej izbrani samo slovenski romani oziroma slovenska literarna dela. Zaključimo lahko, da se veliki večini dijakov (kljub nekoliko oteženemu razumevanju) romana zdita primerna, in sicer zaradi družinske tematike oziroma tematike odraščanja, ki je dijakom blizu, saj se lahko z njo poistovetijo, poleg tega pa imata romana tudi veliko skupnih točk in ju je lahko primerjati.

Tabela 10: Kakšno je tvoje mnenje o maturitetnih romanih?

	Primerna			Delno primerna			Neprimerna			Brez odgovora		
	m	ž	skupaj	m	ž	skupaj	m	ž	skupaj	m	ž	skupaj
Vič	6	4	10	0	2	2	0	0	0	0	0	0
Nm 1	5	21	26	1	2	3	0	0	0	0	0	0
Nm 2	3	17	20	0	2	2	0	0	0	0	0	0
Čr	2	12	14	6	5	11	0	0	0	0	0	0
Led	11	7	18	1	2	3	0	0	0	0	0	0
Kk	11	5	16	1	1	2	2	0	2	1	0	1
MS	7	9	16	5	8	13	0	1	1	0	0	0
Po	6	15	21	0	5	5	0	1	1	1	0	1
IB	4	7	11	2	0	2	0	0	0	0	0	0
skupaj	55	97	152	16	27	43	2	2	4	2	0	2

a = romana se mi zdita primerna kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja, b = romana se mi zdita delno primerna kot gradivo za pisanje mat. eseja, c = romana se mi ne zdita primerna kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja

Slika 9: Kakšno je tvoje mnenje o maturitetnih romanih?

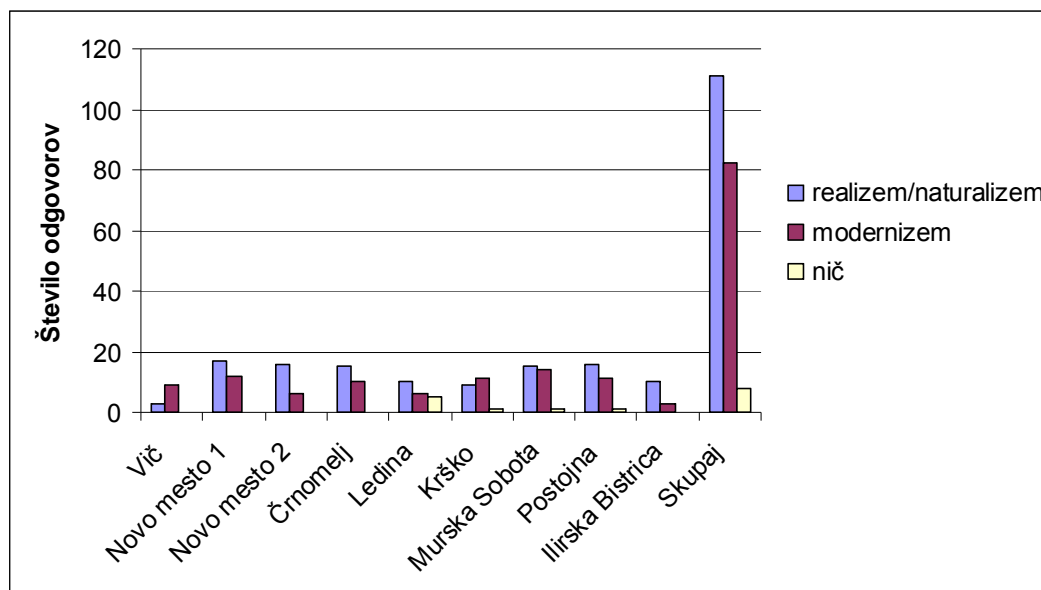
12. vprašanje: Če bi moral/-a izbirati med realističnim oziroma naturalističnim in modernističnim literarnim delom, katerega bi si izbral/-a kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja? Zakaj?

Moja hipoteza je bila, da bi si dijaki kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja raje kot modernistično izbrali realistično oziroma naturalistično literarno delo. Pri tem sem izhajala iz prepričanja, da bi dijaki maturitetni esej raje pisali na podlagi dela, ki bi ga lažje razumeli, saj bi bila njihova priprava na pisanje maturitetnega eseja hitrejša in verjetno tudi kvalitetnejša. Analiza je moja predvidevanja potrdila, saj bi si 111 od 201 dijakov (tj. 55 %) kot gradivo za pisanje eseja izbralo realistično oziroma naturalistično delo, 82 dijakov (tj. 41 %) bi si izbralo modernistično, 8 dijakov pa na to vprašanje ni odgovorilo, iz česar sklepam, da ti dijaki sploh ne poznajo značilnosti realističnih oziroma naturalističnih in modernističnih besedil. Tako dijaki kot dijakinje bi pri pisanju maturitetnega eseja raje izhajali iz realističnih oziroma naturalističnih kot iz modernističnih literarnih del, in sicer se je za realistična oziroma naturalistična dela odločilo 43 dijakov (tj. 58 %) in 68 dijakinj (tj. 54 %), modernistična pa si je izbralo 28 dijakov (tj. 37 %) in 54 dijakinj (tj. 43 %). Dijaki so zapisali, da bi si realistična besedila izbrali zato, ker jim je realistični slog bližje, lažje o njem razpravljajo in utemeljujejo

trditve, ker so realistična besedila lažje razumljiva in jih je posledično tudi lažje analizirati, ker je v ospredju zgodba in ne slog, ker se lažje vživijo v realistične junake kot v modernistične, ker so realistična dela slikovita in vsebujejo raznovrstno tematiko, ker popisujejo vsakdanje teme, ki so blizu vsakemu bralcu, ker v teh delih lažje izluščijo dejstva oziroma sporočilo, ker so ta dela obsežna in se o njih lahko veliko napiše, ker so modernistična dela bolj zapletena, zahtevnejša za branje itd. Modernistična besedila pa bi si dijaki izbrali zato, ker so nenavadna, ker so jim časovno blizu, ker podajajo več možnosti za razmišljanje, ker vsebujejo filozofske ideje, ker jim je njihova tematika bližja, ker ponujajo več možnosti za interpretacijo, ker se z njimi lažje poistovetijo, ker vsebujejo različne slogovne postopke oziroma tehnike, o katerih lahko pišejo v eseju, ker so bolj sodobna, ker ne opisujejo tako podrobno, ker jih je težje interpretirati, kar je dobro, saj lahko tako v esej vključijo tudi svoje mišljenje, ker jim predstavljajo izziv, ker se ukvarjajo s problematiko sodobnega sveta, ker imamo več kvalitetnih del slovenskih modernistov kot realistov oziroma naturalistov itd. Zaključim lahko, da so se dijaki pričakovano odločili za realistična oziroma naturalistična besedila, saj so ta dela lažje razumljiva in jih je posledično tudi lažje analizirati. Modernistična dela so namreč za dijake težje razumljiva in pri pripravi na maturo si verjetno ne želijo dela, za analizo katerega bi porabili veliko časa, saj so priprave na maturo že same po sebi zelo naporne.

Tabela 11: Če bi moral/-a izbirati med realističnim oziroma naturalističnim in modernističnim literarnim delom, katerega bi si izbral/-a kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja? Zakaj?

	realistično/naturalistično			modernistično			brez odgovora		
	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj
Vič	1	2	3	5	4	9	0	0	0
Nm 1	5	12	17	1	11	12	0	0	0
Nm 2	2	14	16	1	5	6	0	0	0
Čr	5	10	15	3	7	10	0	0	0
Led	7	3	10	2	4	6	3	2	5
Kk	6	3	9	8	3	11	1	0	1
MS	8	7	15	4	10	14	0	1	1
Po	5	11	16	2	9	11	0	1	1
Ib	4	6	10	2	1	3	0	0	0
skupaj	43	68	111	28	54	82	4	4	8

Slika 10: Če bi moral/-a izbirati med realističnim oziroma naturalističnim in modernističnim literarnim delom, katerega bi si izbral/-a kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja? Zakaj?

3.1.2 Rezultati ankete, ki sem jo izvedla med profesorji slovenščine

Profesorje slovenščine sem anketirala zato, ker me je zanimalo, če bo med odgovori profesorjev in dijakov prihajalo do razlik ali pa bo njihov pogled na obravnavano problematiko podoben. Da bi to ugotovila, sem profesorjem zastavila podobna vprašanja kot dijakom.

1. vprašanje: Katera dela po vašem mnenju dijaki težje razumejo, realistična oziroma naturalistična ali modernistična?

Tako kot večina dijakov je tudi večina anketiranih profesorjev zapisala, da dijaki težje razumejo modernistična besedila kot realistična oziroma naturalistična, in sicer je bilo 12 izmed 15 anketiranih profesorjev (80 %) mnenja, da dijaki težje razumejo modernistična besedila, 2 profesorja sta menila, da imajo dijaki večje težave pri razumevanju realističnih oziroma naturalističnih besedil, eden izmed profesorjev pa je zapisal, da je to različno od dijaka do dijaka. Po mnenju profesorjev dijaki modernistična besedila težje razumejo, ker so ta večpomenska, nezaključena, ker

vsebujejo polpremi govor, notranje monologe, miselne preskoke, poleg tega pa je zanje značilno tudi mešanje časovnih perspektiv oziroma asociativna tehnika, ki otežuje razumevanje. Ena profesorica pa je kot razlog navedla dejstvo, da imajo dijaki z modernističnimi besedili manj izkušenj kot bralci. Realistična besedila pa dijaki težje razumejo zaradi jezika (npr. *Telečja pečenska* vsebuje številne hrvatizme).

2. vprašanje: Katera dela so dijakom bolj zanimiva, realistična oziroma naturalistična ali modernistična?

Pri tem vprašanju je prišlo do odstopanj med učenci in profesorji slovenščine, saj večina profesorjev, tj. 8 (53 %), meni, da so dijakom bolj zanimiva realistična oziroma naturalistična besedila, 5 (tj. 33 %) jih je zapisalo, da dijake bolj pritegnejo modernistična besedila, ena profesorica je bila (13 %) mnenja, da je to odvisno od tematike besedila in ne od obdobja, še ena pa je zapisala, da ima pri tem, katero delo bo dijakom bolj zanimivo, najpomembnejšo vlogo učitelj, ki mora literarna besedila približati učencem, pri tem ni pomembno, ali je besedilo realistično ali modernistično. Dve profesorici sta še zapisali, da so boljšim bralcem zanimivejša modernistična besedila, vendar so ti v manjšini. Anketirani profesorji so zapisali, da so modernistična besedila dijakom, kljub temu da jih težje razumejo, zanimivejša zaradi sodobnejše tematike, realistična oziroma naturalistična pa zaradi lažje razumljivosti.

3. vprašanje: Kako se pripravljate na obravnavo realističnih oziroma naturalističnih del? Se pripravi med seboj razlikujeta?

Glede na to, da so modernistična besedila zahtevnejša za razumevanje, sem predvidevala, da profesorji slovenščine porabijo več časa za pripravo na obravnavo modernističnih besedil in da se zaradi tega pripravi med seboj razlikujeta. Analiza je pokazala, da so bila moja predvidevanja napačna. Deset izmed petnajstih anketiranih učiteljev (tj. 67 %) je namreč zapisalo, da se pripravi med seboj ne razlikujeta, in sicer priprava na vsako učno uro poteka tako, da najprej preštudirajo gradivo, izberejo odlomke, ki jih bodo pri uri obravnavali (kar je zanimivo, saj so odlomki v učbenikih že izbrani), poiščejo posnetke filmov in gledaliških predstav, pripravijo dijake, da odlomke preberejo vnaprej itd. Profesorjev, ki so zapisali, da se pripravi med seboj razlikujeta, je 5 (tj. 33 %), in sicer je potrebna doslednejša priprava na obravnavo modernističnih del,

saj jih dijaki težje razumejo, zato je tudi priprava večplastna in (zlasti na začetku) vzame veliko več časa. Poleg tega dajejo profesorji pri pripravi na obravnavo modernističnih del večji poudarek uvodni motivaciji, in sicer je več govora o samih okoliščinah nastanka dela, prvih odzivih itd. Eden izmed razlogov, zakaj se pripravi med seboj razlikujeta, je ta, da dijaki več realističnih del preberejo tudi kot domače branje, kar pomeni, da poznajo celoto, medtem ko modernistična dela spoznajo samo ob odlomkih ali pa, priložnostno, ob maturi. To dejstvo terja različno pripravo na obravnavo realističnih oziroma modernističnih del.

4. vprašanje: Obravnavo katerih del vam predstavlja večji izziv? Zakaj?

Iz podobnega razloga kot pri prejšnjem vprašanju (modernistična besedila so zahtevnejša za razumevanje) sem tudi tukaj predvidevala, da predstavlja obravnavo modernističnih besedil profesorjem večji izziv. Moja predvidevanja so se izkazala kot pravilna. Dvanajstim profesorjem (izmed 15 anketiranih), tj. 80 %, namreč obravnavo modernističnih besedil predstavlja večji izziv, in sicer zato, ker se morajo bolj potruditi, da jih približajo dijakom, ker jih lahko interpretiramo na različne načine, ker imajo z njimi manj izkušenj kot bralci, ker jih lahko povezujemo s problemi sodobnega človeka, sodobno psihologijo in filozofijo, ker odpirajo več eksistencialnih vprašanj, več je možnosti za pogovor, ker se da dijake z interpretacijo prepričati v aktualnost teh besedil itd. Enemu izmed anketiranih profesorjev (7 %) predstavlja večji izziv obravnavo realističnih oziroma modernističnih besedil (ker jih je potrebno predstaviti privlačno in jih po možnosti aktualizirati, da zaživijo), pri drugemu je to odvisno od razreda, tretjemu pa predstavlja izziv tako obravnavo realističnih oziroma naturalističnih kot tudi modernističnih del.

5. vprašanje: Letos sta bila kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja izbrana Kosmačev roman *Pomladni dan* in roman Pera Pettersona *Konje krast*. Kakšno je vaše mnenje o izbranih romanih? Se vam zdi izbira primerna?

Za učitelje sem predvidevala (v nasprotju z učenci), da se jim bosta maturitetna romana zdela primerna (kljub temu da sta modernistična in zato nekoliko težja za obravnavo), ker obravnavata teme, ki jih dijaki lahko tudi izkušensko razumejo. Moje predvidevanje je analiza potrdila, in sicer se je kar 13 profesorjem (87 %) izbira zdela

primerna, eni profesorici je bila na začetku izbira vseč, pri popravljanju maturitetnih esejev pa je mnenje spremenila, saj so bili eseji, ki jih je popravila, nedoživeti in neizvirni, ena izmed anketiranih profesoric pa letos ni poučevala 4. letnikov, tako da se z romani ni podrobneje ukvarjala in zaradi tega ni mogla soditi o njihovi primernosti. Romana sta se profesorjem zdela primerna, ker jim je bila vseč krovna tema, tj. starši in otroci, ker sta življenjska in ker se ju da primerjati.

6. vprašanje: So imeli dijaki pri razumevanju teh dveh romanov težave? Če so, kje so se te težave kazale?

Predvidevala sem, da bodo učitelji zapisali, da so dijaki pri razumevanju imeli težave, saj sta oba romana (pogojno) modernistična, kar pomeni, da sta napisana v zahtevnejšem slogu, saj vsebujeta asociativno tehniko, zgodba ni v ospredju, temveč sta romana prežeta z monologi in razmišljanji glavnih protagonistov. Tokrat so bila moja predvidevanja napačna, saj je kar 10 od 15 profesorjev (tj. 67 %) zapisalo, da dijaki pri razumevanju niso imeli večjih težav. Trije anketirani profesorji letos 4. letnikov niso poučevali, tako da na to vprašanje niso mogli odgovoriti, ena profesorica je zapisala, da so dijaki imeli težave pri določanju sosledja dogodkov, vendar je po drugem branju večina dijakov te težave odpravila, druga pa je zapisala, da so imeli dijaki težave pri določanju zgodovinskih okoliščin obeh romanov, poleg tega pa jim tudi opisi kmečkih del niso bili blizu. Nekateri profesorji so zapisali, da so pričakovali, da bodo dijaki imeli težave zaradi mešanja časovnih perspektiv, vendar so dijaki to razumeli. Tematika je bila dijakom tako blizu, da so se znašli v romanu in pri razumevanju niso imeli težav.

7. vprašanje: V učnem načrtu so pod določeno točko napisana različna realistična oziroma naturalistična literarna dela, med katerimi si mora učitelj izbrati eno. Po katerih kriterijih izberete literarno delo? Ali vsako leto obravnavate isto delo ali je vaša izbira od leta do leta drugačna?

Analiza je pokazala, da večina profesorjev slovenščine, tj. 9 od 15 anketiranih (60 %), vsako leto ne obravnava istih realističnih oziroma naturalističnih del, ampak občasno vključijo v obravnavo tudi druga besedila iz tega obdobja, vendar pa jim obveznosti in čas, ki imajo na razpolago, ne dopuščajo, da bi to storili vsako leto. Ostalih 6 profesorjev, tj. (40 %) vsako leto obravnava isto realistično oziroma naturalistično delo

oziroma sledi spremembam učnega načrta. Profesorji dela, ki jih bodo obravnavali pri pouku, izberejo glede na njihov osebni okus, nekateri pa pri izbiri upoštevajo tudi dijake oziroma razred, v katerem ta dela obravnavajo, saj nekaterim ležijo določena dela in obratno.

8. vprašanje: Tudi pri domačem branju imate možnost izbire. Katero delo ponavadi izberete? Se vaša izbira skozi leta spreminja?

Večina profesorjev (10 od 15 anketiranih, tj. 67 %) skozi leta spreminja izbor domačega branja, in sicer zato, da mlajši ne morejo od starejših le prepisati dnevnika branja, ampak delo res preberejo, naredijo svoj dnevnik branja, poleg tega pa se tudi naveličajo vsako leto obravnavati isto delo. Ostalih 5 profesorjev (tj. 33 %) izbora domačega branja ne spreminja, in sicer glavni razlog tiči v tem, da je ob obilici dela, ki ga imajo, težko naštudirati veliko novih del. Dijaki anketiranih profesorjev za domače branje berejo *Visoško kroniko*, *Desetega brata*, *Jaro gospodo*, *Plašč*, *Revizorja*, *Telečjo pečenko*, *Zločin in kazen* ter *Gospo Bovary*.

4 SKLEP

Književnost evropskega realizma in naturalizma je eno izmed temeljnih literarnozgodovinskih obdobj, ki se obravnavajo pri pouku književnosti v gimnazijah. Po posodobljenem učnem načrtu iz leta 2008 čas in trajanje obravnave navedenega obdobja nista več točno določena, temveč se mora profesor slovenščine sam odločiti, v katerem letniku gimnazijskega programa in koliko časa bo posvetil obravnavi evropskega realizma in naturalizma.

V teoretičnem delu svojega diplomskega dela, ki ga tvorijo štiri podpoglavja, sem najprej na kratko predstavila pouk književnosti (njegove dejavnike, cilje, metode), temu je sledila primerjava opredelitve realizma in naturalizma (smeri, avtorjev, literarnih del) v posodobljenem učnem načrtu za slovenščino v gimnazijah (2008) z učnim načrtom iz leta 1998. Ugotovila sem, da književnost evropskega realizma in naturalizma pri pouku književnosti zavzema pomembno mesto, saj morajo profesorji obravnavati kar pet literarnih besedil iz tega obdobja. Tudi v prejšnjem učnem načrtu je evropski realizem in naturalizem zavzemal pomembno mesto, saj so morali profesorji slovenščine obravnavi tega obdobja nameniti kar 10 učnih ur. V tretjem podpoglavju teoretičnega dela sem analizirala trenutno veljavne učbenike za pouk književnosti v gimnazijah, in sicer sem v analizo vključila samo učbenike, ki obravnavajo evropski realizem in naturalizem. Moj učbeniški izbor so tako predstavljali trije učbeniki: *Svet književnosti 2*, *Branja 2* in *Umetnost besede 2*. Izbrane učbenike sem, tako kot Alenka Žbogar, (2000, str. 13, 16) analizirala glede na njihovo informacijsko in didaktično vrednost. Informacijsko vrednost sem določila na podlagi analize tehnične opreme učbenikov, zgradbe oz. konceptualne zasnovanosti realističnih/naturalističnih književnih besedil, ki so obravnavana v izbranih učbenikih, in literarnovednega instrumentarija. Realistična oziroma naturalistična književna besedila sem analizirala glede na razmerje med lirskimi, pripovednimi in dramskimi besedili ter upoštevajoč razmerje med slovensko in svetovno realistično oziroma naturalistično književnostjo. Glede na to, da sta Francija in Rusija državi, v katerih se je realizem oziroma naturalizem najbolj razvil, sem raziskala tudi, kakšno je razmerje med francoskim in ruskim realizmom v posameznem učbeniku. Didaktično vrednost učbenikov pa sem določila na podlagi analize vaj in nalog, ki se

pojavnajo kot pomoč pri interpretaciji literarnega besedila določenega realističnega/naturalističnega avtorja. Zanimalo me je, katere dejavnosti te vaje in naloge spodbujajo in če te dejavnosti navajajo učence k dejavnemu stiku z literaturo. Kakor A. Žbogar (2000, str. 102–126) sem dejavnosti učencev delila na prenosniške in spoznavno-sprejemne dejavnosti. Med prenosniške dejavnosti spadajo govorjenje, branje, pisanje, govorjenje in prenosniško nedefinirane, tj. dialoške dejavnosti, ki se odvijajo v govornem ali pisnem dialogu. Pod spoznavno-sprejemne dejavnosti pa uvrščamo doživljanje, razumevanje z analizo, sintezo z vrednotenjem ter utrjevanje in uporabo znanja. V poglavju, kjer sem razložila didaktično vrednost, sem podrobneje razložila še slikovno gradivo, ki dopolnjuje poglavja o posameznih realističnih/naturalističnih avtorjih. Analiza učbenikov je pokazala, da imajo vsi trije dokaj zadovoljivo informacijsko vrednost, česar pa ne moremo trditi za didaktično vrednost učbenikov, saj učbeniki zapostavljajo tako prenosniške kot tudi spoznavno-sprejemne dejavnosti. V izbranih učbenikih namreč lahko zasledimo velik delež prenosniško nedefiniranih dejavnosti, pisanje, govorjenje in (predvsem) poslušanje pa spodbuja zelo majhno število vaj in nalog. Še najbolj prenosniške dejavnosti upošteva učbenik *Umetnost besede 2*, saj lahko le v njem zasledimo vaje in naloge, ki od učencev zahtevajo vse štiri prenosniške dejavnosti. Med spoznavno-sprejemnimi dejavnostmi v vseh treh učbenikih prevladuje analiza z razumevanjem, sinteza in vrednotenje, utrjevanje in uporaba znanja ter sploh doživljanje so v vseh treh učbenikih v manjšini. Ker izbrani učbeniki v poglavju o evropskem realizmu in naturalizmu zapostavljajo tako prenosniške kot tudi spoznavno-sprejemne dejavnosti, je oteženo tudi doseganje temeljnega cilja pouka književnosti, tj. dejavnega stika učencev z literaturo.

Četrto oziroma zadnje poglavje teoretičnega dela predstavlja pregled del, ki so bila izbrana kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja od leta 2000 do 2013. Analiza je pokazala, da v zadnjih letih dijaki večinoma pišejo esej na podlagi modernističnih besedil, ki so zaradi zapletene zgradbe in sloga pisanja težja za razumevanje kot npr. realistična oziroma naturalistična dela, in sicer kljub temu da tovrstna dela obravnavajo tematiko, ki naj bi bila mladostnikom blizu.

V okviru empiričnega dela svojega diplomskega dela sem izvedla anketo v povezavi z realizmom in naturalizmom med dijaki 4. letnika gimnazije in profesorji slovenščine, ki poučujejo slovenščino v gimnazijah. Z anketiranjem dijakov sem želela izvedeti, katera

realistična oziroma naturalistična in modernistična dela (ter prizori iz njih) so dijakom ostala najbolj v spominu, če razlikujejo med realizmom in naturalizmom, če preberejo kakšno realistično/naturalistično oziroma modernistično delo tudi v prostem času, katera dela so jim težje razumljiva, realistična ali modernistična, katera dela so jim bližje, kakšno je njihovo mnenje o letošnjem izboru gradiva za pisanje maturitetnega eseja in če bi maturitetni esej raje pisali na podlagi realističnega/naturalističnega ali modernističnega dela. Analiza rezultatov ankete je pokazala, da dobra polovica dijakov v teoriji pozna razliko med realizmom in naturalizmom, ko pa morajo svoje zanje uporabiti v praksi, tj. zapisati, katero delo je realistično oziroma naturalistično, se pojavijo težave, sploh pri zapisovanju naturalističnih literarnih del. Največ dijakov se namreč ni spomnilo nobenega izmed naturalističnih literarnih del, ki so jih obravnavali pri pouku, ali pa so naturalistično delo zamenjali z realističnim ali z delom iz katerega drugega obdobja. Še večje težave so nastopile pri vprašanju, ko so morali zapisati prizor iz določenega naturalističnega dela, kar kaže na to, da je njihovo znanje o naturalizmu zelo šibko. Dijakom so težje razumljiva modernistična literarna dela, kar je pričakovano, saj je slog modernističnih besedil težji za razumevanje. Zanimivo je, da so dijakom, kljub temu da jih težje razumejo, bližje modernistična literarna besedila, in sicer so kot razlog navedli sodobno tematiko modernističnih besedil, ki jim je blizu. Romana *Konje krast* in *Pomladni dan* sta se jim, kljub temu da sta modernistična in so zaradi tega tudi imeli nekaj težav pri njunem razumevanju, zdela primerna kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja, in sicer jim je bila blizu njuna osrednja tematika, tj. otroci in starši. Kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja pa bi si dijaki raje izbrali realistično oziroma naturalistično literarno delo, kar je tudi pričakovano, saj so priprave na maturo že tako ali tako naporene in si pri pripravi na maturo ne želijo dela, za analizo katerega bi porabili veliko časa in energije.

Profesorje sem anketirala zato, ker sem želela izvedeti, ali je njihov pogled na obravnavano problematiko podoben pogledu dijakov. Ugotovila sem, da tudi profesorji menijo, da so dijakom težje razumljiva modernistična besedila, v nasprotju z dijaki pa so mnenja, da so dijakom bližje realistična oziroma naturalistična besedila, saj dijaki ta besedila lažje razumejo in so jim zaradi tega tudi bolj všeč. Letošnja maturitetna romana se večini profesorjev zdita primerna izbira, in sicer zaradi osrednje tematike, ki je dijakom blizu. Dijaki po njihovem mnenju pri razumevanju letošnjih maturitetnih romanov niso imeli večjih težav.

Sklenem lahko, da bi bilo dobro, da bi bila kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja večkrat izbrana realistična oziroma naturalistična literarna dela, saj jih dijaki lažje razumejo in bi bila posledično njihova priprava na maturo iz slovenščine hitrejša in verjetno tudi kvalitetnejša.

5 LITERATURA

1. Arbiter, Alenka, Kobal, Valentina, Koler, Samo, Stanovnik, Majda (2008). *Esej na maturi 2009*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
2. Barbarič, Nada, Cuderman, Vinko, Koler, Samo, Perko, Janja, Rovtar, Bernarda (2000). *Esej na maturi 2001*. Ljubljana: Gyrus.
3. Barbarič, Nada, Mercina, Marija (2012). *Esej na maturi 2013*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
4. Božič, Zoran, Špacapan, Adrijana (2010). *Esej na maturi 2011*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
5. Cuderman, Vinko (2002). *Esej na maturi 2003*. Ljubljana: Gyrus.
6. Cuderman, Vinko (2004). *Esej na maturi 2005*. Ljubljana: Gyrus.
7. Cuderman, Vinko, Fatur, Silvo, Kenda, Jakob J., Koler, Samo, Korošec, Rajko, Krakar Vogel, Boža, Poznanovič, Mojca, Špacapan, Adrijana (2009). *Branja 2*. Berilo in učbenik za 2. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
8. Čander, Mitja, Glušič, Helga, Koren, Alenka, Perko, Janja (2001). *Esej na maturi 2002*. Ljubljana: Gyrus.
9. Dobnik, Nadja, Koron, Alenka, Špacapan, Adrijana, Žerjal Pavlin, Vita (2009). *Esej na maturi 2010*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
10. Dovič, Marijan, Lah, Klemen, Pavlič, Darja, Perko, Janja, Rovtar, Bernarda (2008). *Umetnost besede 2*. Učbenik za slovenščino – književnost v 2. letniku gimnazij in štiriletnih strokovnih šol. Ljubljana: Mladinska knjiga.

11. Fatur, Silvo, Koron, Alenka, Korošec, Rajko, Paternu, Boris, Perko, Janja (2003). *Esej na maturi 2004*. Ljubljana: Gyrus.
12. Gustinčič Furlan, Liljana, Stegel, Marjeta (1999). *Esej na maturi 2000*. Mengeš: ICO.
13. Jesenovec, Ana (2006). *Esej na maturi 2007*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
14. Koloini, Diana, Pezdirc Bartol, Mateja, Samide, Irena, Torkar Papež, Katarina (2007). *Esej na maturi 2008*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
15. Kos, Janko (2005). *Pregled svetovne književnosti*. Ljubljana: DZS.
16. Kos, Janko, Virk, Tomo (2010). *Svet književnosti 2*. Maribor: Založba Obzorja.
17. Krakar Vogel, Boža. *Vsebine pouka književnosti: Novejši slovenski pogledi na pouk književnosti kot dejavnik sooblikovanja njegovih smotrov, metod in vsebin*. Doktorska disertacija (Ljubljana 1992).
18. Krakar Vogel, Boža (2004). *Poglavja iz didaktike književnosti*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
19. Mihurko Poniž, Katja, Pezdirc Bartol, Mateja (2011). *Esej na maturi 2012*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
20. Savnik, Samo (2005). *Esej na maturi 2006*. Kamnik: distribucija Ico.
21. Učni načrt za slovenščino v gimnazijah (1998).
22. Učni načrt za slovenščino v gimnazijah (2008).
23. Žbogar, Alenka. *Učbeniki za književnost za strokovne in poklicne šole*. Magistrsko delo (Ljubljana 2000).

24. Žbogar, Alenka (2000). *Srednješolski učbeniki za književnost od 1975 do 1999*. Slovenščina v šoli. 13-21.
25. Žbogar, Alenka (2007). *Kratka proza v literarni vedi in šolski praksi*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
26. Žbogar, Alenka (2011). *Metodologija književnodidaktičnega raziskovanja*. Jezik in slovstvo LVI, 3/4. 31-41.

6 PRILOGE

Priloga A: ANKETNI VPRAŠALNIK ZA DIJAKE

ANKETA

Pozdravljen/-a!

Sem Eva Starašinič, študentka slovenščine in primerjalne književnosti na Filozofski fakulteti v Ljubljani. V teoretičnem delu svoje diplomske naloge se ukvarjam z realističnimi in naturalističnimi besedili v gimnazijah. Poleg teoretičnega dela moja diplomska naloga vsebuje tudi empirični del, za katerega bom potrebovala tudi tvojo pomoč. Prosila bi te, da si pri odgovarjanju na vprašanja izčrpen/-a, saj bom le tako lahko dobila korektne rezultate. Anketa je anonimna, tvoji odgovori bodo uporabljeni le za potrebe moje diplomske naloge. Že vnaprej se ti iskreno zahvaljujem za sodelovanje.

1. Obkroži spol.

a) M   b) Ž

2. Program (šolski): _____

3. Letnik: _____

4. Kraj šolanja: _____

5. **V drugem oziroma tretjem letniku gimnazije ste pri pouku književnosti obravnavali obdobje realizma in naturalizma. Katero izmed obravnavanih del (evropskih ali slovenskih) ti je najbolj ostalo v spominu?**

_____

6. **Poleg realističnega obdobja ste spoznali tudi obdobje modernizma. Katero izmed modernističnih del (evropskih ali slovenskih) ti je najbolj ostalo v spominu?** _____

7. **Kateri prizor iz določenega realističnega dela ti je najbolj ostal v spominu? Zakaj?**

c) Nisem imel težav pri razumevanju.

č) Drugo: _____

15. Kakšno je tvoje mnenje o izbranih maturitetnih romanih?

- a) Romana se mi zdita primerna kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja.
- b) Romana se mi zdita delno primerna kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja.
- c) Romana se mi ne zdita primerna kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja.

Zakaj?

16. Če bi moral/-a izbirati med realističnim oziroma naturalističnim in modernističnim literarnim delom, katerega bi si izbral/-a kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja?

- a) Izbral/-a bi si realistično oziroma naturalistično literarno delo.
- b) Izbral/-a bi si modernistično literarno delo.

Zakaj?

Priloga B: ANKETNI VPRAŠALNIK ZA PROFESORJE SLOVENŠČINE

Anketa za PROFESORJE:
----

1. Katera dela po vašem mnenju dijaki težje razumejo, realistična oziroma naturalistična ali modernistična?
2. Katera dela so dijakom po vašem mnenju bolj zanimiva?
3. Kako se pripravljate na obravnavo realističnih oziroma naturalističnih in modernističnih literarnih del? Se pripravi med seboj bistveno razlikujeta?
4. Obravnava katerih del vam predstavlja večji izziv? Zakaj?
5. Letos sta bila kot gradivo za pisanje maturitetnega eseja izbrana Kosmačev roman *Pomladni dan* in roman Pera Pettersona *Konje krast*. Kakšno je vaše mnenje o izbranih romanih? Se vam zdi izbira primerna?
6. So imeli dijaki pri razumevanju teh dveh romanov težave? Če so, kje so se te težave kazale?
7. V učnem načrtu so pod določeno točko napisana različna realistična oziroma naturalistična literarna dela, med katerimi si mora učitelj izbrati eno. Po katerih kriterijih izberete literarno delo? Ali vsako leto obravnavate isto delo ali je vaša izbira od leta do leta drugačna?
8. Tudi pri domačem branju imate možnost izbire. Katero delo ponavadi izberete? Se vaša izbira skozi leta spreminja?

IZJAVA O AVTORSTVU

Izjavljam, da je diplomsko delo v celoti moje avtorsko delo in da so uporabljeni viri in literatura korektno navedeni.

Ljubljana, september 2013

Eva Starašinič